CÀTEDRA UNIVERSITAT I REGIÓ DEL CONEIXEMENT

CATALUNYA SUD: REGIÓ DEL CONEIXEMENT

Francesc Xavier Grau

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI
[publicacions] urv

CATALUNYA SUD: REGIÓ DEL CONEIXEMENT

Amb els peus a terra i el cap al món

Francesc Xavier Grau

[publicacions]
urv

Tarragona, 2016

Edita:
Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili
Av. Catalunya, 35 - 43002 Tarragona
Tel. 977 558 474
www.publicacions.urv.cat · publicacions@urv.cat

1a edició: novembre de 2016
ISBN: 978-84-8474-511-7

¶ Aquesta editorial és membre de la Xarxa Vives i de l'UNE,
fet que garanteix la difusió i comercialització de les seves publicacions a escala estatal i internacional.

Índex

Resum

El document *Catalunya Sud: Regió del Coneixement* fonamenta la necessitat que Catalunya desenvolupi una política regional interna pròpia, amb un sistema de presa de decisions d'àmbit regional sobre planificació i desenvolupament, del qual formaria part el corresponent a les comarques meridionals. El text també planteja els elements que aquest sistema hauria de tenir, a partir de l'oportunitat que representa la política europea de cohesió i desenvolupament regional centrada en l'especialització intel·ligent (RIS3), la qual permet identificar les regions amb activitat econòmica i social basada en el coneixement.

La política regional europea facilita, doncs, la identificació de la Catalunya Sud com a regió del coneixement, i fa possible **la definició operativa de la regió Catalunya Sud.** Aquesta és, en primer lloc, una necessitat que sorgeix de *baix a dalt,* a partir de la inquietud i demanda manifestada recurrentment per diferents estaments de la societat de les comarques meridionals de Catalunya cada cop que calia prendre una decisió estratègica d'abast regional (en infraestructures, en salut, en turisme, en implantació industrial, en desenvolupament de visió de futur compartida...); però també ho és, com mostra el document, de *dalt a baix,* per permetre una millor aplicació de les polítiques europees de creixement amb cohesió. Així, el document discuteix sobre la conveniència de definir la regió amb atributs de regió NUTS2 i n'analitza els avantatges i també els desavantatges de no fer-ho, així com les principals fortaleses i les debilitats de la regió i també les dificultats a superar.

Amb el projecte descrit en aquest document, la Càtedra Universitat i Regió del Coneixement de la URV assumeix la missió de **facilitar i contribuir a l'organització d'un sistema de governança per a la Catalunya Sud com a regió del coneixement**. Per això el text també descriu el pla d'actuació que desenvolupa la Càtedra per ajudar a definir la regió Catalunya Sud.

1. INTRODUCCIÓ

En el discurs de presa de possessió com a president de la Diputació de Tarragona de fa nou anys, l'actual president de la institució, Sr. Josep Poblet, ja va posar de manifest la importància del coneixement en el desenvolupament del model econòmic de les contrades meridionals de Catalunya. Aquest posicionament va prendre forma quan el Ple de la Diputació va aprovar el Pla Estratègic 2007-2011, en el qual es definia una aliança estratègica amb la Universitat Rovira i Virgili (URV) per desenvolupar Tarragona com a regió del coneixement. Tant la Diputació com la URV han manifestat la seva satisfacció amb els resultats d'aquell posicionament i el treball conjunt per consolidar les estructures del coneixement del sud de Catalunya: la mateixa universitat, els instituts catalans de recerca que hi estan adscrits i els centres tecnològics que s'han posat en funcionament en aquests darrers vuit anys. Malgrat la duresa de la crisi d'aquests mateixos anys, l'impacte de la ciència desenvolupada a la Catalunya Sud no ha parat de créixer, tant des del punt de vista científic, valorat per la comunitat científica internacional, com des de l'econòmic, amb l'activitat de transferència de coneixement que tots aquests agents han mantingut amb les empreses d'aquí i d'arreu. Ben bé en la línia proposada, la de desenvolupar-se com a regió del coneixement.

Es pot dir que aquest posicionament i aliança van ser *avant la lettre*, abans que el model que representen sigui, de fet, molt semblant sinó idèntic al que Europa planteja per al septenni 2014-2020, com a base per créixer d'una manera intel·ligent, sostenible i integradora, i que pren forma concreta amb l'estratègia RIS3 i els programes que se'n deriven i que a Catalunya s'ha definit amb el RIS3CAT. Una estratègia, doncs, que encaixa perfectament amb la desenvolupada fins ara a les nostres contrades.

Com recorda el Govern de Catalunya, per al període 2014-2020 la Comissió Europea ha definit un enfocament integrat de tots els fons de la política de cohesió, mitjançant un marc estratègic comú i amb una fixació clara de prioritats i de resultats que cal assolir. Així mateix, la Comissió Europea exigeix que l'especialització intel·ligent sigui una condició prèvia per a les inversions en recerca i innovació cofinançades amb fons europeus. Els estats membres i les regions han d'elaborar estratègies de recerca i innovació per a l'especialització intel·ligent que potenciïn, d'acord amb la metodologia fixada per la Comissió Europea, les especialitzacions econòmiques i de coneixement que s'ajustin millor al seu potencial d'innovació, sobre la base dels actius i les capacitats del territori.

En definitiva, els governs han d'elaborar un document que plasmi l'estratègia regional i les inversions i actuacions previstes en recerca, desenvolupament tecnològic i innovació (tant tecnològica com no tecnològica) per al període 2014-2020 i, més concretament, les que s'han de cofinançar amb recursos del FEDER. En aquest context, amb un procediment que ha durat més d'un any, el Govern ha establert l'estratègia de recerca i innovació per a l'especialització intel·ligent de Catalunya (RIS3CAT), que defineix el marc a partir del qual el Govern desenvolupa les actuacions i els programes d'R+D+I per al període 2014-2020 i dóna suport a la generació i el desenvolupament de projectes innovadors.

En el marc de l'estratègia Europa 2020 i de la política de cohesió per al període 2014-2020, la Comissió Europea fomenta enfocaments integrats de desenvolupament territorial que permeten incloure activament els actors del territori en l'elaboració i l'aplicació d'estratègies de dinamització econòmica originals i innovadores, d'acord sempre amb les necessitats i les potencialitats del territori.

Des d'una perspectiva completament diferent, a partir de les manifestacions de ciutadans i institucions d'arreu de les comarques meridionals de Catalunya, han estat moltes les ocasions en què s'han identificat

interessos comuns davant reptes i oportunitats que han afectat, i afecten, el global de la regió, i s'ha fet evident la manca d'un mínim sistema de discussió i presa de decisions de caire polític, més enllà de les competències que la legislació vigent atorga a la Diputació, l'únic òrgan de representació política regional. I han estat també moltes les iniciatives empreses per intentar pal·liar aquest dèficit funcional. Perquè, efectivament, existeix un buit ostensible en la presa de decisions sobre els temes que afecten els ciutadans de la regió, cauen més enllà de les competències municipals i no es resolen satisfactòriament amb la decisió centralitzada del govern català. Així, des de fa decennis, hi ha hagut molts intents de fer reeixir un sistema, si més no, de discussió d'interessos col·lectius: fòrums de discussió com les Converses de Salou dels anys setanta del segle passat o el més recent Espai de Reflexió sobre el Territori, impulsat per la delegació a Tarragona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, que va ser actiu els anys 2012 i 2013. També s'han impulsat estructures formals, com l'Associació Mesa Socioeconòmica del Camp de Tarragona o, sobretot, l'extint Consorci del Camp de Tarragona (constituït el 2002 i dissolt el 2014, després de més de cinc anys d'inactivitat), integrat per més d'un centenar de municipis del Camp i la seva àrea d'influència, les diferents administracions supramunicipals –la Diputació, els consells comarcals del Tarragonès, l'Alt Camp, el Baix Camp, el Baix Penedès, el Priorat i la Conca de Barberà–, la Generalitat de Catalunya i també organismes i institucions que, sense tenir ànim de lucre, tenen molta influència en el desenvolupament del territori, entre els quals la URV, les cambres de comerç de Tarragona, Reus i Valls, la Confederació d'Empresaris (CEPTA) i els sindicats més representatius.

El Consorci del Camp de Tarragona i la seva àrea d'influència ha estat, potser, la iniciativa més seriosa i compromesa, sorgida de la responsabilitat de les diferents administracions locals, conscients de la necessitat de reunir i coordinar esforços per impulsar els projectes d'impacte regional i d'actuació més enllà de les pròpies competències, tal com recull el seu estatut:

> Els objectius del Consorci se sintetitzen a coordinar esforços i recursos per tal d'obtenir la màxima eficàcia en l'execució d'actuacions que són responsabilitat d'altres administracions, i específicament en els cinc àmbits següents:
>
> - Les infraestructures viàries, aeroportuàries i ferroviàries, incloent-hi l'anomenat Tramvia Lleuger del Camp o TRAMCAMP.
> - La millora de la seguretat pública i el desplegament, tan aviat com sigui possible, dels Mossos d'Esquadra.
> - La potenciació de la mobilitat en tot el territori, implicant-se en l'organisme específic recentment creat amb aquest objectiu, el Consorci del Transport del Camp.
> - L'equilibri entre el medi ambient i la sostenibilitat, i més concretament en la resolució d'aspectes relatius a la gestió de l'aigua i dels residus.
> - L'impuls i la coordinació dels diferents sectors productius vinculats al territori, la indústria, el comerç, el turisme, l'oci, els serveis, etc., amb especial atenció a les polítiques actives d'ocupació.

Efectivament, l'element clau present en totes les iniciatives empreses des de fa tants anys és la identificació d'una necessitat: la d'impulsar i/o decidir sobre actuacions d'interès comú de la societat de les comarques meridionals, i la manifestació de l'absència d'instruments formals per fer-ho. Totes aquestes iniciatives han fet també evident que fòrums o fins i tot estructures formals, però sense competències, es manifesten com a insuficients en un context legal en què aquestes estan totalment repartides entre l'administració local, l'espanyola i la catalana, que actua com a administració regional a tots els efectes, malgrat que Catalunya té dimensions demogràfiques, econòmiques, socials i culturals més pròpies d'un estat que d'una regió. Precisament, és la dimensió de Catalunya la que l'allunya de la visió de desenvolupament regional i deixa un buit que les administracions locals per si soles no poden cobrir.

En aquest document es fonamenta la necessitat que Catalunya es doti d'un sistema de presa de decisions en un àmbit veritablement regional, del qual ha de formar part el que correspongui a les comarques meridionals, que en pot perfectament representar una primera fase. Centrant-se en el projecte de la Catalunya Sud, es plantegen també els elements que hauria de tenir des d'una doble perspectiva: baix-dalt, això és, la de la inquietud de la societat de les comarques meridionals, que percep la necessitat funcional de prendre decisions col·lectivament, i dalt-baix, és a dir, la de la política regional europea, que també des de fa molts anys ha identificat la cohesió en el desenvolupament regional com a pilar del desenvolupament d'Europa. El document es desenvolupa a partir de l'oportunitat que representa, precisament, la política europea de cohesió centrada en el desenvolupament regional, basat en l'especialització intel·ligent a través de la recerca i la innovació, que permet definir regions amb activitat econòmica i social basada en el coneixement: regions del coneixement. D'aquesta manera, la Càtedra URV Universitat i Regió del Coneixement, que disposa del suport de la Diputació de Tarragona i el Banco Santander, assumeix, amb aquest projecte, la missió de **facilitar i contribuir a l'organització d'un sistema de governança per a la Catalunya Sud com a regió del coneixement.**

Només amb el text anterior, ja s'ha fet esment a quatre denominacions diferents d'àmbit territorial: Tarragona, corresponent a la divisió provincial espanyola; comarques meridionals de Catalunya, amb la qual se sobreentenen les deu comarques de la mateixa província; Catalunya Sud, com a denominació alternativa sense límits geogràfics encara definits però que, per defecte, s'identifiquen amb els de la mateixa província, i Camp de Tarragona, una part més reduïda, on es concentra més de la meitat de la població de la província però que no té, tampoc, una definició única: com un dels vuit àmbits funcionals territorials (AFT) definits en el Pla territorial general de Catalunya, està constituït per les comarques de l'Alt Camp, el Baix Camp, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès, però com a regió històrica només inclouria les comarques de l'Alt Camp, el Baix Camp i el Tarragonès, bàsicament l'àrea central, que, d'altra banda, també s'ha plantejat com a possible àrea metropolitana. Cal tenir en compte, a més, la relativa recent definició de l'AFT del Penedès, que va fer que el Baix Penedès deixés de ser comptabilitzat dins el Camp de Tarragona, malgrat que funcionalment manté molta relació amb la resta de les seves comarques, tant històrica i cultural com administrativa (organització educativa, de salut, de benestar social, etc.). Com es pot veure, la mateixa definició actual de la regió constitueix una dificultat afegida a la definició d'un sistema de presa de decisions. Quina és la societat de les comarques meridionals de Catalunya que vol (i hauria de) desenvolupar un sistema de presa de decisions?

Amb aquest marc tan complex, es fa molt convenient utilitzar els referents externs que proporciona precisament la política regional europea, tant per definir les dimensions adequades a la presa de decisions de nivell regional com per definir-ne l'agenda, molt marcada avui en dia per les exigències d'una societat basada en el coneixement. Per això, en els capítols següents s'analitza la realitat de la política regional europea i la seva relació amb les polítiques de cohesió i de competitivitat, es proposa la dimensió que Catalunya hauria de donar a la seva política regional interna i com aquesta pot definir millor l'àmbit concret de la Catalunya Sud, es proposa l'agenda de temes sobre els quals la regió Catalunya Sud hauria de comptar amb un nivell adequat de competències i, per tant, de presa de decisions i, finalment, es descriu un pla d'actuacions per dur-ho a terme.

2. LA UNIÓ EUROPEA I LES SEVES REGIONS

L'actual situació de crisi, que és global i local, econòmica i social, ha fet que ciutadans individuals i algunes associacions i corrents polítics posin en qüestió moltes estructures socials. Entre aquestes hi ha la mateixa

construcció de la Unió Europea (UE), que malgrat això continua sent una història d'èxit pel seu recorregut i per l'esperança d'una evolució positiva per part de tots els pobles que la integren, cap dels quals podria desenvolupar-se amb garanties en una dinàmica de competició global per a la qual no gaudiria de dimensió suficient fora de l'empara de la UE. D'altra banda, la UE, amb el seu model de societat basat en la justícia social, constitueix també una imatge d'esperança per a un món que majoritàriament evoluciona cap a un creixement de les diferències i cap a la insostenibilitat social i ambiental i la lluita aferrissada pels recursos (Grau, 2015).

Una de les tensions importants que experimenta la UE i que en frena el desenvolupament polític, cap a una major integració dels seus pobles, la introdueixen precisament els estats que la integren, que es resisteixen a cedir més sobirania o que fins i tot estan temptats de recuperar-ne en qüestions molt sensibles socialment, com ara les que fan referència a polítiques d'immigració. El Regne Unit en representa el cas més evident, que ha arribat fins a l'extrem de decidir deixar la UE. Avui domina la idea política d'UE com a club d'estats. Però la idea d'UE ha estat sempre impregnada també del concepte de ciutadania europea, que ha trobat en la política regional el principal instrument de desenvolupament: la identificació de les grans diferències en les condicions de desenvolupament de les regions europees i de la necessitat de superar-les per possibilitar un millor desenvolupament global, per sobre de les polítiques estatals.

Un breu repàs a la història de la Unió mostra aquesta presència de la política regional i com ha anat agafant importància, fins al punt que avui és un dels pilars del concepte d'Unió Europea com a societat que aposta per un desenvolupament intel·ligent, sostenible i integrador.

Des de bon començament, el Tractat de Roma (1957) es planteja com una de les seves missions la promoció d'un desenvolupament harmoniós de les comunitats econòmiques dels països que l'integren. L'any 1968 es crea la Direcció General de Política Regional. I després de l'ampliació de 1973, el 1975 es creen els Fons Europeus de Desenvolupament Regional (FEDER). L'any 1981, en preparació de la incorporació d'Espanya, Portugal i Grècia, els FEDER s'integren en un marc de política de cohesió, basada en uns principis clau: focalització en les regions més pobres i endarrerides, programació pluriennal, orientació estratègica de les inversions i implicació de socis regionals i locals. És remarcable, en aquesta fase, la idea de la necessitat de la cohesió social a escala europea i, sobretot, com la llavors CEE condiciona les actuacions dels estats amb l'aplicació de polítiques regionals. L'any 1993, el Tractat de Maastricht introdueix tres novetats importants: els Fons de Cohesió, el Comitè de les Regions i el principi de subsidiarietat. Aquest és particularment important per entendre la necessitat d'una política regional dins Catalunya i convé detenir-s'hi.

El **principi de subsidiarietat** té per objecte assegurar que les decisions s'adoptin amb la major proximitat possible als ciutadans. Excepte en aquells casos en què la UE té competència exclusiva, no s'han d'emprendre accions d'àmbit europeu llevat que siguin més eficaces que les d'àmbit nacional, regional o local. La subsidiarietat està estretament vinculada amb els principis de proporcionalitat i necessitat, la qual cosa significa que les accions de la Unió no han de sobrepassar el límit necessari per assolir els objectius del Tractat. El principi de subsidiarietat es va introduir per primera vegada en el Tractat de la Unió Europea (art. 5) el 1992. El Tractat d'Amsterdam (1997) el va ampliar, de manera que totes les propostes legislatives s'avaluen segons el seu impacte en la subsidiarietat, per exemple. El Tractat de Lisboa reforça encara més el principi. Els canvis concrets inclouen un major grau de consulta en l'àmbit local i regional quan es redacten propostes legislatives i una comunicació més estreta amb els parlaments nacionals durant el procés legislatiu.

La qüestió clau aquí és quina és la instància més propera al ciutadà en qüestions de desenvolupament regional que ultrapassen les competències locals? Quina seria la dimensió social adequada per a una política regional? Com es veurà més endavant, Catalunya cau en un extrem de la campana de distribució de les regions europees, amb una dimensió geogràfica, social i econòmica (i també cultural) més pròpia d'un estat, i l'extensió del principi de subsidiarietat a la finalitat de les polítiques regionals porta a la necessitat de definir una escala regional dins Catalunya, per tal de poder-hi desenvolupar les polítiques més properes al ciutadà que sí que poden fer la major part de regions europees.

En el període 1994-99, els recursos destinats a fons estructurals i de cohesió es van doblar i van arribar a un terç del pressupost de la UE.

L'any 2000, l'Estratègia de Lisboa va orientar les prioritats europees cap al creixement, l'ocupació i la innovació, i la política regional havia de reflectir aquestes prioritats. El 2004 la UE afronta una de les seves ampliacions més ambicioses, amb l'entrada de deu països que incrementen la població en un 20% però que augmenten només un 5% el PIB.

En el septenni 2007-2013 el pressupost dels fons regionals va créixer fins a 347.000 milions d'euros, dels quals un 25% havien d'estar orientats a la recerca i la innovació i un 30% a infraestructures ambientals i per combatre el canvi climàtic.

2.1. Política regional europea actual

En el període de govern actual, 2014-2020, la política regional constitueix la principal política d'inversió de la UE. Es dirigeix a totes les regions i ciutats de la Unió per donar suport a la creació d'ocupació, la competitivitat empresarial, el creixement econòmic, el desenvolupament sostenible i la millora de la qualitat de vida dels ciutadans. Per tal d'assolir aquests objectius i **atendre les necessitats de desenvolupament de les diverses regions de la UE**, s'han compromès 351.800 milions d'euros (gairebé un terç del pressupost total de la UE). La política regional es desenvolupa principalment a través del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), el Fons de Cohesió (FC) i el Fons Social Europeu (FSE). Pel disseny dels programes, la política regional té un fort impacte en molts camps. Les seves inversions ajuden a complir molts objectius de la UE, com ara els relacionats amb l'educació, l'ocupació, l'energia, el medi ambient, el mercat interior, la recerca i la innovació. En particular, la política regional proporciona el marc d'inversió necessari per complir amb els objectius de l'Estratègia Europa 2020, per a la qual la UE proposa tres prioritats que es reforcen mútuament:

Creixement intel·ligent: significa millorar el rendiment de la UE en matèria de:

- Educació: estimular les persones a aprendre, estudiar i actualitzar els seus coneixements.
- Recerca i innovació: crear nous productes i serveis que generin creixement i ocupació i ajudin a afrontar els reptes socials.
- Societat digital: utilitzar les tecnologies d'informació i la comunicació.

Creixement sostenible: per una economia que utilitzi eficaçment els recursos, més verda i competitiva.

Creixement integrador: una economia amb un alt nivell d'ocupació que **afavoreixi la cohesió econòmica, social i territorial.**

Per mesurar els avenços cap a la consecució dels objectius d'Europa 2020, s'han acordat per a tota la UE cinc objectius principals :

1. Ocupació: per al 75% de les persones de 20 a 64 anys.
2. R+D: inversió del 3% del PIB de la UE en R+D.
3. Canvi climàtic i sostenibilitat energètica: reducció d'un 20% d'emissions de gasos d'efecte hivernacle (o un 30% si es donen les condicions) respecte al nivell de 1990; 20% del consum en energies renovables; augment del 20% de l'eficiència energètica.
4. Educació: taxes d'abandonament escolar prematur per sota del 10%; almenys un 40% de les persones de 30 a 34 anys d'edat hauran de completar estudis de nivell terciari.
5. Lluita contra la pobresa i l'exclusió social: reduir almenys en 20 milions el nombre de persones en situació o risc de pobresa i exclusió social.

Temes	Indicadors principals	2008	2011	2012	2013	2014	2015	Objectiu
Ocupació	**Taxa d'ocupació d'entre 20-64 anys, total** (% de població)	70.3	68.6	68.4	68.4	69.2	70.1	75.0
	Taxa d'ocupació d'entre 20-64 anys, dones (% de població)	62.8	62.2	62.4	62.6	63.5	64.3	-
	Taxa d'ocupació d'entre 20-64 anys, homes (% de població)	77.8	75.0	74.6	74.3	75.0	75.9	-
R+D	**Despesa interior bruta en R+D** (% de PIB)	1.85	1.97	2.01	2.03	2.03	-	3.00
Canvi climàtic i energia	**Emissions de gasos efecte hivernacle** (Index1990=100)	90.3	83.0	81.8	80.2	77.0	-	80.0
	Proporció d'energies renovables en el consum total energètic (%)	11.0	13.1	14.3	15.0	16.0	-	20.0
	Consum energètic primari (Milions de tones d'oli equivalent)	1.693	1.593	1.584	1.569	1.507	-	1.483
	Consum energètic final (Milions de tones d'oli equivalent)	1.180	1.105	1.105	1.106	1.061	-	1.086
Educació	**Abandonament escolar, total** (% de població entre 18-24 anys)	14.7	13.4	12.7	11.9	11.2	11.0	< 10,0
	Abandonament escolar, dones (% de població entre 18-24 anys)	12.7	11.5	10.9	10.2	9.6	9.5	-
	Abandonament escolar, homes (% de població entre 18-24 anys)	16.6	15.3	14.5	13.6	12.8	12.4	-
	Educació superior, total (% de població entre 30-34 anys)	31.1	34.8	36.0	37.1	37.9	38.7	≥40
	Educació superior, dones (% de població entre 30-34 anys)	34.3	38.6	40.2	41.4	42.3	43.4	-
	Educació superior, homes (% de població entre 30-34 anys)	28.0	31.0	31.8	32.8	33.6	34.0	-
Pobresa i exclusió social	**Persones en risc de pobresa o exclusió social, EU-27** (milions de persones)	116.2	119.6	122.5	121.6	120.9	-	96-2
	Persones en risc de pobresa o exclusió social, EU-28 (milions de persones)	-	121.0	123.8	122.9	122.2	-	-
	Persones en risc de pobresa o exclusió social, EU-28 (% de població)	23.7	24.3	24.7	24.6	24.4	-	-
	Persones en unitats familiars amb baixa intensitat laboral, EU-28 (% de població entre 0-59 anys)	9.2	10.4	10.5	10.9	11.2	-	-
	Persones en risc de pobresa després de transferència social, EU- (% de població)	16.5	16.8	16.8	16.7	17.2	-	-
	Persones amb mancances materials severes, EU-28 (% de població)	8.5	8.9	9.9	9.6	8.9	-	-

Taula 1. Indicadors principals per al seguiment de l'estratègia Europa 2020

La taula 1 descriu els nou indicadors principals adoptats per la UE per fer el seguiment de l'assoliment dels objectius de l'estratègia 2020. Resulten també útils per analitzar quantitativament el nivell de convergència assolit amb l'aplicació de les polítiques regionals europees anteriors i, així, entendre la nova orientació que es dóna a aquest septenni, amb l'aparició de les estratègies RIS3. En qualsevol cas, el gruix del finançament derivat de la política de cohesió se segueix concentrant en els països i regions europeus menys desenvolupats, per ajudar-los a posar-se al dia i reduir les disparitats econòmiques, socials i territorials que encara existeixen a la UE.

2.2. Catalunya i Tarragona a l'organització regional europea

El seguiment de qualsevol política requereix mesura, i quan es tracta de magnituds socioeconòmiques la mesura requereix una base geogràfica, sobretot quan una de les idees bàsiques és aconseguir més cohesió territorial.

La UE disposa de l'Eurostat, una extensa i molt detallada base de dades estadístiques sobre els estats i les regions (http://ec.europa.eu/eurostat).

> Eurostat és l'oficina estadística de la Unió Europea situada a Luxemburg. La seva tasca és dotar la Unió Europea d'estadístiques d'abast europeu que permetin comparacions entre països i regions. Aquesta és una tasca fonamental. Les societats democràtiques no funcionen correctament sense una base sòlida d'estadístiques fiables i objectives. D'una banda, qui pren decisions a la UE, als estats membres, als governs locals i també a les empreses i institucions necessita estadístiques per prendre aquestes decisions. D'altra banda, el públic i els mitjans de comunicació necessiten estadístiques per donar una imatge exacta de la societat contemporània i per avaluar l'acompliment dels polítics i altres responsables de l'administració.
>
> Els estats membres de la UE sovint es comparen entre si, però en realitat és molt difícil comparar un estat membre petit com Malta, que té al voltant de 420.000 habitants, o Luxemburg, que en té al voltant de 540.000, amb Alemanya, l'estat membre de la UE més poblat, amb prop de 81 milions d'habitants. La comparació de les dades regionals, que són el més detallades possible, és sovint més significativa, i això també posa en relleu les diferències o similituds dins dels mateixos estats membres.
>
> La Unió Europea posa especial èmfasi en la política de cohesió, amb l'objectiu d'apropar les regions i ciutats d'Europa en les esferes econòmica, social i ambiental. La política de cohesió s'estableix sobre la base dels períodes de programació de set anys; el període de programació que està actualment en vigor cobreix 2014-20. El fons de la política de cohesió per al període 2014-20 es preveu que va ser gairebé de 352 milions d'euros, equivalent a gairebé un terç (32,5%) del pressupost total de la UE durant aquest període.
>
> Al cor de l'estadística regional hi ha la classificació NUTS, la classificació de les unitats territorials estadístiques. Aquesta és una classificació regional per als estats membres de la UE que proporciona una jerarquia harmonitzada de les regions: la classificació NUTS subdivideix cada estat membre en regions en tres nivells diferents, cobrint NUTS 1, 2 i 3 de més grans a més petites. Les regions també s'han definit i acordat amb els països de l'EFTA i països candidats sobre una base bilateral; aquests s'anomenen les regions estadístiques i segueixen exactament les mateixes regles que les regions NUTS a la UE, tot i que no tenen cap base legal.
>
> Les estadístiques regionals s'empren en l'assignació de fons. La classificació NUTS s'utilitza per definir les fronteres regionals i determinar l'elegibilitat geogràfica dels fons estructurals i d'inversió. L'elegibilitat regional per al Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) i el Fons Social Europeu (FSE) durant el període de programació 2014-20 es va calcular sobre la base del PIB regional per habitant (en EPA i la mitjana durant el període 2007-09). Les regions NUTS 2 es van classificar i es van dividir en tres grups:
>
> - regions menys desenvolupades (on el PIB per habitant va ser de menys del 75% de la mitjana de la UE-27);
> - les regions de transició (on el PIB per habitant va ser d'entre el 75% i el 90% de la mitjana de la UE-27); i
> - més regions desenvolupades (on el PIB per habitant va ser de més del 90% de la mitjana de la UE-27).

Els paràgrafs anteriors són una traducció al català de la informació donada a la pàgina web de l'Eurostat. S'han mantingut amb fidelitat a l'original per remarcar, des de la font, la importància que Europa dóna a les estadístiques regionals, que són la base de l'aplicació dels fons de cohesió.

La classificació NUTS pertoca a cada estat i les decisions que aquests prenen en matèria d'organització regional tenen molta influència en l'aplicació de polítiques regionals europees. La situació resultant, com en molts altres àmbits, reflecteix la riquesa de la diversitat europea, però té implicacions importants pel que fa

a l'aplicació d'aquestes polítiques, atès que les decisions sobre límits i extensions regionals afecten tant la distribució dels recursos com, sobretot, l'aplicabilitat d'aquests sobre la realitat concreta d'una regió o una altra. La publicació de l'Eurostat (2015) *Regions in the European Union. Nomenclature of territorial units for statistics NUTS 2013/EU-28* descriu amb detall tota la classificació NUTS de cada país de la UE i en dóna dades estadístiques (calors mitjans, màxims i mínims) sobre superfície i població.

 EST	ES5	Catalunya	ES51	Barcelona	ES511
				Girona	ES512
				Lleida	ES513
				Tarragona	ES514
		Comunitat Valenciana	ES52	Alacant	ES521
				Castelló	*ES522*
				València	ES523
		Illes Balears	ES53	Eivissa i Formentera	ES531
				Mallorca	ES532
				Menorca	ES533
	NUTS1		**NUTS2**		**NUTS3**

Taula 2. Organització regional de l'àmbit corresponent a Catalunya i a Tarragona

La taula 2 mostra la classificació NUTS de l'àmbit en el qual està enquadrada Catalunya (NUTS2): dins la regió Est (NUTS1) d'Espanya (NUTS0). I dins Catalunya hi ha 4 regions NUTS3, identificades per la divisió provincial espanyola. El cas de les Illes, segurament per la singularitat insular, il·lustra com no en tots els casos espanyols les regions NUTS3 s'identifiquen amb províncies.

La diversitat de regions europees es manifesta, també, quant a dimensions. Com s'ha dit més amunt, el criteri bàsic d'assignació de recursos derivats de la política regional europea és el de PIB/càpita. Són, doncs, el PIB i la població d'una regió les dues magnituds que en defineixen la seva dimensió i la riquesa relativa, en el marc de la política regional europea.

En el nivell NUTS2 a Europa hi ha 276 regions. La taula 3 en mostra les 10 primeres i les 10 últimes ordenades pels dos criteris, de població i de PIB (dades Eurostat, any 2014).

POSICIÓ	REGIONS NUTS-2	POBLACIÓ	POSICIÓ	REGIONS NUTS-2	PIB (M€)
1	FR10 - Île de France	12.014.814	1	FR10 - Île de France	649.101
2	ITC4 - Lombardia	9.973.397	2	ITC4 - Lombardia	348.615
3	ES61 - Andalucía	8.388.875	3	DE21 - Oberbayern	229.930
4	ES51 - Catalunya	7.416.237	4	FR71 - Rhône-Alpes	207.243
5	FR71 - Rhône-Alpes	6.454.372	5	ES51 - Catalunya	197.004
6	ES30 - Comunidad de Madrid	6.378.297	6	DEA1 - Düsseldorf	196.222
7	ITI4 - Lazio	5.870.451	7	ES30 - Comunidad de Madrid	196.118
8	ITF3 - Campania	5.869.965	8	UKI3 - Inner London - West	193.762
9	PL12 - Mazowieckie	5.292.567	9	ITI4 - Lazio	185.737
10	ITG1 - Sicilia	5.094.937	10	DE11 - Stuttgart	184.808
267	PT30 - Região Autónoma da Madeira (PT)	261.313	267	EL54 - Ipeiros	3.904
268	FRA3 - Guyane	249.282	268	PT20 - Região Autónoma dos Açores (PT)	3.731
269	PT20 - Região Autónoma dos Açores (PT)	247.440	269	BG32 - Severen tsentralen	3.558
270	EL62 - Ionia Nisia	207.664	270	EL62 - Ionia Nisia	3.137
271	EL41 - Voreio Aigaio	198.581	271	BG31 - Severozapaden	3.033
272	ITC2 - Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste	128.591	272	EL41 - Voreio Aigaio	2.545
273	ES63 - Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	84.674	273	FRA5 - Mayotte	2.101
274	ES64 - Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	83.870	274	ES63 - Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	1.580
275	FI20 - Åland	28.666	275	ES64 - Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	1.406
276	FRA5 - Mayotte		276	FI20 - Åland	1.354

Taula 3. Regions NUTS2 europees, ordenades per població i per PIB

La taula 3 evidencia que Catalunya és una de les regions més grans, tant per població com per riquesa. La relació entre la dimensió de Catalunya i la mitjana del conjunt és de 4 tant en població com en PIB, i de 250 i 150, respectivament, amb la de la regió més petita, amb qui comparteix tots els instruments de la política regional europea.

En aquesta qüestió, convé recordar el que estableix la mateixa normativa NUTS quant al criteri classificatori, basat en la dimensió demogràfica. La publicació Eurostat (2015), esmentada més amunt, diu el que mostra la captura d'imatge reproduïda a la figura 1.

La regulació NUTS dictamina uns llindars mínims i màxims de mida de població per classificar les regions.

La mida mitjana de cada regió en el su respectiu nivell s'ha de correspondre amb els valors llindar següents:

Nivell	Mínim	Màxim
NUTS 1	3 milions	7 milions
NUTS 2	800.000	3 milions
NUTS 3	150.000	800.000

Per a unitats no administratives, existeixen desviacions per particularitats geogràfiques, socioeconòmiques, històriques, culturals o circumstàncies ambientals, especialment per a illes o regions remotes.

Figura 1. Límits demogràfics de regions NUTS

És a dir, Catalunya té una població un 150% més gran que el màxim recomanat per a la mitjana estatal de les regions NUTS2, i Tarragona té una dimensió que la fa situar-se tant en el màxim de la mitjana estatal límit per a NUTS3 com en el mínim de la de les NUTS2.

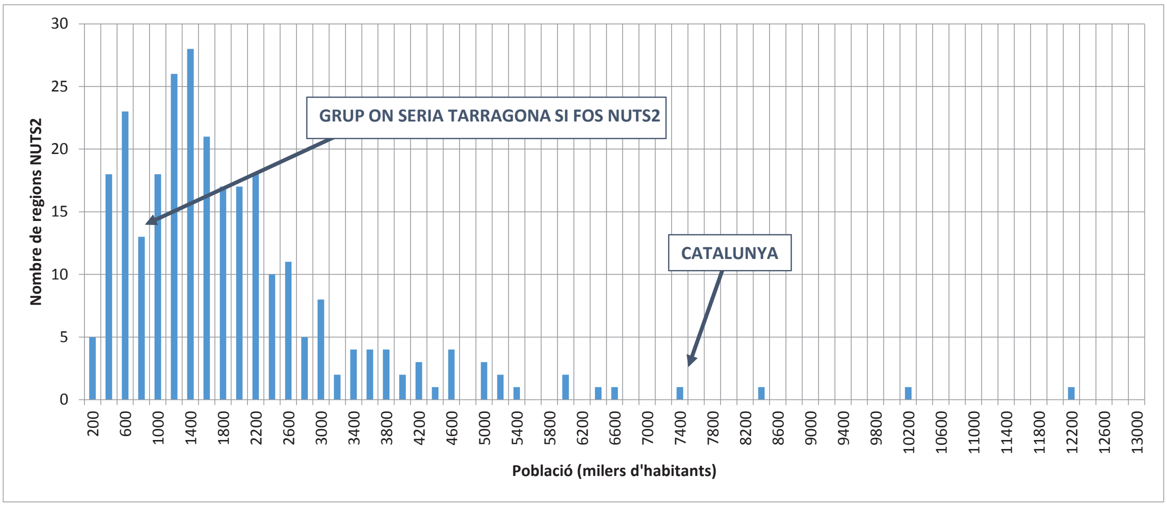

Figura 2a. Distribució de regions NUTS2 europees, segons població

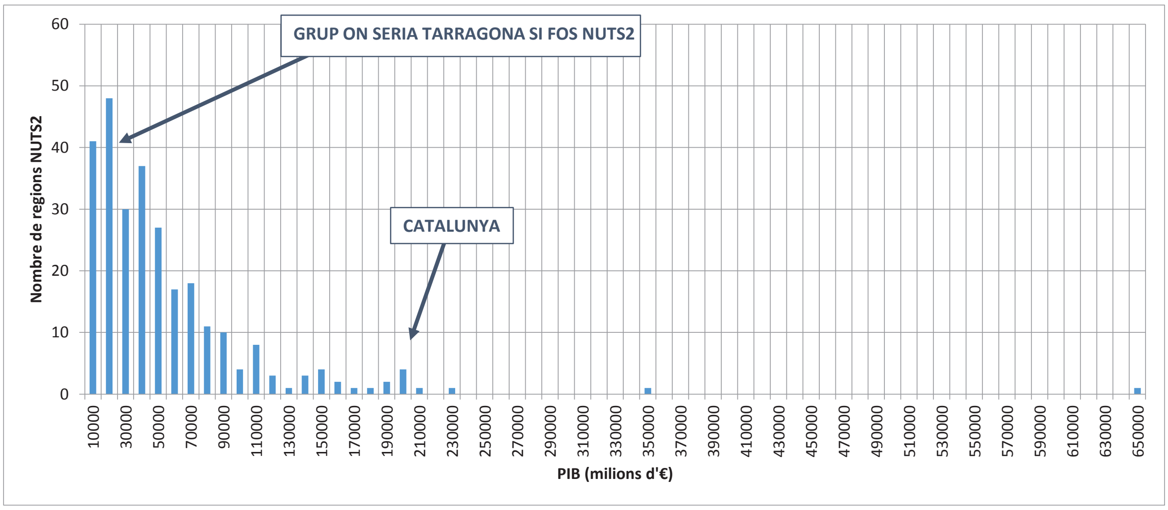

Figura 2b. Distribució de regions NUTS2 europees, segons PIB

La figura 2 dóna una informació més gràfica, ja que mostra com es distribueixen les dimensions en població (2a) i PIB (2b) de les regions europees. Els grups majoritaris són molt més petits que Catalunya, en PIB i població: més de la meitat de regions té una població inferior a 1,5 milions de persones i un PIB inferior a 36.000 M€. Així, es pot comprovar com les dimensions de Catalunya es troben molt lluny de la mitjana i de la gran majoria de les regions, amb valors un 50% en població i un 17% en PIB més grans que el corresponent valor mitjà més dues desviacions estàndard (estadísticament molt allunyada de la distribució esperable). Al mateix temps, això fa que la regió de Tarragona, que és NUTS3, com hem vist, desentoni menys com a NUTS2 del que ho fa Catalunya en el conjunt global, com també mostra la figura 2 (a i b); de fet, es troba dins el marge definit pel valor mitjà menys una desviació estàndard.

Es fa evident, doncs, que des d'un punt de vista socioeconòmic les dimensions de Catalunya són més comparables a les dels estats europeus que a les de les regions homòlogues. Com posa de manifest, finalment, la taula 4, on es compara directament les dimensions de Catalunya, i també les de Tarragona, dins el conjunt de països de la UE. Com es pot veure, la posició de Catalunya cau ben bé essencialment al mig de la taula, tant per població com per PIB. Naturalment, Tarragona és petita en aquest context, però encara axí hi ha 2 països més petits en població i 3 en PIB.

POSICIÓ	PAÍS	Pob. 2014	POSICIÓ	PAÍS	PIB 2014 (M€)
1	Alemanya	80.767.463	1	Alemanya	2.915.650
2	França	65.889.148	2	Regne Unit	2.254.297
3	Regne Unit	64.351.155	3	França	2.132.449
4	Itàlia	60.782.668	4	Itàlia	1.613.859
5	Espanya	46.512.199	5	Espanya	1.041.160
6	Polònia	38.017.856	6	Països Baixo	662.770
7	Romania	19.947.311	7	Suècia	430.642
8	Països Baixos	16.829.289	8	Polònia	410.845
9	Bèlgica	11.203.992	9	Bèlgica	400.643
10	Grècia	10.926.807	10	Àustria	329.296
11	República Txeca	10.512.419	11	Dinamarca	260.582
12	Portugal	10.427.301	12	Finlàndia	205.268
13	Hongria	9.877.365	13	Catalunya	197.004
14	Suècia	9.644.864	14	Irlanda	189.046
15	Àustria	8.506.889	15	Grècia	177.559
16	Catalunya	7.416.237	16	Portugal	173.446
17	Bulgària	7.245.677	17	República Tx	154.739
18	Dinamarca	5.627.235	18	Romania	150.230
19	Finlàndia	5.451.270	19	Hongria	104.239
20	Eslovàquia	5.415.949	20	Eslovàquia	75.561
21	Irlanda	4.605.501	21	Luxemburg	48.898
22	Croàcia	4.246.809	22	Croàcia	43.020
23	Lituània	2.943.472	23	Bulgària	42.751
24	Eslovènia	2.061.085	24	Eslovènia	37.303
25	Letònia	2.001.468	25	Lituània	36.444
26	Estònia	1.315.819	26	Letònia	23.581
27	Xipre	858.000	27	Tarragona	20.674
28	Tarragona	795.328	28	Estònia	19.963
29	Luxemburg	549.680	29	Xipre	17.394
30	Malta	425.384	30	Malta	8.106

Taula 4. Països de la UE ordenats per població i PIB, amb inclusió de Catalunya i Tarragona per comparació.

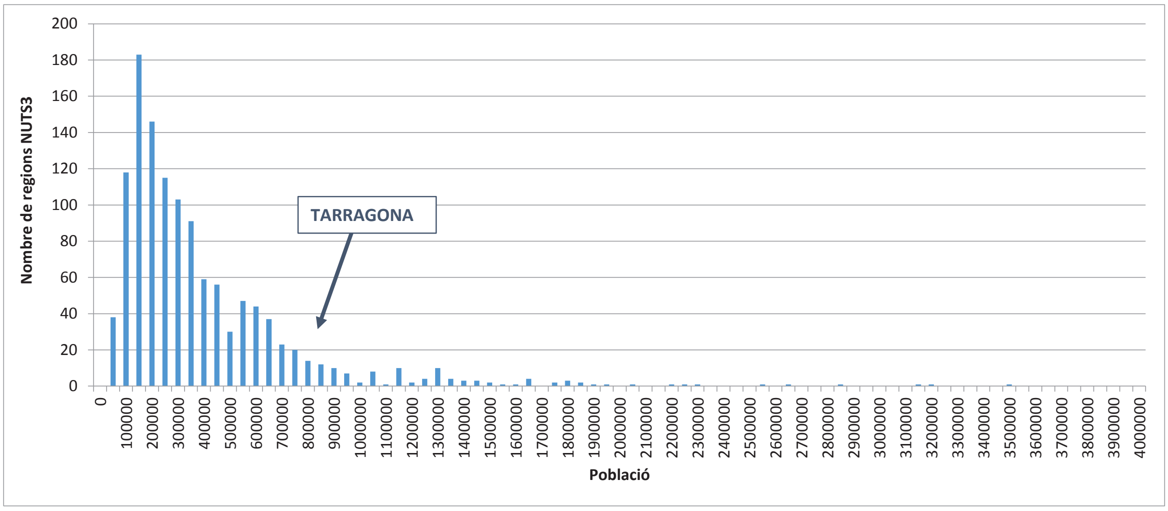
En el nivell de regions NUTS3 la diversitat és, com hom pot esperar, encara més gran. A Eurostat hi ha dades de 1.466 regions NUTS3. Dins aquestes, però, hi ha algunes repeticions derivades dels canvis que en els darrers anys s'han produït bàsicament en l'àmbit de demarcacions locals, deguts a mesures de racionalització (reducció de l'administració) en alguns països. Eliminades aquestes duplicitats, actualment hi ha 1.342 regions NUTS3, entre les quals la de Tarragona, que ocupa el lloc 113 per població i el 123 per PIB. Com succeeix amb Catalunya en el nivell NUTS2, Tarragona és de les regions més grans entre les seves homòlogues (de fet, com s'ha vist abans, té dimensions característiques de NUTS2).

La taula 5 mostra una selecció d'aquestes regions NUTS3, ordenades pel PIB de 2012 (l'any amb dades més completes a Eurostat). Es mostren les 10 regions més grans i les 10 més petites, junt amb les 10 immediatament més grans i petites que la de Tarragona, per donar una idea més completa de quina és la diversitat de regions NUTS3 i també de quines són les regions amb dimensions més properes a les de Tarragona. En resum, més de la meitat de les regions NUTS3 europees tenen un PIB inferior a 5.600 € i una població inferior a 260.000 habitants, magnituds entre 3 i 4 vegades inferiors a les de Tarragona, que són també més del doble de les dimensions mitjanes globals.

Una vegada més, un gràfic de distribució per grandària, en població i en PIB, ajuda a visualitzar aquesta posició de la regió de Tarragona en el global de regions NUTS3. Això és el que es pot observar a la figura 3 a continuació.

		PIB M€		POBLACIÓ	
POSICIÓ	REGIONS NUTS-3	2012	2013	2014	2015
1	FR101 - Paris	200.708	206.012	2.223.758	2.218.536
2	ES300 - Madrid	197.061	193.834	6.378.297	6.385.298
3	ITC4C - Milano	156.085	156.121	3.176.180	3.196.825
4	ITI43 - Roma	150.102	149.034	4.321.244	4.342.046
5	FR105 - Hauts-de-Seine	148.565	152.113	1.597.213	1.603.379
6	ES511 - Barcelona	143.942	142.490	5.445.616	5.432.802
7	SE110 - Stockholms län	131.475	135.684	2.163.042	2.198.044
8	DE300 - Berlin	109.667	112.789	3.421.829	3.469.849
9	DE600 - Hamburg	97.753	99.869	1.746.342	1.762.791
10	DE212 - München, Kreisfreie Stadt	90.054	94.687	1.407.836	1.429.584
113	UKM25 - Edinburgh, City of	23.034	22.510	489.869	494.986
114	BE234 - Arr. Gent	21.627	22.365	542.673	545.961
115	UKC22 - Tyneside	22.791	22.243	838.257	842.935
116	UKI33 - Kensington and Chelsea & Hammersmith and Fulham	23.064	20.887	334.951	335.693
117	UKH12 - Cambridgeshire CC	22.375	21.804	635.634	642.960
118	UKK12 - Bath and North East Somerset, North Somerset and South Gloucestershire	21.675	21.995	657.568	664.084
119	ES120 - Asturias	21.413	20.719	1.058.975	1.049.875
120	FR718 - Haute-Savoie	21.404	22.023	780.387	791.094
121	ES532 - Mallorca	21.333		869.111	875.781
122	ES212 - Gipuzkoa	21.276	20.875	706.986	707.316
123	ES514 - Tarragona	20.914	20.674	795.328	793.155
124	UKI74 - Harrow & Hillingdon	20.885	21.281	534.876	543.577
125	ITH10 - Bolzano-Bozen	20.499	20.775	515.714	518.518
126	FR246 - Loiret	20.426	20.667	668.357	670.906
127	FR512 - Maine-et-Loire	20.407	20.799	804.810	809.505
128	DEA22 - Bonn, Kreisfreie Stadt	20.363	20.506	311.287	313.958
129	FR222 - Oise	20.259	20.108	819.048	822.858
130	ES612 - Cádiz	20.174	19.722	1.247.552	1.248.584
131	UKD33 - Manchester	20.055	20.615	516.401	522.154
132	DE115 - Ludwigsburg	19.842	20.488	521.633	526.377
1.333	BG415 - Kyustendil	416	417	130.301	127.969
1.334	BG414 - Pernik	399	380	128.696	127.048
1.335	ES706 - La Gomera	389		21.168	21.206
1.336	HR032 - Licko-senjska zupanija	387	386	48.976	48.150
1.337	MT002 - Gozo and Comino / Ghawdex u Kemmuna	361	379	31.446	31.592
1.338	BG325 - Silistra	322	333	116.038	114.670
1.339	EL624 - Lefkada	314	303	24.003	23.996
1.340	BG311 - Vidin	280	290	95.467	93.361
1.341	EL643 - Evrytania	212	197	19.917	19.714
1.342	ES703 - El Hierro	169		10.603	10.612
	Valors mitjans	9.970		380.577	

Taula 5. Regions NUTS3 europees, ordenades per PIB, amb informació també de població

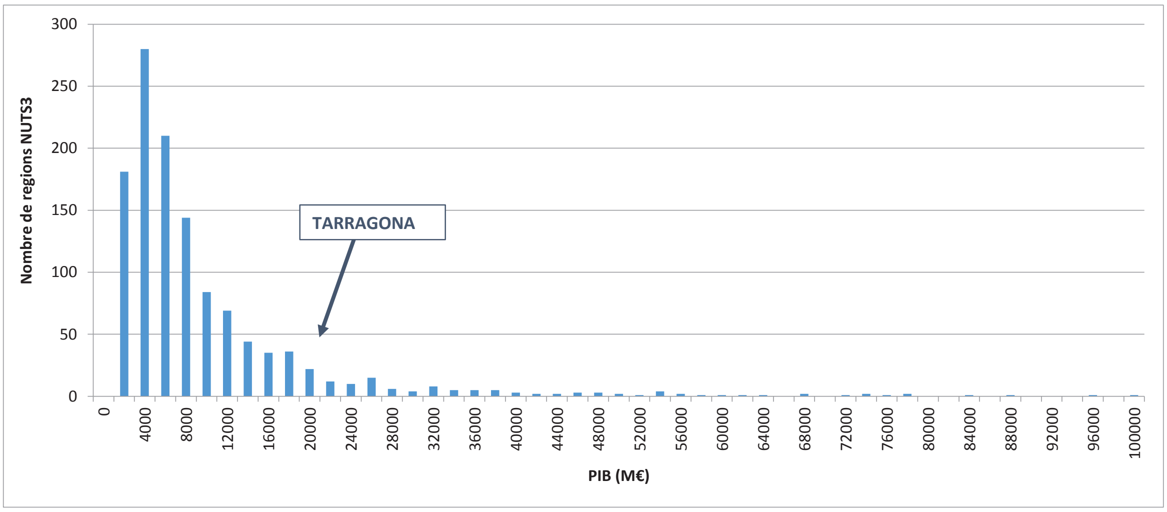

Figura 3. Distribució de regions NUTS3 europees (a, superior) segons població i (b, inferior) segons PIB

Com s'ha vist, el nivell de regió NUTS2 és el bàsic en el desenvolupament de les polítiques europees de cohesió i desenvolupament regional, així com l'utilitzat majoritàriament en la recopilació de dades i estadístiques i, per tant, en la comparació interregional. El nivell NUTS1 no és emprat en la pràctica, de manera que són les regions NUTS2 les responsables de desenvolupar totes aquestes polítiques. Així, el detall de definició regional d'un país també indica amb quina mesura s'estén el principi de subsidiarietat. La dimensió mitjana i el nombre d'aquestes regions NUTS2 ja dóna idea del nivell de descentralització i de com, en el cas de Catalunya, aquest cau en l'extrem de menor descentralització. Tanmateix, pot resultar interessant la comparació directa amb regions ben identificables de països socialment i demogràficament semblants a Catalunya. Per fer-ho, s'han considerat cinc països de l'Europa occidental de mida semblant a Catalunya, amb una població entre un 30% superior i un 30% inferior: Suècia, Àustria, Dinamarca, Finlàndia i Irlanda.

NUTS 0	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 2	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 3	PIB 2013*	POB.2014
Suècia	430.642	9.644.864	SE11 - Estocolm	135.631	2.163.042			
			SE12 - Östra Mellansverige	61.623	1.605.347	SE121 - Uppsala län	15.080	345.481
						SE122 - Södermanlands län	9.531	277.569
						SE123 - Östergötlands län	17.505	437.848
						SE124 - Örebro län	11.277	285.395
						SE125 - Västmanlands län	9.939	259.054
			SE21 - Småland med öarna	30.898	819.426	SE211 - Jönköpings län	13.434	341.235
						SE212 - Kronobergs län	7.803	187.156
						SE213 - Kalmar län	8.397	233.874
						SE214 - Gotlands län	2.027	57.161
			SE22 - Sydsverige	54.404	1.426.826	SE221 - Blekinge län	5.615	152.757
						SE224 - Skåne län	49.079	1.274.069
			SE23 - Västsverige	82.765	1.921.924	SE231 - Hallands län	11.228	306.840
						SE232 - Västra Götalands län	71.922	1.615.084
			SE31 - Norra Mellansverige	29.832	829.134	SE311 - Värmlands län	9.821	273.815
						SE312 - Dalarnas län	10.631	277.349
						SE313 - Gävleborgs län	10.105	277.970
			SE32 - Mellersta Norrland	14.314	368.617	SE321 - Västernorrlands län	9.871	242.156
						SE322 - Jämtlands län	4.749	126.461
			SE33 - Övre Norrland	21.067	510.548	SE331 - Västerbottens län	10.165	261.112
						SE332 - Norrbottens län	11.775	249.436
NUTS 0	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 2	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 3	PIB 2013*	POB.2014
Àustria	329.296	8.506.889	AT11 - Burgenland (AT)	7.638	287.318	AT111 - Mittelburgenland	819	37.546
						AT112 - Nordburgenland	4.408	152.482
						AT113 - Südburgenland	2.257	97.290
			AT12 - Baixa Àustria	51.180	1.626.262	AT121 - Mostviertel-Eisenwurzen	7.046	241.754
						AT122 - Niederösterreich-Süd	7.035	254.011
						AT123 - Sankt Pölten	5.931	149.621
						AT124 - Waldviertel	5.738	218.266
						AT125 - Weinviertel	2.454	123.186
						AT126 - Wiener Umland/Nordteil	8.614	313.363
						AT127 - Wiener Umland/Südteil	13.732	326.061
			AT13 - Viena	84.211	1.765.575	AT130 - Viena	82.904	1.765.575
			AT21 - Caríntia	17.937	555.743	AT211 - Klagenfurt-Villach	10.393	279.209
						AT212 - Oberkärnten	3.213	125.595
						AT213 - Unterkärnten	4.119	150.939
			AT22 - Estíria	42.279	1.214.927	AT221 - Graz	18.228	415.265
						AT222 - Liezen	2.582	78.892
						AT223 - Östliche Obersteiermark	5.523	162.632
						AT224 - Oststeiermark	7.035	266.469
						AT225 - West- und Südsteiermark	4.943	189.878
						AT226 - Westliche Obersteiermark	2.842	101.791
			AT31 - Alta Àustria	56.170	1.425.982	AT311 - Innviertel	8.948	276.897
						AT312 - Linz-Wels	27.202	560.896
						AT313 - Mühlviertel	4.960	204.693
						AT314 - Steyr-Kirchdorf	6.185	152.352
						AT315 - Traunviertel	7.871	231.144
			AT32 - Salzburg	24.256	534.185	AT321 - Lungau	630	20.451
						AT322 - Pinzgau-Pongau	6.210	163.575
						AT323 - Salzburg und Umgebung	16.957	350.159
			AT33 - Tirol	29.893	721.574	AT331 - Außerfern	1.347	31.652
						AT332 - Innsbruck	12.099	294.209
						AT333 - Osttirol	1.433	48.988
						AT334 - Tiroler Oberland	4.049	100.968
						AT335 - Tiroler Unterland	10.021	245.757
			AT34 - Vorarlberg	15.642	375.323	AT341 - Bludenz-Bregenzer Wald	3.931	87.948
						AT342 - Rheintal-Bodenseegebiet	11.135	287.375

NUTS 0	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 2	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 3	PIB 2013*	POB. 2014
			Catalunya	197.004	7.416.237	ES511 - Barcelona	142.490	5.445.616
						ES512 - Girona	19.313	743.124
						ES513 - Lleida	11.790	432.169
						ES514 - Tarragona	20.674	795.328
NUTS 0	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 2	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 3	PIB 2013*	POB. 2014
Dinamarca	260.582	5.627.235	DK01 - Hovedstaden	102.153	1.749.405	DK011 - Byen København	46.093	728.243
						DK012 - Københavns omegn	35.096	530.612
						DK013 - Nordsjælland	16.024	450.245
						DK014 - Bornholm	1.323	40.305
			DK02 - Selàndia	25.875	816.726	DK021 - Østsjælland	7.469	239.016
						DK022 - Vest- og Sydsjælland	17.744	577.710
			DK03 - Dinamarca Merid	49.785	1.202.509	DK031 - Fyn	17.023	486.709
						DK032 - Sydjylland	31.892	715.800
			DK04 - Jutlàndia Central	52.923	1.277.538	DK041 - Vestjylland	18.922	425.769
						DK042 - Østjylland	33.244	851.769
			DK05 - Jutlàndia Septen	23.028	581.057	DK050 - Nordjylland	22.596	581.057
NUTS 0	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 2	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 3	PIB 2013*	POB. 2014
Finlàndia	205.268	5.451.270	FI19 - Länsi-Suomi	46.476	1.374.403	FI193 - Keski-Suomi	8.210	275.320
						FI194 - Etelä-Pohjanmaa	5.865	193.977
						FI195 - Pohjanmaa	6.830	180.384
						FI196 - Satakunta	7.700	224.556
						FI197 - Pirkanmaa	17.435	500.166
			FI1B - Helsinki-Uusimaa	78.461	1.585.473	FI1B1 - Helsinki-Uusimaa	77.724	1.585.473
			FI1C - Etelä-Suomi	38.496	1.161.882	FI1C1 - Varsinais-Suomi	15.947	470.880
						FI1C2 - Kanta-Häme	5.575	175.481
						FI1C3 - Päijät-Häme	6.075	202.424
						FI1C4 - Kymenlaakso	5.835	180.845
						FI1C5 - Etelä-Karjala	4.702	132.252
			FI1D - Pohjois- ja Itä-Suo	40.414	1.300.846	FI1D1 - Etelä-Savo	4.340	152.518
						FI1D2 - Pohjois-Savo	7.584	248.430
						FI1D3 - Pohjois-Karjala	4.789	165.445
						FI1D4 - Kainuu	2.075	79.975
						FI1D5 - Keski-Pohjanmaa	2.258	68.677
						FI1D6 - Pohjois-Pohjanmaa	12.910	403.287
						FI1D7 - Lappi	6.077	182.514
			FI20 - Aland	1.354	28.666	FI200 - Aland	1.342	28.666
NUTS 0	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 2	PIB 2014	POB. 2014	NUTS 3	PIB 2013*	POB. 2014
Irlanda	189.046	4.605.501	IE01 - Border, Midland i	33.186	1.232.783	IE011 - Border	12.367	505.335
						IE012 - Midland	5.959	290.143
						IE013 - West	13.534	437.305
			IE02 - Southern i Easter	155.860	3.372.718	IE021 - Dublín	77.714	1.271.557
						IE022 - Mid-East	14.105	545.415
						IE023 - Mid-West	12.317	378.182
						IE024 - South-East (IE)	13.759	504.901
						IE025 - South-West (IE)	29.693	672.663

Taula 6. Detall de divisió regional de països amb població total semblant a Catalunya

La taula 6 mostra en quina mesura està concentrada, i poc detallada, l'aplicació de les polítiques regionals europees a Catalunya, amb comparació a la que es duu a terme en països semblants demogràficament: 8 regions a Suècia, 9 a Àustria, 5 a Dinamarca, 5 a Finlàndia i 2 a Irlanda són objecte del mateix nivell d'aplicació de la política regional europea, del mateix nivell d'anàlisi estadística, i poden desenvolupar, com Catalunya, la seva pròpia estratègia d'especialització intel·ligent basada en la recerca i la innovació. 11 d'aquestes 29 regions que integren aquests països semblants a Catalunya tenen una població igual o inferior a la de la regió de Tarragona. D'altra banda, els altres països també tenen una manera diferent de relacionar les seves polítiques regionals. Així, i només a tall il·lustratiu, és significatiu que els consells regionals a Finlàndia, que estan regulats per llei i prenen decisions en matèria, per exemple, d'estratègies RIS3, es configuren a nivell NUTS3, desactivant el nivell NUTS2.

PRINCIPALS CONCLUSIONS DE L'APARTAT 2

1. La política europea de cohesió s'ha desenvolupat des dels inicis del projecte de la UE i ha tingut sempre una base regional. D'acord amb el **principi de subsidiarietat** i la comparació interregional, s'han identificat les diferències i s'han aplicat les polítiques d'impuls al desenvolupament.

2. La política regional proporciona el marc d'inversió necessari per complir amb els objectius de l'Estratègia Europa 2020, amb tres prioritats que es reforcen mútuament: creixement intel·ligent, sostenible i integrador (per afavorir **la cohesió econòmica, social i territorial).**

3. L'organització regional correspon als estats, però ha estat harmonitzada per la UE mitjançant l'adopció de les unitats territorials estadístiques (**NUTS)**, inicialment només amb finalitats estadístiques. Són definides per l'Oficina Europea d'Estadística (Eurostat) i els resultats s'utilitzen, entre altres coses, per redistribuir regionalment els fons estructurals de la UE.

4. La unitat territorial bàsica per definir polítiques i prioritats regionals és la **NUTS2**, que també és responsable en el septenni 2014-2020 de desenvolupar l'Estratègia d'especialització intel·ligent basada en la recerca i la innovació (**RIS3**).

5. A la UE hi ha 276 regions NUTS2, entre les quals Catalunya ocupa els llocs 4t i 5è per dimensió demogràfica i econòmica, respectivament. Molt lluny de la mitjana i de la gran majoria de les regions (amb valors un 50% i un 17% més grans que el corresponent valor mitjà més dues desviacions estàndard). De fet, Catalunya té una dimensió econòmica més gran que la majoria dels estats de la UE.

6. Quant a regions homòlogues a la de Tarragona, a la UE hi ha 1.342 regions NUTS3. Tarragona se situa dins el 10% més gran, tant en població com en PIB. Més gran, doncs, també que la majoria de regions homòlogues. De fet, Tarragona té dimensions adequades dins la distribució de les regions NUTS2.

7. Aquestes **dimensions més grans del normal, de Catalunya i de Tarragona**, limiten, per comparació amb altres països, l'aplicació del principi de subsidiarietat i fan que la política regional europea en l'àmbit català pugui ser més inefectiva i/o ineficient:

    a. El nivell de presa de decisions a Catalunya equival al fet que països com Suècia, Àustria, Dinamarca, Finlàndia o Irlanda no disposessin de regions NUTS2 per desenvolupar les seves polítiques regionals.

    b. Es desaprofiten la dimensió suficient i les capacitats específiques de la regió de Tarragona (i d'altres catalanes) per definir i desenvolupar polítiques i prioritats regionals.

3. LES REGIONS EUROPEES I L'ESTRATÈGIA RIS3

En la definició de les seves prioritats, la UE sempre ha fet èmfasi en la cohesió social i territorial. És un dels pilars de l'anomenat model social europeu i, en aquest sentit, constitueix un model per al món. Al mateix temps, la gran preocupació que inspira l'estratègia és la competitivitat global, davant l'empenta d'economies líder com l'americana, la japonesa, la del sud-est asiàtic i, de manera molt emergent, la xinesa.

En el document *National/Regional innovation Strategies for Smart Specialitzation (RIS3) - COHESION POLICY 2014-2020* (2014), la Comissió Europea es planteja molt clarament el perquè de l'estratègia adoptada en l'actual septenni:

> Quin és el problema? Europa 2020 és l'estratègia de creixement de la UE per a la pròxima dècada. En un món en ple canvi, volem que la UE es converteixi en una economia intel·ligent, sostenible i integradora. Aquestes tres prioritats es reforcen mútuament i haurien de contribuir al fet que la UE i els estats membres aconsegueixin alts nivells d'ocupació, productivitat i cohesió social. En concret, la Unió Europea ha fixat cinc objectius ambiciosos en matèria d'ocupació, innovació, educació, inclusió social i clima/energia que s'hauran d'aconseguir-per al 2020. Cada estat membre ha adoptat els seus propis objectius nacionals en cadascuna d'aquestes àrees. Accions específiques a escala nacional i de la UE sustenten l'estratègia. Les autoritats nacionals i regionals de tot Europa han de preparar estratègies d'especialització intel·ligent en el procés de descobriment d'emprenedors, per tal que els Fons Estructurals i d'Inversió Europeus puguin utilitzar-se de forma més eficaç i puguin augmentar les sinergies entre les diferents polítiques regionals, nacionals i de la UE, i les inversions públiques i privades.

També quin és l'objectiu principal:

> Quin és l'objectiu? Justificació de la política RIS3: **Convertir la innovació en una prioritat per a totes les regions.** «Europa 2020» requereix que els responsables polítics considerin la interrelació dels diferents aspectes del creixement intel·ligent, sostenible i integrador. Les estratègies d'especialització intel·ligent integrades responen a reptes de desenvolupament complexos i adapten la política al context regional. RIS3 fomenta el creixement i la creació de llocs de treball basats en el coneixement, no només en els principals centres neuràlgics de recerca i innovació, sinó també en les regions rurals i menys desenvolupades. **RIS3 és un element fonamental de la reforma de la política de cohesió de la UE**, que dóna suport a la concentració temàtica i reforça la programació estratègica i l'orientació al rendiment.

Aquests dos paràgrafs s'han reproduït íntegrament perquè s'hi explicita la relació directa entre l'estratègia de creixement de la UE, RIS3 i la política de cohesió. Amb RIS3, la UE dóna finalment forma molt concreta a la idea de cohesió: el desenvolupament només pot ser intel·ligent i sostenible si es produeix harmònicament, si es desenvolupen totes les regions europees. I avui en dia, amb una economia que és competitiva mundialment si es basa en coneixement, això vol dir que totes les regions, fins i tot les rurals, han de poder desenvolupar-se amb una estratègia basada en la recerca i la innovació.

Aquest canvi constitueix una aposta molt forta, i innovadora, de la UE. La dinàmica de competitivitat basada en la innovació tendeix a provocar concentracions de coneixement, amb fluxos de talent entre països (fuita de cervells) i dins els mateixos països, amb la creació de pols de coneixement cada cop més grans, al voltant de les grans aglomeracions urbanes i d'activitat econòmica, normalment les grans capitals. Dins la mateixa Europa, la crisi econòmica ha provocat des de 2009 una intensificació del fenomen de la fuita de cervells; com explica Nedeljkovic (2014):

> Les taxes de migracions a la UE han augmentat contínuament des de la creació de la Unió. Amb cada ampliació, el capital humà disponible dins de la Unió augmenta i creixen les xifres de migració de persones altament qualificades. El 2012 la migració intraeuropea va augmentar un 12% en comparació amb el 2011 i va registrar un augment de dos dígits per segon any consecutiu. Mentrestant, la immigració procedent de fora de la UE s'ha anat reduint en un 4% per any en el període

2007 -2011, i el 2012 el nombre d'immigrants no comunitaris es va reduir en un 12%. Un total de 925.000 europeus es van traslladar a un altre país de la UE; més de 300.000 dels quals van emigrar a Alemanya. En termes absoluts, l'augment de la intraimmigració a la UE l'any 2012 va ser de 100.000. [...] Hi ha una tendència visible en forma de migració de l'est i sud d'Europa cap a països occidentals de la Unió, i en particular cap a Alemanya. L'emigració de la majoria de les regions de l'Europa més afectada per la recent crisi, és a dir, els estats del sud de la UE, ha augmentat dràsticament després del 2009. L'Oficina Federal d'Estadística informa que l'afluència d'emigrants espanyols a Alemanya van augmentar un 37,1% el 2012 en comparació amb el 2011; les taxes respectives per a Portugal i Grècia van ser 41,1% i 53,0%.

La migració de professionals altament qualificats cap a les parts occidentals de la Unió també va augmentar en els últims anys. Aquesta tendència està donant lloc a una fuita de cervells des dels països emissors i un guany de cervells als països receptors. Encara que el moviment de científics dins de la UE no afecta el nivell de capital humà altament qualificat de la Unió, la tendència pot conduir a un **desequilibri entre les regions de la UE**.

És clar que aquesta tendència només pot ser compensada amb una actuació política expressa, com la que significa RIS3 aplicat al conjunt de regions europees.

Calia aquesta nova política? Gràcies a la base de dades d'Eurostat es pot veure quines han estat les tendències de convergència entre les regions europees, i entre els països, amb l'aplicació de les passades polítiques de cohesió. El següent conjunt de figures mostra la situació actual i l'evolució temporal de les regions NUTS2 europees en els principals paràmetres de seguiment dels objectius de la Unió, d'acord amb els indicadors descrits a la taula 1. Les figures han estat directament obtingudes de la publicació *Regional Policies and Europe 2020*, disponible a Eurostat i que forma part de l'*Eurostat Regional Yearbook* (2015), una publicació anual d'Eurostat.

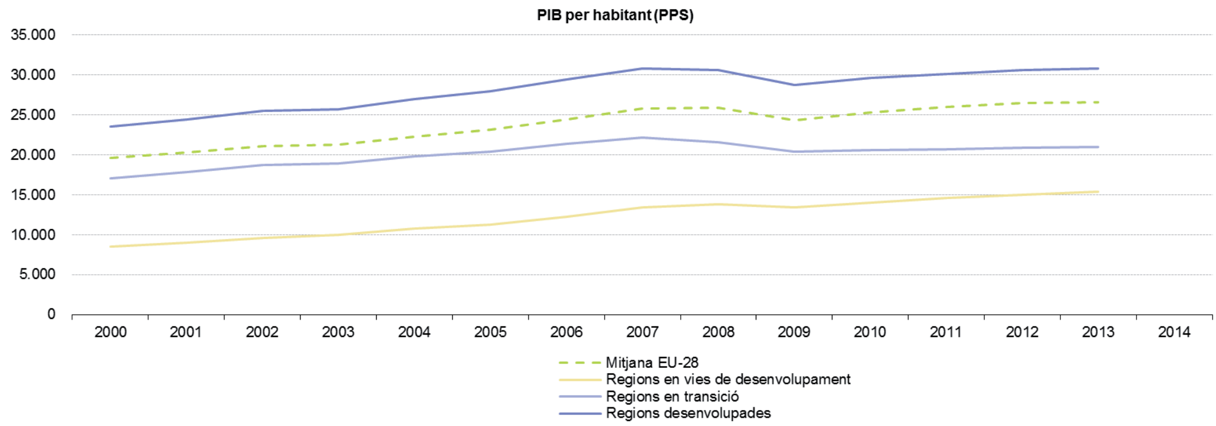
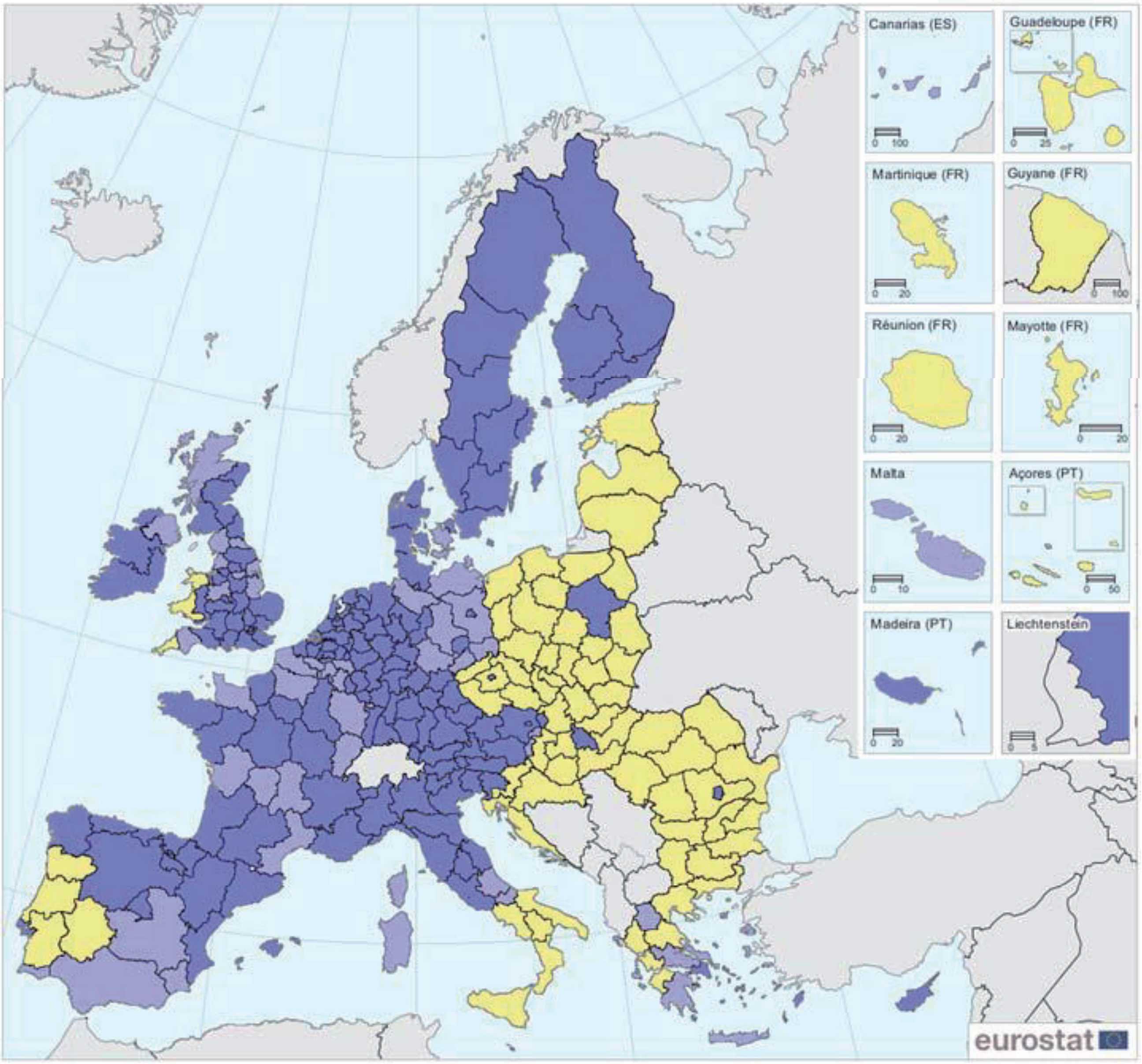

Figura 4a. Evolució del PIB/càpita a la UE i a les diferents categories de regions europees

Elegibilitat regional per a fons estructurals, per regions NUTS 2. 2014-20 ([1])
(% mitjana EU-27)

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — GISCO, 06/2015

(% of EU-27 average)

- Regions menys desenvolupades (PIB per habitant. < 75)
- Regions en transició (PIB per habitant. ≥ 75 - < 90)
- Regions més desenvolupades (PIB per habitant. < 90)

0 200 400 600 800 km

(1) PIB per habitant per període 2007-09 utilitzat com a base per localització dels fons estructurals pel 2014-20; també, calculant elegibilitat regional basant-se en la classificació NUTS 2006. Les regions EU-28 es aquesta publicació estan delimitades per la base de classificació de les NUTS 2010 i com a resultat hi ha dos regions on l'elegibilitat no segueix els nous límits NUTS: Chemnitz (DED4) i Merseyside (UKD7). Les dos regions són en part elegibles com a regions de transició i en part, com a regions més desenvolupades.

Font: Comissió Europea. Directorat General per Política Urbana i Regional.

Figura 4b. Distribució de les regions europees (NUTS2), segons les categories d’accés a fons de cohesió

Figura 4c. Disparitats regionals en PIB/càpita

La figura 4 mostra informació referent a l'evolució temporal (4a), la distribució regional (4b) i la dispersió a cada estat (4c) en PIB/càpita. La figura 4b il·lustra com les regions més desafavorides se situen majoritàriament a la perifèria sud i est d'Europa, encara que també a l'oest d'un país tan desenvolupat com el Regne Unit, que, d'altra banda, també té la regió més rica d'Europa: el gran Londres; aquest és un exemple de l'efecte que sobre un mateix país té la concentració de capital (i talent) en unes regions davant les altres. Per a aquesta anàlisi, és potser més interessant el que mostra la figura 4a: l'evolució del PIB per càpita en els darrers quinze anys no mostra cap signe de convergència; al contrari, les línies corresponents a

regions riques, més desafavorides i mitjana de la UE són essencialment paral·leles, i la corresponent a les de transició sembla que des de la crisi fins i tot s'aparta de la de les regions més riques i s'apropa a les més desafavorides.

La figura 4c és fins i tot més explícita, en la mesura que il·lustra la gran dispersió que es produeix dins cada país de la UE i com aquesta no sembla que hagi disminuït enlloc entre 2008 i 2014. A la figura s'hi pot identificar el valor mitjà de cada país, el de la regió de la seva capital i el de totes les seves regions. Excepte en els casos singulars dels Països Baixos, Alemanya i Itàlia, les regions de la capital són les que tenen sempre el PIB/càpita més elevat; i excepte el cas exagerat del Regne Unit, són normals que les diferències entre PIB/càpita de les regions d'un país siguin de l'ordre del 100% respecte al de la regió més pobra, diferències que amb la crisi no han fet sinó augmentar. És a dir, malgrat tots els esforços de cohesió que ha fet Europa en el passat, les distàncies entre regions no disminueixen. No es pot dir que la política no hagi estat efectiva, atès que, segons dades del Banc Mundial, les economies del món tenen un comportament també de concentració i de no-convergència. És ben possible que, sense les polítiques de cohesió, les diferències entre regions encara serien més grans. En tot cas, si el que es busca és una veritable convergència, cal introduir nous elements en la política, i aquest sembla el sentit del desenvolupament d'estratègies RIS3.

El subconjunt de figures que segueix fa un repàs als principals indicadors d'Europa 2020 recollits a la taula 1, per tal de mostrar, també, quin és el nivell de convergència regional i entre països.

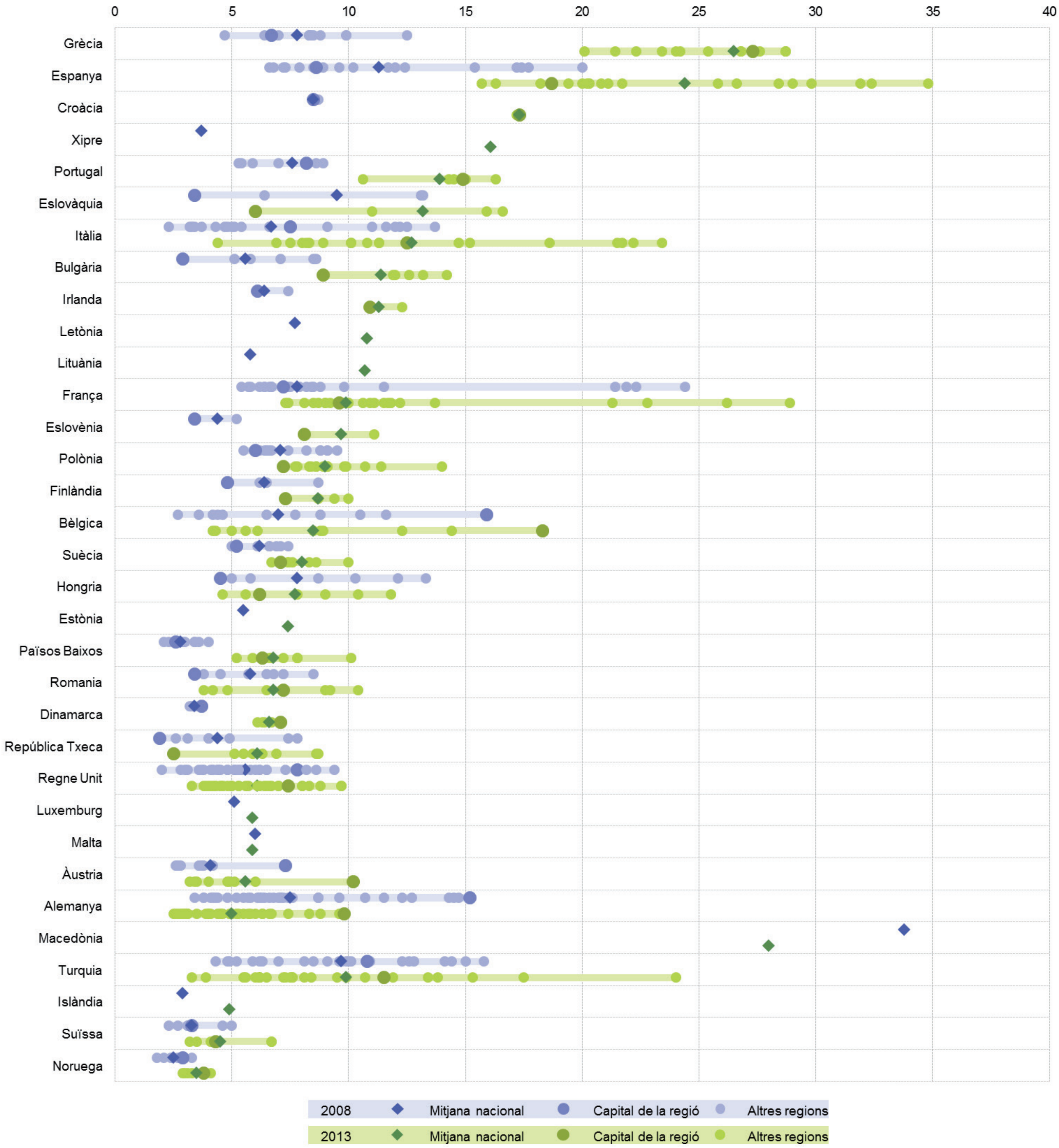

Figura 5. Disparitats regionals en taxa d'atur

Com es veu a la figura 5, els països del sud encapçalen aquesta classificació, amb forts increments derivats de la crisi i amb increments, encara, en les diferències regionals, entre països i dins a cada país.

Complementària de l'anterior, la figura 6 mostra la dispersió en la taxa d'ocupació, per a la qual Europa 2020 marca un objectiu del 75%. Resulta més baixa com més alta és la del país, i ha augmentat significativament als països on l'ocupació ha baixat més per efecte de la crisi, mentre que fins i tot s'ha reduït en els països amb més ocupació (i receptors d'immigració interna de la UE).

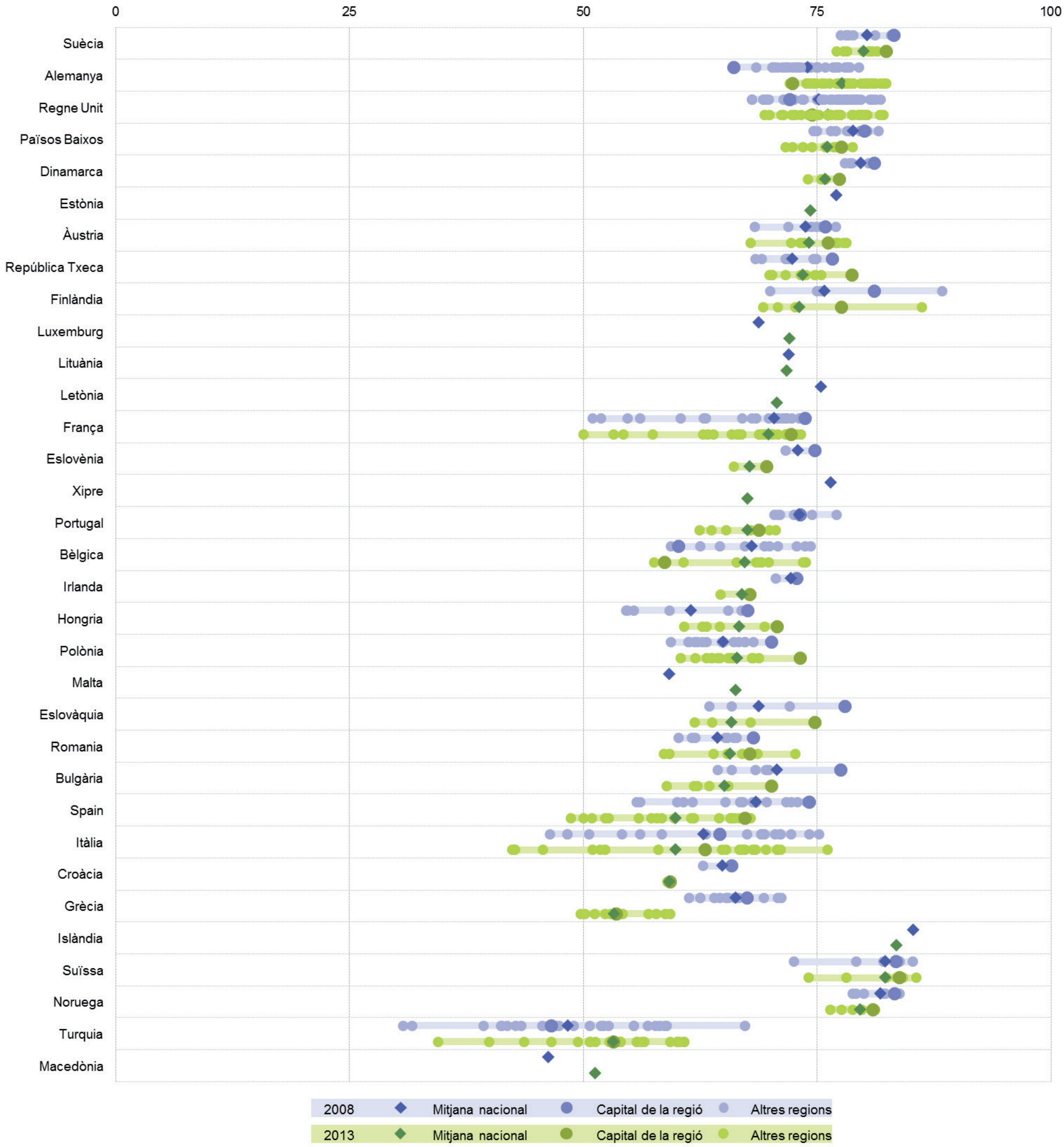

Figura 6. Disparitats regionals en taxa d'ocupació

La figura següent, la 7, mostra la situació en un dels indicadors relacionats amb l'educació, la taxa d'abandonament de l'educació i la formació, en percentatge de la població entre 18 i 24 anys. Per a aquest indicador, Europa 2020 fixa l'objectiu del 10%. El gràfic mostra com Espanya té el valor més elevat d'Europa, amb una mitjana superior al 20%, encara que, d'acord amb la tendència general, aquest sí que ha disminuït entre 2008 i 2014. Un altre cop, la dispersió interregional dins un mateix país és més gran com més alta és la taxa mitjana. En el cas espanyol, la taxa defineix un rang entre 9,4% al País Basc i un 32,1% a les Illes Balears, ben probablement relacionada amb l'activitat intensiva en turisme en aquesta regió. El valor de Catalunya és també molt elevat, del 22,2%, molt lluny de l'objectiu del 10%.

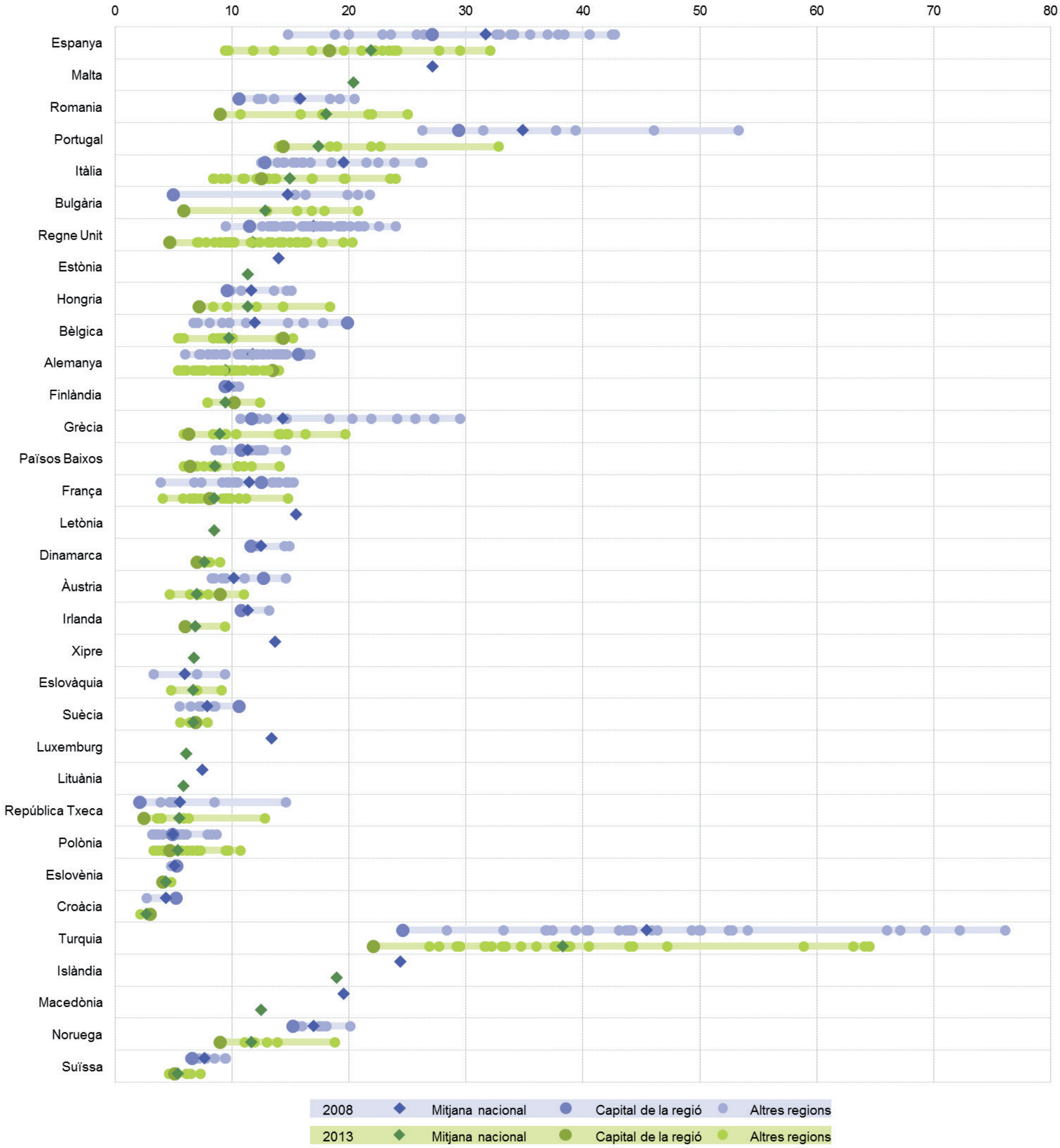

Figura 7. Disparitats regionals en taxa d'abandonament de l'educació i la formació (% de població entre 18 i 24 anys)

En l'àmbit també de l'educació, la figura 8 mostra les disparitats regionals quant a taxa d'assoliment d'educació terciària (a Espanya, titulats en cicles formatius d'educació superior i titulats universitaris), per a la qual Europa 2020 es marca un objectiu del 40%. Com es veu a la figura 8, l'any 2013 Espanya es trobava ja per sobre de l'objectiu, amb un valor global del 42,3% però amb una gran dispersió, que ha augmentat

significativament amb la crisi, amb valors que oscil·len entre el 61,3% del País Basc i el 29,3% a la regió de Múrcia. Catalunya també es trobava ben per sobre de l'objectiu, amb un 46,2%.

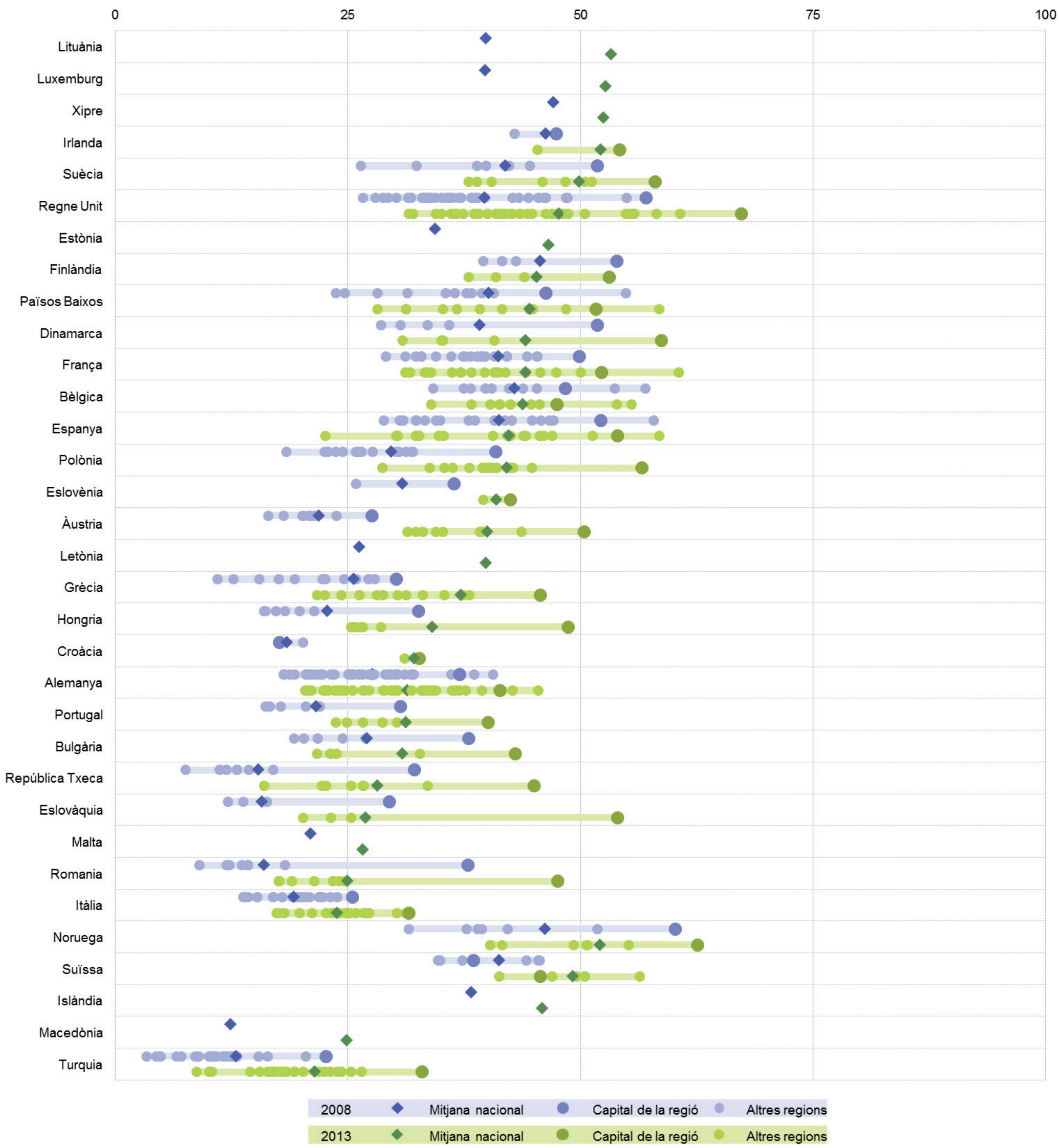

Figura 8. Disparitats regionals en taxa d'assoliment de formació terciària
(% de població entre 30 i 34 anys)

El principal indicador sobre coneixement en l'àmbit de l'economia del coneixement el constitueix, però, el percentatge de despesa total en recerca i desenvolupament amb relació al PIB del país. Amb aquest

percentatge és amb el que es correlacionen tots els indicadors de competitivitat i d'innovació. Europa 2020 es marca un objectiu del 3% sobre el PIB de cada estat, un valor que des de fa 15 anys, des del tractat de Lisboa, està establert com a objectiu. Les economies més competitives fa temps que inverteixen quantitats per sobre del 3% del PIB del país, com ho fan els EUA, el Japó, la Xina o Corea. La figura 9 mostra com a la UE només hi ha dos països, Finlàndia i Suècia, que clarament hi inverteixen més del 3%, amb Dinamarca que pràcticament està en aquest valor. Hi ha també molta dispersió regional, més fins i tot que en els altres indicadors de seguiment, que mostren una gran diversitat d'activitat de les regions en l'àmbit de la recerca i la innovació. Fins a 30 regions europees superen el 3% de despesa en R+D amb relació al seu PIB regional. Espanya es troba molt lluny de l'objectiu, amb una despesa de l'1,27% del PIB, amb un mínim (tret de Ceuta i Melilla) de 0,32% a les Illes Canàries i un màxim del 2,23% al País Basc. Catalunya es troba per sobre de la mitjana espanyola, amb un 1,51% però lluny dels valors de País Basc i Navarra (1,95%) i fins i tot de Madrid (1,73%). Una vegada més, la crisi ha afectat aquest indicador, amb uns efectes molt dispars: hi ha països i regions que han augmentat sensiblement la despesa i d'altres que l'han reduït. Per a la majoria, però, com és el cas d'Espanya, les diferències internes entre regions han augmentat.

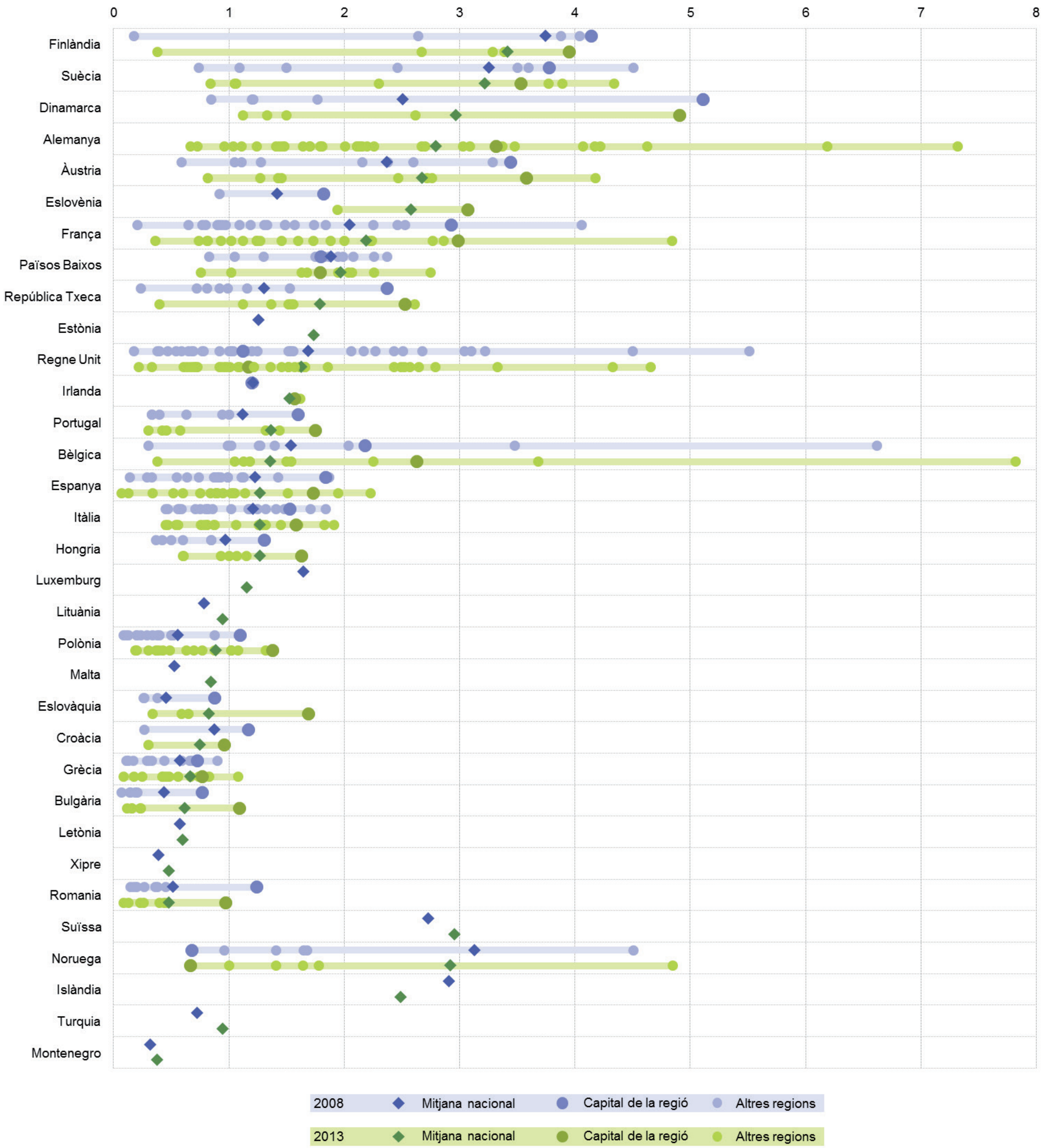

Figura 9. Disparitats regionals en percentatge de despesa en R+D amb relació al PIB

En els gràfics anteriors s'identifiquen clarament les grans diferències que en aspectes tan rellevants com els objectius de desenvolupament de tots els països europeus hi ha entre les diferents regions, fins i tot dins un mateix país. Mostren també la comparació entre dos anys, 2008 i 2013 o 2014, abans d'oficialitzar-se l'estat de crisi global i en els darrers anys de dades consolidades disponibles. Ja n'hi ha prou per veure que la crisi ha afectat molt la cohesió, però cal una mirada de més llarg abast per discernir en quina mesura hi ha convergència entre els diferents països de la UE.

El conjunt de gràfics següent reunits a la figura 10 mostra, precisament, l'evolució temporal de quatre d'aquests indicadors: taxa d'ocupació, despesa en R+D i dos de relatius a objectius en energia i en cohesió, pels quals no es disposa d'informació anàloga (detallada per regions) a l'anterior.

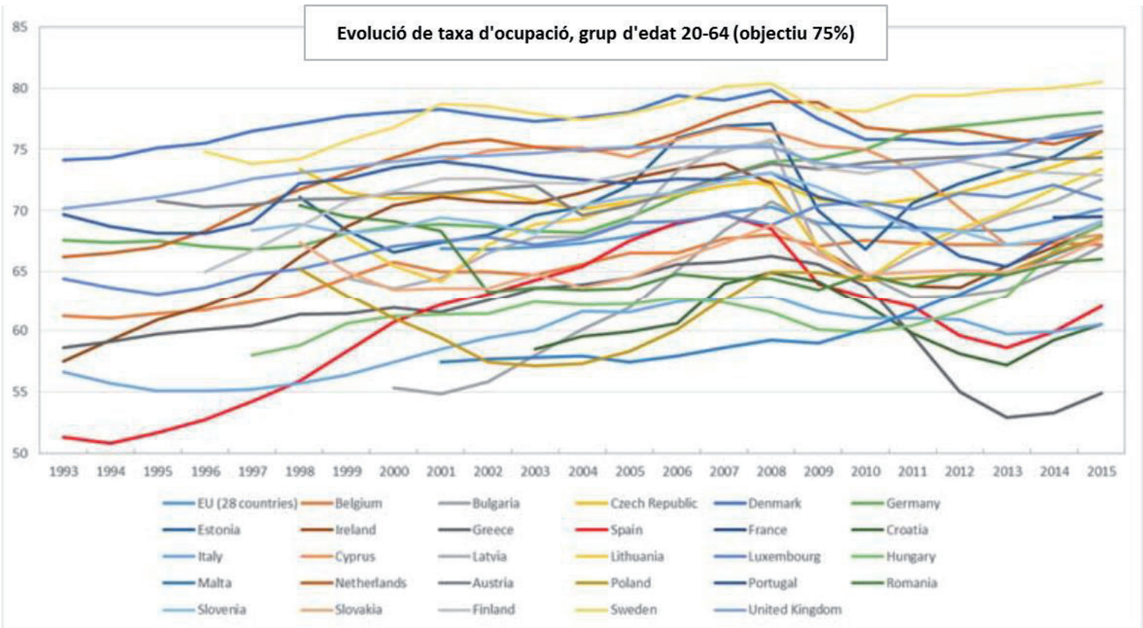

Figura 10a. Evolució de la taxa d'ocupació

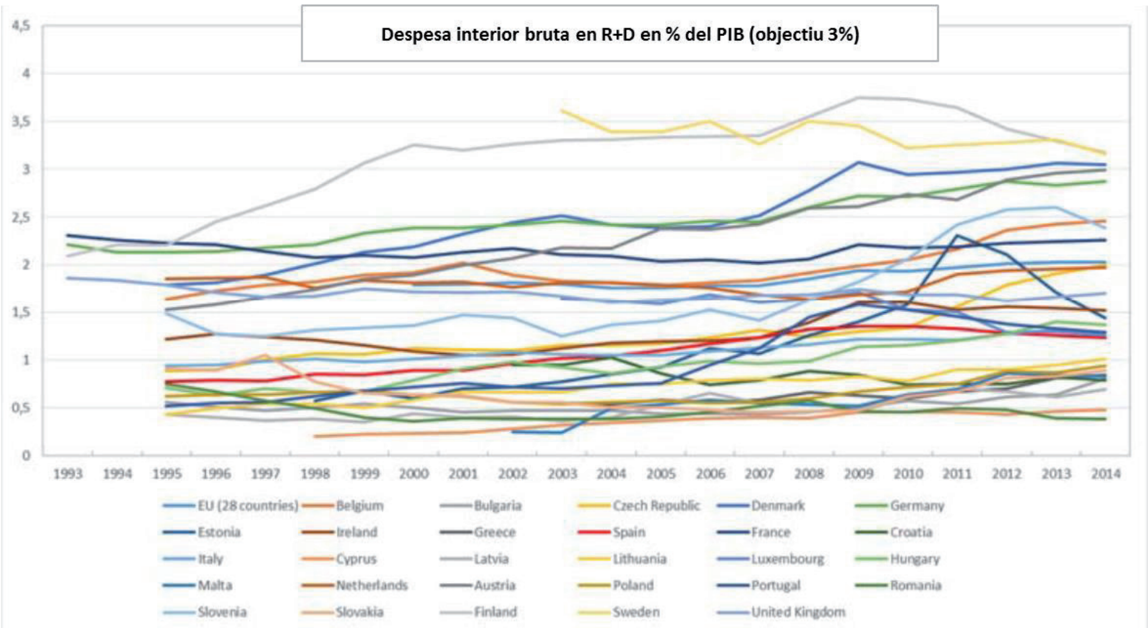

Figura 10b. Evolució de la despesa interior bruta en R+D

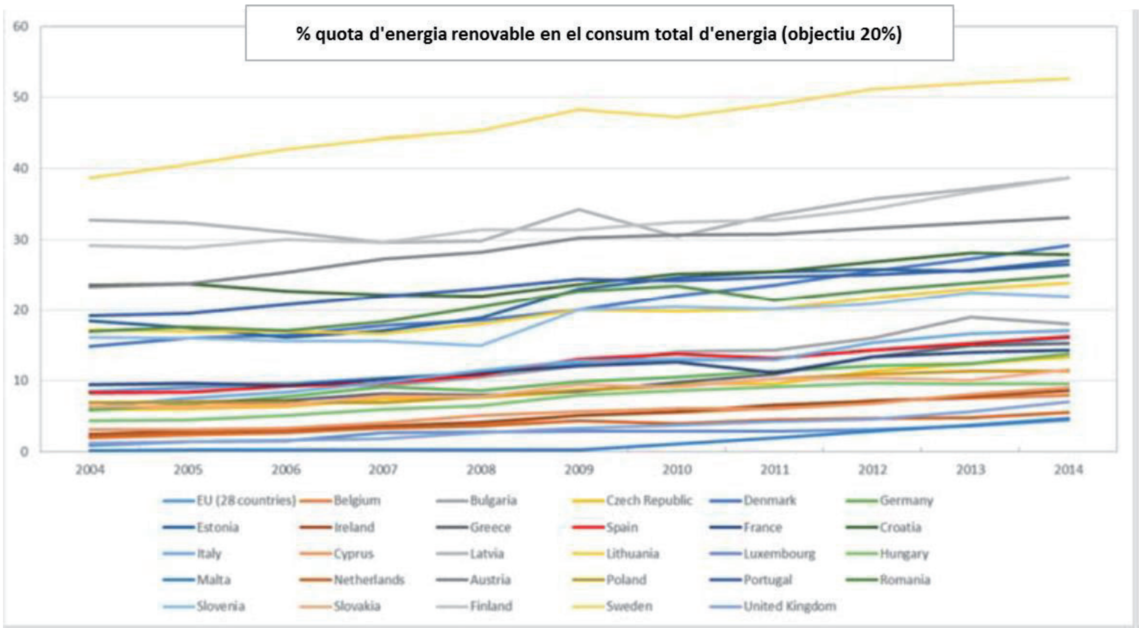

Figura 10c. Evolució de la quota d'energia renovable

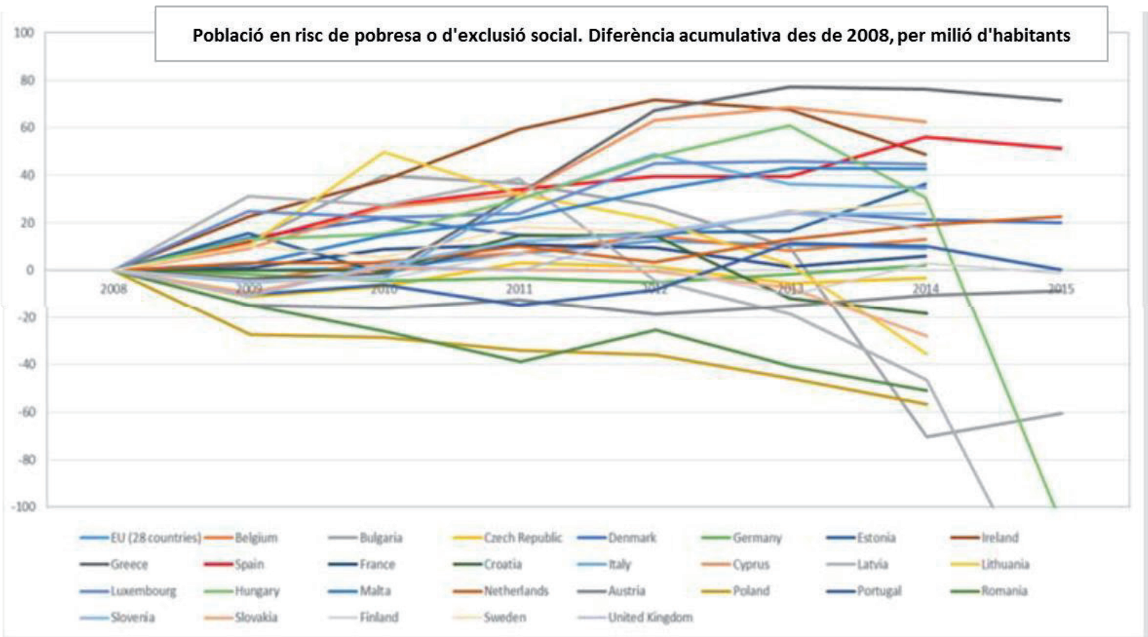

Figura 10d. Evolució de la taxa de població amb risc d'exclusió

Com es pot apreciar, al llarg d'un període de més de deu anys, ben abans que s'albirés un període de crisi com el que el món viu, els indicadors sobre objectius fonamentals en la construcció i desenvolupament de la UE no mostren cap indici de convergència. Malgrat l'evolució, que pot ser positiva a tots els països, com passa en l'ús d'energies renovables, les distàncies entre països bàsicament es mantenen. El darrer dels gràfics, el corresponent a l'indicador de persones amb risc d'exclusió, potser és el més alarmant: la crisi ha fet augmentar el risc a la majoria de països (19), mentre que hauria d'haver disminuït a tota la UE. Espanya, junt amb Xipre i Grècia, té els valors més alts d'increment de risc d'exclusió (més del 50%). Eurostat no proveeix aquesta informació en el nivell NUTS2.

En definitiva, la informació mostrada a les figures 4 a 10, que correspon a indicadors bàsics, seleccionats per monitoritzar l'acompliment dels objectius de l'estratègia Europa 2020, diu fonamentalment que, malgrat l'evolució positiva global en algun àmbit, Europa (els seus països i les seves regions) no està convergint. Seguint una dinàmica que és mundial, de concentració de riquesa i d'augment de les diferències, els anys de crisi han provocat l'increment de les diferències entre regions europees, fins i tot dins un mateix país. A aquesta dinàmica no hi és aliè, ans al contrari, el fenomen de la immigració interna dins la UE, associada als efectes diferencials de la crisi a les regions i països més desafavorits, amb més destrucció de llocs de treball i disminució de les oportunitats professionals per a la població més formada. El resultat és que les regions més riques han guanyat més capital humà i les més desafavorides l'han perdut.

En conclusió, el plantejament de RIS3, que totes les regions d'Europa de nivell NUTS2 hagin d'elaborar la seva estratègia d'especialització basada en la recerca i la innovació per poder accedir als fons de cohesió, introdueix una novetat molt significativa, en la direcció de promoure l'economia de coneixement a tot Europa, perquè provoca i dóna l'oportunitat de desenvolupar programes que fixin o atraguin el talent a totes les regions. En aquest sentit, les conclusions del capítol anterior relatives a les dimensions de Catalunya i de les seves unitats NUTS3, entre les quals la de Tarragona, són especialment pertinents, atès que, amb certa paradoxa, l'aplicació d'una política RIS3 en l'àmbit català que no tingui un component estratègic significatiu a escala NUTS3 pot alimentar la concentració de talent, i d'activitat econòmica, en les parts del país que ja la concentren avui en dia, en la direcció contrària a la que la majoria de regions d'Europa seguiran amb l'aplicació de l'actual política regional. Per això, es fa necessari desenvolupar a Catalunya una visió pròpia de la política regional que, superant les limitacions derivades de la divisió administrativa espanyola, permeti l'aplicació de programes RIS3 a escala NUTS3 (com, de fet, ja fan altres països, com Finlàndia). Per fer-ho possible, caldria, també, definir els òrgans de decisió estratègica en l'àmbit NUTS3 que avui en dia no existeixen.

PRINCIPALS CONCLUSIONS DE L'APARTAT 3

8. Entre 2008 i 2014 la disparitat en PIB/càpita (el principal indicador per accedir als fons de cohesió) entre les regions europees i dins un mateix país ha augmentat. La crisi ha afectat diferentment els països de la UE, amb més incidència sobre els del sud.

9. També han augmentat les diferències en altres indicadors bàsics, com els emprats per seguir l'assoliment dels objectius de l'estratègia Europa 2020. El posicionament d'Espanya ha empitjorat, i amb aquesta també el de Catalunya, en magnituds tan significatives com la despesa en R+D, la taxa d'ocupació o la taxa de risc d'exclusió.

10. L'anàlisi de l'evolució temporal d'aquests indicadors en un període prou gran de temps, de quinze anys, mostra que globalment no s'està produint la convergència entre els països europeus, malgrat l'aplicació continuada de polítiques de cohesió. Bàsicament, les distàncies es mantenen, si és que no han augmentat per efecte de la crisi.

11. La crisi ha intensificat el fenomen de la immigració interna i ha provocat una fuita de cervells des de regions més desafavorides cap a les més riques. Aquesta dinàmica disminueix encara més les possibilitats de convergència.

12. El programa RIS3, que obliga totes les regions d'Europa de nivell NUTS2 a elaborar una estratègia d'especialització basada en la recerca i la innovació per poder accedir als fons de cohesió, promou l'economia de coneixement a tot Europa, i provoca i dóna l'oportunitat de desenvolupar programes que fixin o atraguin el talent a totes les regions.

13. L'aplicació d'una política RIS3 a Catalunya que no tingui un component estratègic significatiu en l'àmbit NUTS3 pot alimentar la concentració de talent, i d'activitat econòmica, en les parts del país que ja la concentren avui dia, en la direcció contrària a la que la majoria de regions d'Europa seguiran amb l'aplicació de l'actual política regional.

14. Es fa necessari desenvolupar a Catalunya una visió pròpia de la política regional que, superant les limitacions derivades de la divisió administrativa espanyola, permeti l'aplicació de programes RIS3 a escala NUTS3. Per fer-ho possible, caldria, també, definir els òrgans de decisió estratègica en l'àmbit NUTS3 que avui en dia no existeixen.

4. CATALUNYA I TARRAGONA A EUROSTAT I EN ALTRES BASES DE DADES DE LA UE

"No es pot millorar el que no es pot mesurar." Potser aquesta frase ja s'ha convertit en un lloc comú, però és intrínsecament certa. La idea ha estat expressada de moltes maneres diferents, probablement més completament per H. James Harrington: "El mesurament és el primer pas que condueix al control i, finalment, a la millora. Si no es pot mesurar alguna cosa, no es pot entendre. Si no es pot entendre, no es pot controlar. I si no es pot controlar, no es pot millorar." És evident que qualsevol projecte de millora d'un sistema, d'una regió, d'un país, necessita sistemes de mesura, elecció d'estadístiques representatives i monitorització. També estabilitat i coherència de les dades. Per això és tan important l'esforç que Europa fa amb Eurostat, així com que les regions i països disposin d'una **base de dades àmplia, coherent, estable i completa** per fer el seguiment de la seva posició i, eventualment, per comparar-se amb entitats homòlogues. La comparació no és odiosa, sinó imprescindible, perquè no hi ha bases absolutes per a gairebé res; només mitjançant la comparació amb iguals hom pot calibrar relativament el seu propi acompliment en qualsevol àmbit d'activitat.

A l'annex 1 es pot trobar la relació dels 275 indicadors per als quals Eurostat proporciona informació en el nivell de regions NUTS2, que en particular inclouen la majoria dels rellevants per al seguiment dels objectius d'Europa 2020. D'aquests, només 53 arriben a donar informació a escala NUTS3, i concentrada en alguns àmbits: indicadors agroambientals, dades demogràfiques, algunes dades econòmiques, dades sobre patents, sobre demografia d'empreses, algunes sobre transport, sobre dispersió de taxes d'ocupació, sobre establiments turístics i sobre criminalitat. No es disposa d'informació a escala NUTS3 d'àmbits tan significatius per a la societat i l'economia del coneixement com l'educació, la despesa en R+D, l'ocupació (i en particular l'ocupació en sectors d'alta tecnologia), els recursos humans en ciència i tecnologia, la salut, l'estructura empresarial, les tecnologies de la informació i les comunicacions, el medi ambient i l'energia, ni tampoc sobre les explotacions agrícoles o l'activitat turística. Com es pot veure, la informació disponible a Eurostat a escala NUTS3 és escassa i molt incompleta; insuficient per fer cap diagnosi ni seguiment de l'evolució com a regió en cap dels paràmetres definitoris d'una societat i economia del coneixement.

L'existència operativa d'una regió del coneixement es pot definir quan, efectivament, hi ha la capacitat, en l'àmbit regional, de dissenyar, acordar i executar plans d'actuació amb relació al desenvolupament d'una estructura social i econòmica (més) basada en el coneixement, i de fer-ne el seguiment i reformulació. Sens dubte, aquesta capacitat existeix a escala de Catalunya, com tenen les regions NUTS2 a Europa. Però representa, comparativament, un gran desaprofitament del potencial de Catalunya i de les seves regions que aquesta capacitat se circumscrigui al nivell global català, quan a Catalunya li correspon estadísticament (també culturalment) desenvolupar una estratègia de país, com ho poden fer països de la seva mateixa dimensió o inferior (la majoria dels de la UE, com s'ha vist).

No existeix, en tot cas, una definició canònica de regió del coneixement, i són moltes les iniciatives, al món però sobretot a Europa, de promoure instruments per possibilitar o impulsar el desenvolupament d'aquestes societats i economies basades en el coneixement. En aquests anys s'ha impulsat arreu, però també molt des d'Europa, la introducció d'elements addicionals de caràcter social en la definició del desenvolupament i, molt particular, dels instruments d'innovació que el fan possible, amb l'emergència de conceptes com la RRI (*responsible research and innovation*) o la innovació social. El mateix programa marc Europa 2020 impulsa l'eix de la RRI, i en són exemples concrets RRI Tools (http://www.rri-tools.eu/), liderat per "la Caixa"; Irresistible (http://www.irresistible-project.eu/); Great (http://www.great-project.eu/), centrat en qüestions de governança, o el recentment iniciat HEIRRI (Higher Education Institutions and

Responsible Research and Innovation), liderat per la UPF i amb participació de la resta d'universitats públiques catalanes mitjançant GUNI-ACUP. Quant a la innovació social, és destacable la iniciativa basca de desenvolupar un índex de mesura de la innovació social (RESINDEX, Regional Social Innovation Index), o els resultats del també projecte europeu Tepsie (A blueprint for Social Innovation Metrics). En un sentit més ampli, són també significatius els esforços cap a una definició quantitativa de progrés més àmplia, que cobreixi els aspectes socials a més dels econòmics, com ara la iniciativa de Social Progress Imperative (http://www.socialprogressimperative.org/social-progress-indexes/?lang=es) cap a un índex de progrés social, basat en una gamma d'indicadors de resultats socials i ambientals organitzats en tres dimensions: necessitats humanes bàsiques, fonaments del benestar i oportunitats. Es tracta, com es pot veure, d'un vessant ben candent del desenvolupament com a societat, que troba en la regió el principal espai de realització.

Amb tot, la millor aproximació relativa avui en dia a un conjunt d'indicadors relacionats amb la societat de coneixement la constitueix l' European Innovation Scoreboard (http://ec.europa.eu/growth/industry/ innovation/facts-figures/scoreboards), un informe anual sobre la innovació de la UE que proporciona un quadre d'indicadors per a una avaluació comparativa del rendiment de la recerca i la innovació dels estats membres de la UE i dels punts forts i febles dels seus sistemes de recerca i innovació. L'informe està orientat a ajudar els estats membres a avaluar àrees en què han de concentrar els esforços per augmentar el seu rendiment de la innovació, que es considera la base d'aquesta societat del coneixement.

Aquest informe s'acompanya d'una versió de nivell regional, el Regional Innovation Scoreboard (https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_en), que en la quarta edició del Quadre d'indicadors d'innovació regional, de 2016, ofereix una avaluació comparativa dels resultats d'innovació de 214 regions de 22 països de la UE i Noruega (Estònia, Xipre, Letònia, Lituània, Luxemburg i Malta s'hi inclouen només a escala estatal, atesa la seva dimensió). Entre aquestes hi ha, naturalment, Catalunya. Una de les remarques principals que es fan a l'informe és que tots els líders de la innovació regional de la UE (36 regions) es troben en només set estats: Alemanya, Dinamarca, Finlàndia, França, els Països Baixos, Suècia i el Regne Unit. Això indica que avui en dia l'excel·lència d'innovació es concentra en relativament poques zones d'Europa. Els projectes RIS3 han d'aconseguir estendre l'activitat econòmica innovadora a més àmplies zones d'Europa, entre les quals Catalunya. I per fer-ho de manera més efectiva i anàloga a la d'aquests països capdavanters, l'estratègia s'hauria de poder estendre a les diferents regions catalanes que, com la de Tarragona, tenen el potencial i els elements suficients per aconseguir-ho.

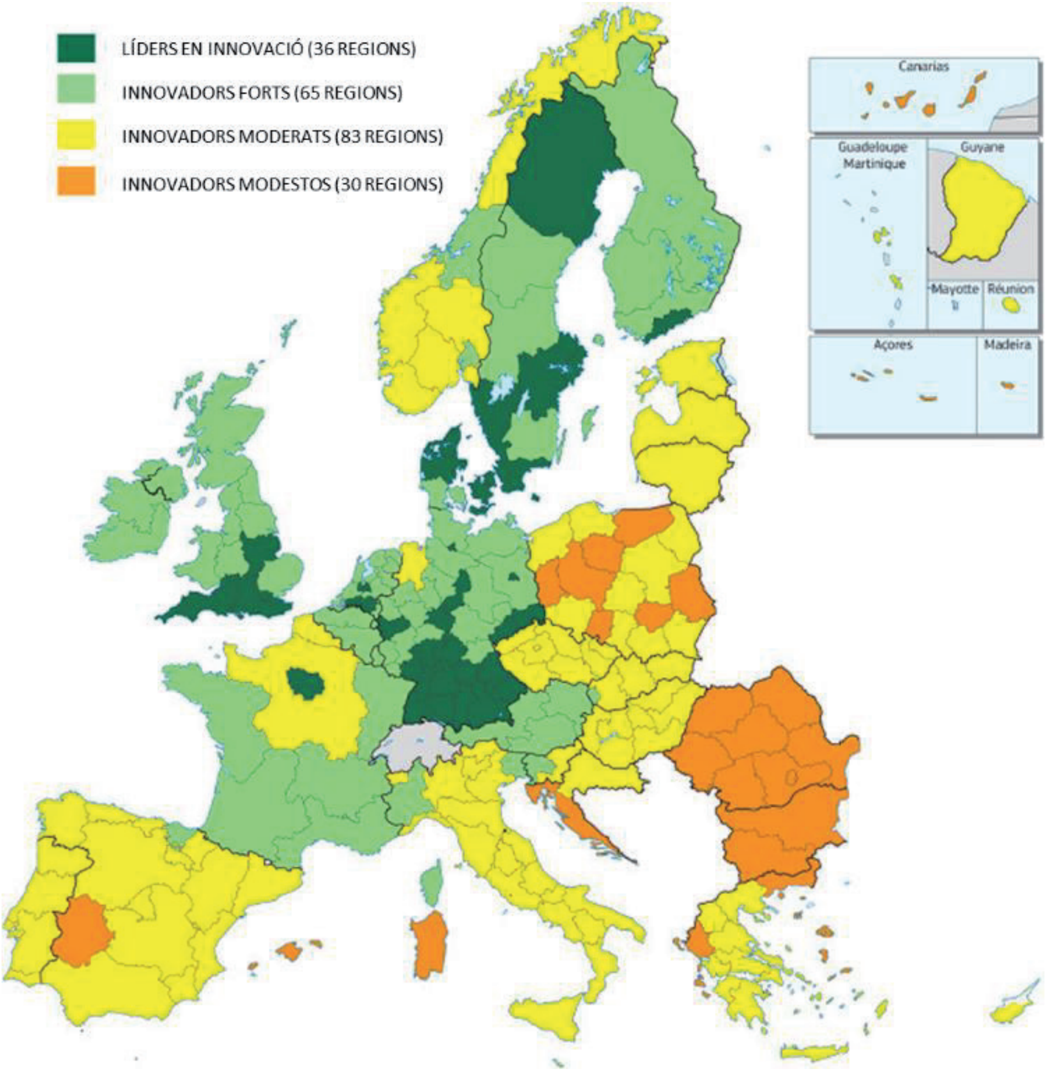

Figura 11. Grups de regions per acompliment en innovació (Regional Innovation Scoreboard, 2016)

La figura 11 mostra gràficament la distribució dels diferents grups de regions, identificades segons el seu acompliment en indicadors d'innovació. Molt clarament, el sud i l'est d'Europa concentren les regions de moderat i baix nivell d'innovació; només el País Basc, entre tots els països del sud, es classifica amb un nivell d'innovació elevat. I els que el tenen excel·lent, les regions líder, es troben als països també més competitius de la UE. Catalunya, en aquest sentit, sembla haver perdut posicions en els darrers anys. No hi ha dades en l'àmbit de regions NUTS3.

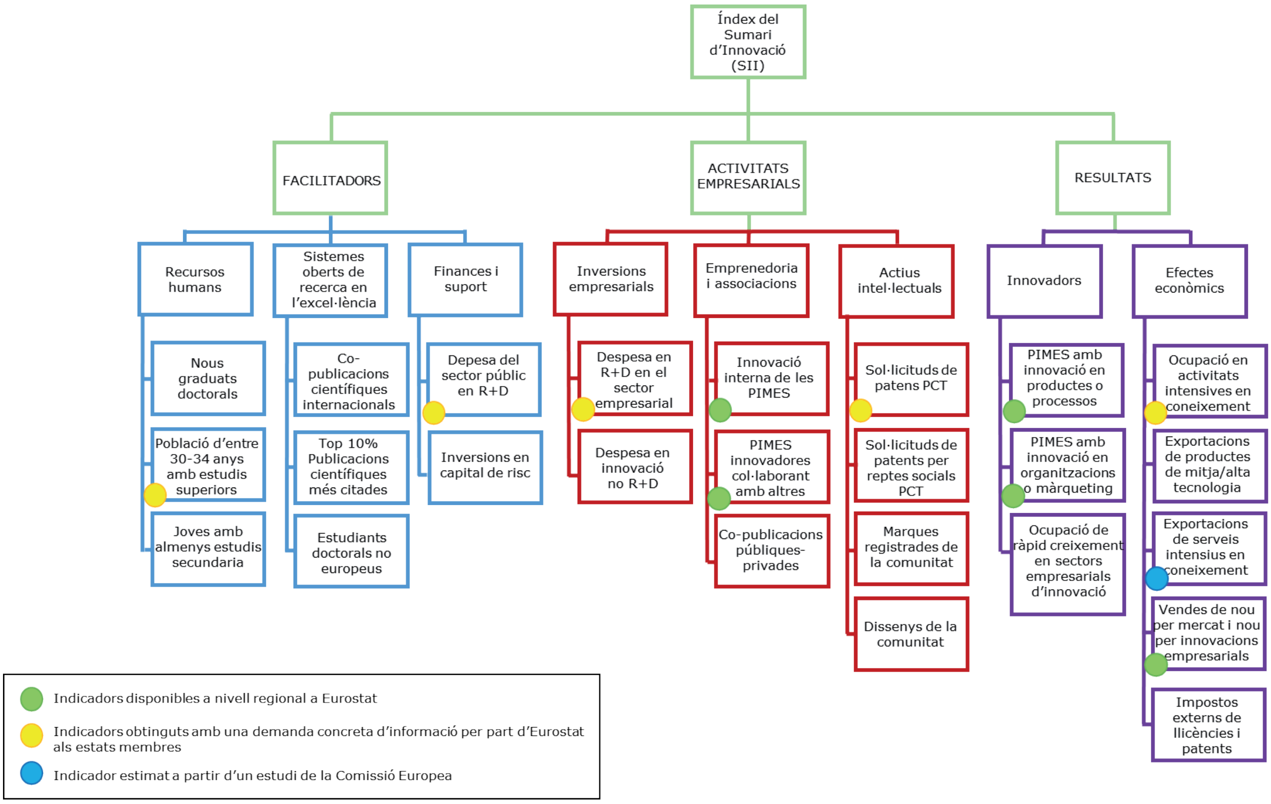

Figura 12. Conjunt de 25 indicadors d'innovació d'European Innovation Scoreboard. Els 12 assenyalats amb un cercle de color corresponen als emprats al **Regional Innovation Scoreboard**

A la figura 12 es mostren els 25 indicadors que utilitza l'European Innovation Scoreboard per a tots els estats de la Unió, amb un senyal de color amb què es destaquen els 12 que són disponibles també a escala regional. Els de color groc són els indicadors directament disponibles en l'àmbit regional a Eurostat: població de 30 a 34 anys amb formació terciària, despesa en R+D dels sectors públic i empresarial, sol·licituds de patents PCT (de cobertura mundial) i ocupació en activitats intensives en coneixement. En color blau hi ha l'indicador d'exportacions de serveis de coneixement, estimat a partir d'un estudi de la Comissió Europea, i els 6 restants s'han obtingut amb una demanda concreta d'informació per part d'Eurostat als estats membres. Aquest conjunt de 12 indicadors representa, doncs, el nucli dels que es poden fer servir per seguir el desenvolupament d'una regió com a regió del coneixement, i només estan disponibles a escala NUTS2; és esperable que Eurostat continuï la recopilació de dades en el futur, atès que amb les quatre edicions anteriors ha anat incrementant el volum d'informació.

L'informe Regional Innovation Scoreboard 2016 ve acompanyat d'un annex per a cada país, amb una valoració dels indicadors de cada regió. Resulta interessant veure què diu de Catalunya:

> Catalunya és un innovador moderat. Els resultats en innovació s'han reduït (-7%) en comparació amb fa dos anys. El gràfic de radar mostra que les posicions de força relativa en comparació a la EU28 estan en educació terciària, ocupació en les indústries intensives en coneixement i en les exportacions de productes de mitja i alta tecnologia. [...] Les debilitats relatives són en la despesa en innovació no basada en R+D, les pimes innovadores que col·laboren amb els altres i les pimes amb innovacions organitzatives o de màrqueting.

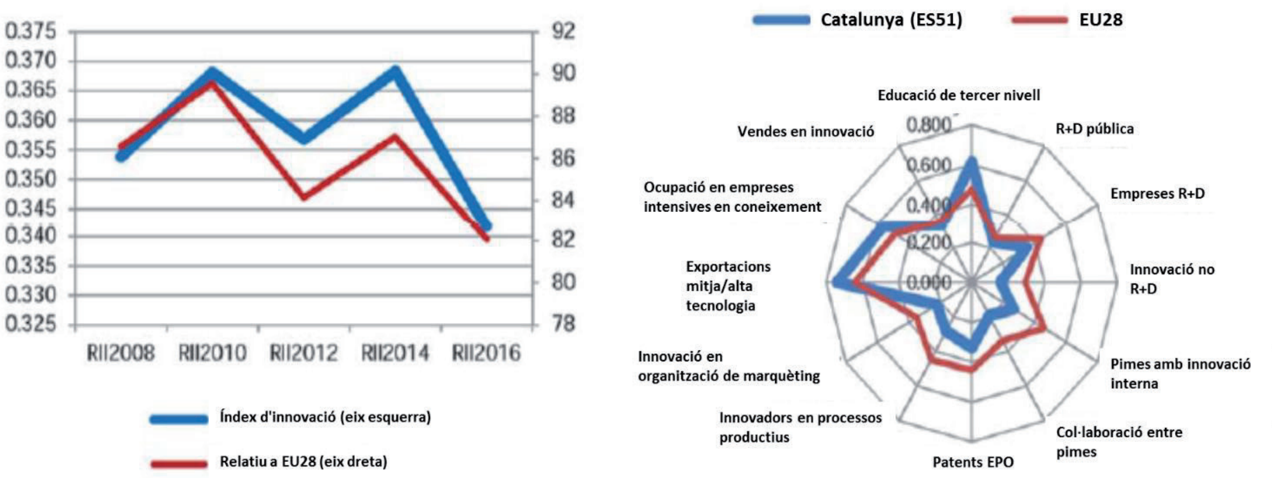

Figura 13. Evolució de l'índex d'innovació de Catalunya (esquerra) i posició dels diferents indicadors, d'acord amb el Regional Innovation Scoreboard (2016)

La figura 13 està directament obtinguda d'aquest mateix annex esmentat, amb l'evolució de l'índex global d'innovació de Catalunya, que mostra clarament com aquesta perd posicions en el conjunt d'Europa, i el conjunt dels 12 indicadors analitzats, disposats en forma de gràfic radar, de tal manera que es visualitza fàcilment la posició relativa respecte a la UE en cadascun d'aquests.

Qualsevol projecte de desenvolupar la regió de Tarragona com a regió del coneixement en el sentit operatiu donat més amunt, de **desenvolupar la capacitat, en l'àmbit de la Catalunya Sud, de dissenyar, acordar i executar plans d'actuació amb relació al desenvolupament d'una estructura social i econòmica (més) basada en el coneixement, i de fer-ne el seguiment i reformulació**, requerirà donar solució a la disponibilitat de dades amb el nivell de qualitat i comparabilitat que tenen les que proporciona Eurostat i les utilitzades en el Regional Innovation Scoreboard. Idealment, a aquestes se'ls hauria d'afegir avui en dia d'altres amb component més social, seguint, per exemple, els indicadors proposats per RESINDEX o per Social Progress Imperative. En el sentit de l'anàlisi i seguiment de la posició de la regió, el més determinant, però, és la capacitat de construir per a la regió de Tarragona un gràfic com el de la figura 13. De la mateixa manera que fa la regió de Tampere (Pirkanmaa, PIB de 17.435 M€ i 500.000 habitants), i que li permet de marcar-se els seus objectius en un gràfic semblant, com el que mostra la figura 14.

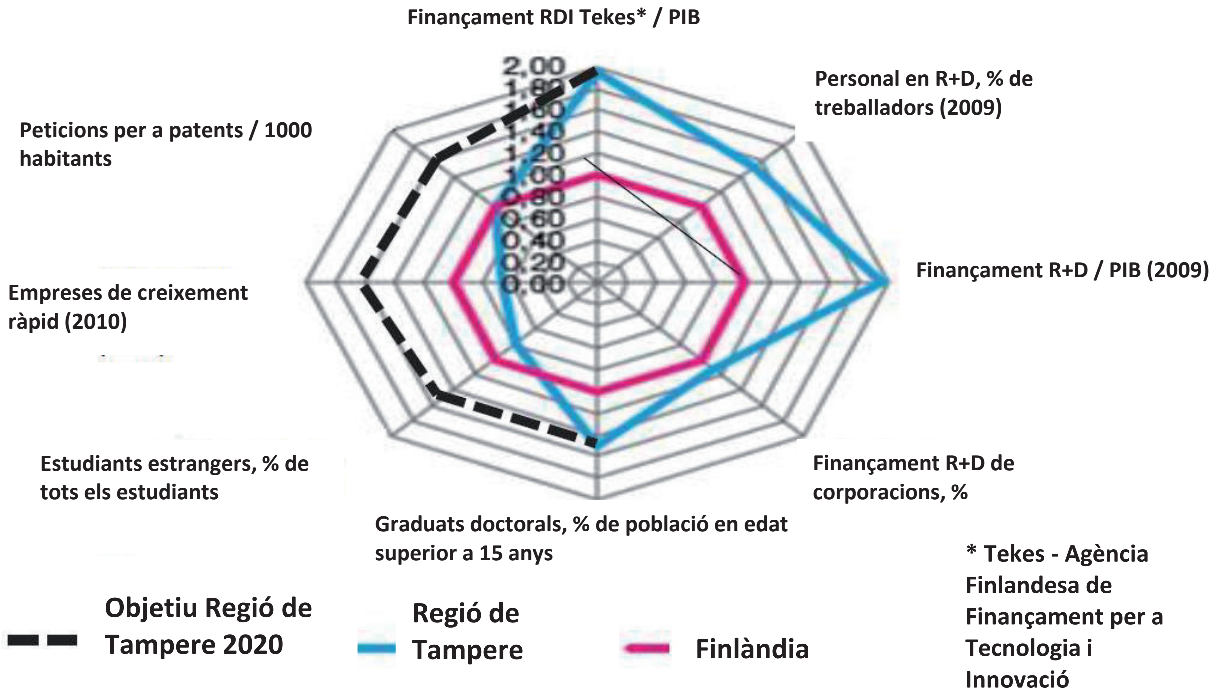

Figura 14. Posicionament i objectius de la regió de Tampere en indicadors de desenvolupament i innovació. Un exemple per a la regió de Tarragona.

Sense entrar en consideracions sobre el marc polític actual, en el qual Catalunya és una comunitat autònoma d'Espanya, hi ha diferents possibilitats per aconseguir aquesta definició de Catalunya Sud com a regió. La que es podria considerar com a preferible, que permetria donar a la Catalunya Sud el rang de regió NUTS2, per a la qual s'obririen les possibilitats i els nivells d'informació que ara estan restringits a Catalunya, seria modificar el mapa de regions NUTS1 espanyol (una decisió essencialment administrativa), dividint l'actual regió EST (que també és anormalment gran, la segona de les 117 de la UE i el doble del recomanat per regions NUTS1, a més de ser inoperativa) en dues regions NORD-EST (Catalunya) i EST (Comunitat Valenciana i Illes Balears), de mides semblants, iguals al màxim previst per a les regions NUTS1, la qual cosa permetria la definició de regions NUTS2 internes a Catalunya, de dimensió més adequada en el conjunt de regions NUTS2 europees. Una segona opció seria una solució semblant a l'adoptada a Finlàndia: el manteniment de l'organització actual però transferint i activant per llei competències de desenvolupament estratègic regional en el nivell NUTS3, amb la creació o identificació operativa de *consells regionals*. Aquesta opció no resoldria la qüestió de la disponibilitat de dades de nivell NUTS2 per aquestes regions internes, i seria el mateix *consell regional* el responsable de recopilar-les, com fa, per exemple, el Consell de la regió de Tampere.

En qualsevol d'aquestes o altres opcions, roman la qüestió de la definició de l'extensió de la regió. L'actual regió NUTS3 Tarragona respon completament a la divisió provincial espanyola. Catalunya té pendent de consolidar la seva divisió interna, després d'aplicar una moratòria a la Llei de vegueries. És clar que no es tracta d'una qüestió ni tècnica ni menor, però la introducció de criteris d'aplicabilitat de polítiques regionals basades en l'especialització intel·ligent a través de la recerca i la innovació, en el nou marc d'Europa 2020, podria ajudar a una millor definició operativa, que en qualsevol cas hauria de preveure els lligams històrics entre els territoris.

PRINCIPALS CONCLUSIONS DE L'APARTAT 4

15. L'existència operativa d'una regió del coneixement es pot definir quan, efectivament, hi ha la capacitat, a escala regional, de dissenyar, acordar i executar plans d'actuació amb relació al desenvolupament d'una estructura social i econòmica (més) basada en el coneixement, i de fer-ne el seguiment i reformulació.

16. Eurostat proporciona informació en el nivell de regions NUTS2 sobre 275 indicadors, que inclouen la majoria dels rellevants per al seguiment dels objectius d'Europa 2020. D'aquests, només 53 arriben a donar informació a nivell NUTS3 i només en alguns àmbits. No es disposa d'informació a nivell NUTS3 d'àmbits tan significatius per a la societat i l'economia del coneixement com l'educació, la despesa en R+D, l'ocupació (i en particular l'ocupació en sectors d'alta tecnologia), els recursos humans en ciència i tecnologia, la salut, l'estructura empresarial, les tecnologies de la informació i les comunicacions, el medi ambient i l'energia, ni tampoc sobre les explotacions agrícoles o l'activitat turística.

17. El Regional Innovation Scoreboard monitoritza l'acompliment en innovació de més de 200 regions NUTS2 europees. Utilitza 12 indicadors dels 25 que fa servir per als estats. Catalunya ha perdut posicions en els darrers anys (del 89% de la mitjana de la UE el 2010 al 82%).

18. Desenvolupar la regió de Tarragona com a regió del coneixement requerirà donar solució a la disponibilitat de dades amb el nivell de qualitat i comparabilitat que tenen les que proporciona Eurostat i les utilitzades en el Regional Innovation Scoreboard.

19. La millor opció seria aconseguir per a la Catalunya Sud el rang de regió NUTS2, modificant el mapa de regions NUTS1 espanyol: dividir l'actual regió EST en dues regions NORD-EST (Catalunya) i EST (Comunitat Valenciana i Illes Balears) i definir regions NUTS2 internes a Catalunya, de dimensió més adequada en el conjunt de regions NUTS2 europees. Alternativament, es pot mantenir l'organització actual però transferint i activant per llei competències de desenvolupament estratègic regional en el nivell NUTS3, amb la creació o identificació operativa de consells regionals.

20. La introducció de criteris d'aplicabilitat de polítiques regionals basades en l'especialització intel·ligent a través de la recerca i la innovació, en el nou marc d'Europa 2020, podria ajudar a una millor definició operativa de l'organització regional a Catalunya, la qual, en qualsevol cas, hauria de preveure també els lligams històrics entre els territoris.

5. POLÍTICA REGIONAL EUROPEA, RIS3 I UNIVERSITATS

En els capítols anteriors s'ha vist com, i per què, la política regional europea ha introduït criteris de societat de coneixement per accedir als diferents fons de cohesió, a través de l'exigència d'una estratègia regional i nacional d'especialització intel·ligent basada en la recerca i la innovació, RIS3. D'aquesta visió i definició, és evident que les diferents regions han de comptar amb els seus actius en coneixement: centres de recerca, centres tecnològics, hospitals i, sobretot, universitats. Les universitats constitueixen el nucli de la societat de coneixement, per la seva doble funció, de formació dels ciutadans als més alts nivells, els necessaris en un sistema productiu basat en el coneixement (cal recordar l'objectiu del 40% de formació superior en una cohort, que es marca l'estratègia Europa 2020), i de generació de coneixement fonamental i aplicat en tots els àmbits científics.

Malgrat aquesta evidència, el programa RIS3 no acaba de ser explícit en el sentit d'involucrar les estructures de coneixement, que sí que, en canvi, hi són permanentment convidades, en particular les universitats. Ben probablement, aquesta prudència està relacionada amb la necessitat de preservar l'autonomia institucional inherent a la definició d'universitat a l'Europa democràtica i avançada, que ha d'evitar sempre l'establiment d'una relació de dependència funcional de la universitat amb relació a l'administració i/o les institucions de govern polític. Sigui com sigui, les universitats estan clarament convidades a involucrar-se en les estratègies de desenvolupament regional, i les administracions a facilitar i aconseguir la seva participació.

Són diversos i significatius els documents editats per la Comissió Europea en aquest sentit. Ja en preparació del septenni 2014-2020, l'any 2011 els llavors comissaris de Política Regional, Johannes Hahn, i d'Educació, Cultura, Multilingüisme i Joventut, Androulla Vassiliou, firmaven conjuntament el document *Connecting Universities to Regional Growth: A Practical Guide (A guide to help improve the contribution of universities to regional development, with a view to strengthening economic, social and territorial cohesion, in a sustainable way)*. A continuació se'n reprodueix íntegrament el seu text de presentació del document, perquè descriu perfectament l'orientació de la política RIS3 i el paper que esperen que les universitats hi puguin tenir:

> L'estratègia Europa 2020 posa en relleu el paper clau de la innovació per contribuir al creixement intel·ligent, sostenible i integrador. Les regions són llocs importants per a la innovació per les oportunitats que ofereixen d'interacció entre les empreses, les autoritats públiques i les societats civils.
>
> En la resolució dels grans reptes de la societat, que tenen tant dimensió global com local, les universitats i altres institucions d'educació superior tenen un paper clau a desenvolupar en la creació de coneixement i la seva transformació en productes innovadors i serveis públics i privats, un procés que pot involucrar les arts creatives i les ciències socials, així com els científics i tecnòlegs. Aquest paper s'ha destacat en l'agenda aprovada per la Comissió al setembre de 2011 per a la modernització dels sistemes d'educació superior a Europa.
>
> Hi ha una àmplia gamma de mecanismes disponibles per facilitar aquest procés de transformació de coneixement en innovació. Entre d'altres, l'assessorament i els serveis a les pimes, la col·locació dels graduats en aquest tipus d'empreses, la incubació d'empreses derivades (*spin-off*) en parcs científics i tecnològics, la facilitació de xarxes de clústers empresarials i la satisfacció de les necessitats de qualificació del mercat laboral local. Totes aquestes activitats i moltes més poden trobar suport en virtut de la política de cohesió, encara que les condicions poden ser diferents d'una regió a una altra, en funció de les prioritats i normes aplicades per les autoritats responsables dels programes operatius relacionats.
>
> Aquesta Guia de la UE "Connexió de les universitats al creixement regional" ha estat dissenyada per permetre a les autoritats públiques la promoció de la participació activa de les universitats i altres institucions d'educació superior en les estratègies regionals d'innovació per a una especialització intel·ligent, en cooperació amb els centres de recerca, les empreses i altres socis en l'àmbit social. També pot ser utilitzada pels socis acadèmics i empresarials per explorar els beneficis que poden esperar de treballar junts per al desenvolupament regional. D'altra banda, aquesta guia podria donar

> suport a les persones interessades a presentar una sol·licitud al Premi RegioStars 2013 sobre bones pràctiques i cofinançat per la política de cohesió.
>
> Per tal de maximitzar l'eficàcia de les universitats en la contribució al creixement regional, la guia ofereix una anàlisi del seu possible paper i presenta una sèrie de mecanismes possibles de participació. S'hi exploren les maneres de superar les barreres, de crear capacitats i posar en pràctica partenariats i processos de lideratge per interconnectar els diferents integrants dels sistemes regionals d'innovació. Aquestes qüestions s'il·lustren mitjançant exemples pràctics i estudis de casos extrets d'una varietat de fonts i documents.
>
> No es tracta d'una publicació de caire acadèmic, sinó d'una eina pràctica amb recomanacions, que forma part d'una sèrie de guies preparades en el marc de la Plataforma d'Especialització Intel·ligent establerta per la Comissió per a la prestació d'assistència metodològica i guies pràctiques als responsables de polítiques nacionals i regionals que participen en el disseny i el desenvolupament de les estratègies d'innovació per a una especialització intel·ligent. El seu objectiu és facilitar les discussions entre les parts interessades.
>
> Aquesta guia serà d'utilitat per preparar el proper període de programació (2014-2020). De fet, segons les propostes recentment adoptades per la Comissió per als futurs reglaments de la política de cohesió, els mecanismes de participació exposats aquí continuen sent elegibles, inclosa l'assistència tècnica, sempre que es compleixin algunes condicions, com ara una apropiada estratègia d'innovació per a una especialització intel·ligent.
>
> Totes les regions poden fer ús complet dels últims anys del període de programació actual per provar, millorar i donar suport als mecanismes de participació que aquí es presenten per obtenir una millor connexió de les universitats amb el creixement regional. D'altra banda, les universitats podran apreciar les oportunitats que les seves regions els ofereixen per a les seves activitats com a "laboratoris vivents" oberts a les relacions internacionals.

El document proporciona un conjunt de recomanacions, adreçades a l'administració i a les universitats. És significatiu que s'hagi basat en l'estudi de <u>cinc casos de relació ben establerta entre universitat i regió</u>, seleccionats al llarg d'Europa, i que un d'aquests casos és, precisament, el de la <u>Universitat Rovira i Virgili i el seu paper amb la societat de la Catalunya Sud</u>.

El document bàsic de la Comissió que ha de servir de guia per a l'elaboració d'estratègies d'especialització intel·ligent és *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)* (2012). Aquí s'hi pot trobar una referència constant al paper crucial d'universitats i centres de recerca ("it is crucial that knowledge is identified and activated elsewhere, such as in universities or public research institutes") i, en particular, a la seva necessària participació en els estadis inicials de la configuració de l'estratègia d'especialització intel·ligent, de configuració de la visió i d'elaboració dels estudis de diagnosi i revisió. També en el seu paper de lideratge i contribució en la governança ("Universities and other knowledge institutions should be closely linked to the process of designing national/regional innovation strategies for smart specialisation. They are needed to develop several steps of these strategies and they can also act as intermediary bodies for the implementation of several delivery instruments that are described in this guide").

Finalment, entre molts altres documents descriuen i guien la política regional basada en el coneixement, val la pena citar *The role of Universities and Research Organisations as drivers for Smart Specialisation at regional level* (2014), en què, com diu el títol, es descriu específicament el paper que universitats i centres de recerca han de tenir en l'especialització intel·ligent de les regions. Així s'hi expressen els experts autors del document:

> En el context de l'actual crisi socioeconòmica, juntament amb una economia cada vegada més globalitzada, Europa <u>i les seves regions</u> s'enfronten a nous reptes per a la recuperació econòmica i el creixement. El concepte d'especialització intel·ligent, basat en el desenvolupament i l'explotació de l'economia del coneixement d'una manera nova, és una resposta

> a aquest nou panorama, amb l'objectiu de tancar l'escletxa entre les regions europees i també augmentar-ne la competitivitat a escala mundial. Les universitats i els centres de recerca, com a fonts de creació i difusió del coneixement i la innovació, tenen un paper fonamental en aquest procés. La qüestió és com això es pot aconseguir d'una manera òptima.

Es tracta, doncs, d'un document fonamental en què es poden trobar recomanacions sobre universitats i estratègies d'especialització intel·ligent adreçades a la mateixa Comissió Europea, als governs estatals, als governs regionals i a les mateixes universitats; unes recomanacions que per la seva extensió no es reprodueixen aquí però que val la pena atendre. En tot cas, torna a ser molt significatiu que el document fa servir tres casos d'exemple: el de França i els pols de competitivitat, els dels contractes programa entre administració i universitats a Àustria, com a instrument per promoure la seva implicació regional, i el de la Catalunya Sud, com s'esmenta en el document, i la implicació de la Universitat Rovira i Virgili en la transformació econòmica i l'especialització industrial de la regió.

L'entrada en vigor de l'Estratègia Europa 2020, i en particular dels requeriments RIS3 per accedir als fons de cohesió i estructurals, ja està començant a incidir també en la política universitària. A títol indicatiu, amb motiu del seu 650 aniversari, la Universitat de Viena va organitzar un seminari titulat "Universitats globals i el seu impacte regional", en el qual precisament reclamava aquest paper d'impacte regional per garantir que les universitats considerades globals també fossin tingudes en compte. Deixant de banda l'autodenominació d'universitat "global", és significatiu que una universitat gran i amb tanta història com la de Viena reclami també un paper regional.

En aquests moments, també la Global University Network for Innovation (GUNI) enllesteix el que ha de ser el seu 6è Informe mundial sobre l'educació superior, amb el significatiu títol en aquesta edició de: "Towards a socially responsible higher education institutions, globally and locallly engaged", en què precisament s'analitza la necessitat d'un doble compromís per part de les universitats: amb la societat global i el planeta, i amb la societat més propera, que les crea i les suporta. El que Grau (2016) defineix com la "universitat glocal".

Les universitats investigadores públiques són institucions universals per definició, en la mesura que el coneixement és un i global, tant pel que fa a la formació al més alt nivell com a la recerca. En aquest sentit, són institucions amb clara vocació i projecció global. Tanmateix, totes estan radicades en un lloc, una ciutat, una regió i un país, en el de la societat que va decidir crear-les i que essencialment les suporta amb recursos públics (les universitats privades també poden tenir implicació regional o local, però no ha de formar part forçosament de les seves obligacions). Amb apreciables diferències entre un país i un altre al llarg d'Europa, tots els països europeus han desenvolupat un sistema universitari de base pública que, en el decurs dels anys, s'ha estès completament als territoris respectius i ha constituït, de fet, un sistema d'universitats implantades regionalment.

La figura 15, extreta de *Territorial potentials in the European Union*, una publicació de NordRegio (2009), dóna una imatge ben gràfica de com es distribueixen les universitats investigadores a Europa, cobrint tots els territoris i totes les regions (a la figura 15 estan identificades les NUTS2 pel seu percentatge de persones en edat laboral amb nivell educatiu superior). Pràcticament no hi ha cap regió sense ciutats universitàries.

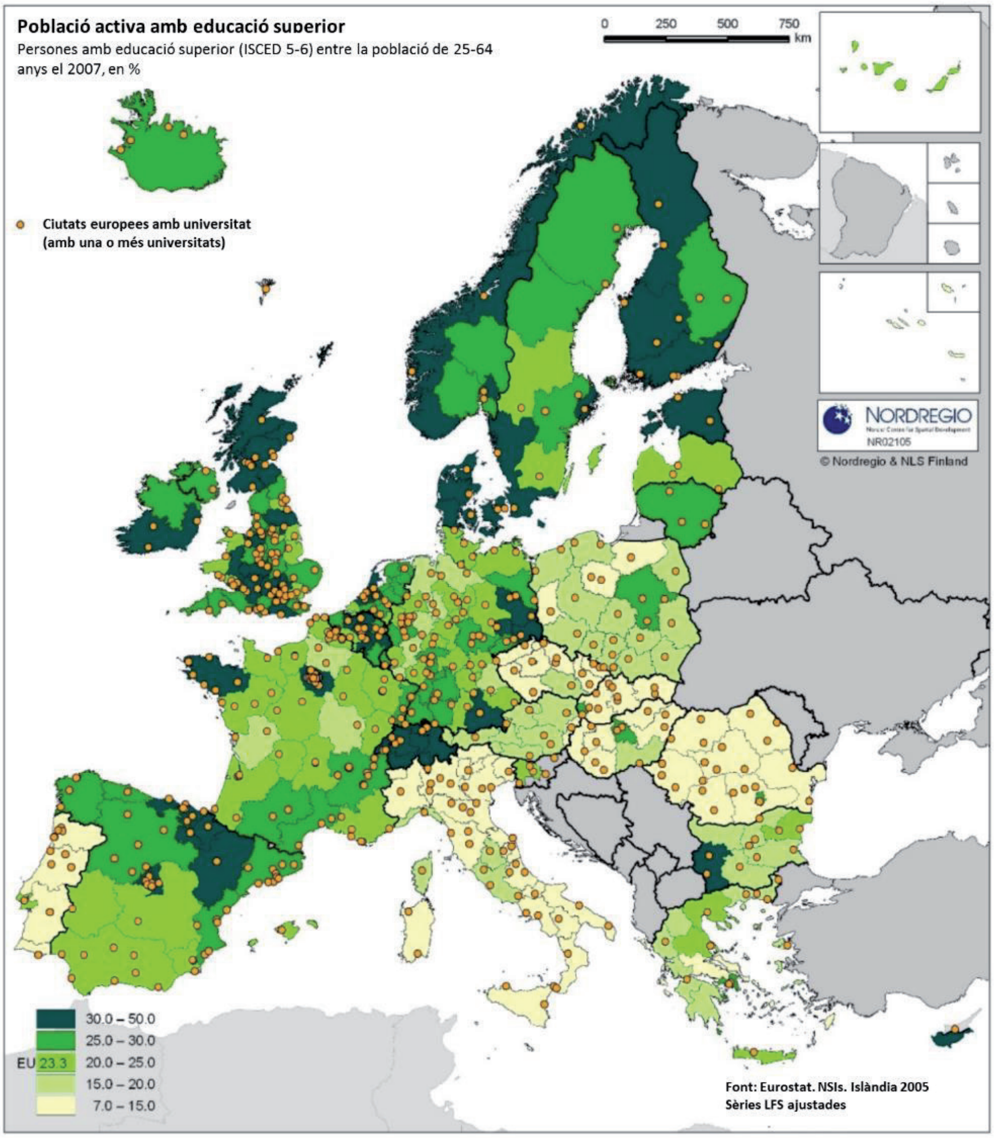

Figura 15. Distribució d'universitats i identificació amb regions NUTS2 (d'infoRegio)

La taula 7, a continuació, serveix per tenir una visió de la dimensió d'aquests sistemes en països de la mateixa dimensió que Catalunya, els mateixos inclosos a la taula 6: Suècia, Àustria, Dinamarca, Finlàndia i Irlanda, amb l'afegit d'Escòcia, com a regió NUTS2 de dimensió semblant a Catalunya i amb un bon sistema universitari centenari. Aquest és un conjunt de països relativament reduït, la qual cosa el fa abordable per a un estudi exhaustiu, però dóna una visió de sistemes universitaris prou representativa dels que hi ha a tota l'Europa occidental (els 15 països de la UE d'abans de la incorporació dels països de l'Est, amb sistemes universitaris en transformació).

Any 2013	Suècia	Àustria	Dinamarca	Finlàndia	Escòcia	Irlanda	Total del conjunt	Catalunya	Tarragona
Població (milers)	9.609,00	8.468,60	5.515,10	5.440,00	5.327,70	4.593,10	**38.953,50**	**7.553,70**	**810,20**
PIB (M. preus corrents)	436.342	322.595	252.939	201.995	210.262	174.791	**1.598.924**	**206.617**	**20.674**
PIB/càpita	45.410	38.093	45.863	37.131	39.466	38.055	**41.047**	**27.353**	**25.518**
Universitats públiques de recerca	14	22	8	14	18	8	**84**	**8**	**1**
Universitats públiques de docència	20	21	9	27		13	**90**		
Total d'universitats públiques	34	43	17	41	18	21	**174**	**8**	**1**
Universitats privades	3	12				6	**21**	**4**	
Total d'universitats	**37**	**55**	**17**	**41**	**18**	**27**	**195**	**12**	**1**
Població/total d'universitats	259.703	153.974	324.418	132.683	295.983	170.115	**199.761**	**629.471**	**810.178**
Població/universitats públiques	282.618	196.943	324.418	132.683	295.983	218.719	**223.871**	**944.206**	**810.178**
Població/universitats públiques de recerca	686.357	384.935	689.389	388.571	295.983	574.138	**463.732**	**944.206**	**810.178**
PIB/total d'universitats (M€)	11.793	5.865	14.879	4.927	11.681	6.474	**8.200**	**17.218**	**20.674**
PIB/universitats públiques	12.834	7.502	14.879	4.927	11.681	8.323	**9.189**	**25.827**	**20.674**
PIB/universitats públiques de recerca (M€)	31.167	14.663	31.617	13.428	11.681	21.849	**19.035**	**25.827**	**20.674**
Estudiants en universitats públiques de recerca	252.617	309.074	161.443	167.179	215.600	126.479	**1.232.392**	**227.042**	**13.990**
Estudiants en universitats públiques de docència	91.627	43.593	70.398	138.880		65.866	**410.364**		
Total esstudiants en universitats privades	20.319	8.086				11.788	**40.193**	**25.724**	
Total estudiants	**364.563**	**360.753**	**231.841**	**306.059**	**215.600**	**204.133**	**1.682.949**	**252.766**	**13.990**
Total estudiants en universitats públiques/khab	36	42	42	56	40	42	**42**	**30**	
Total estudiants/khab	38	43	42	56	40	44	**43**	**33**	**17**
Finançament basal del govern a univ. recerca (M€)	4.249	2.678	2.136	1.750	1.266	698	**12.776**	**788**	**59**
Ingrés total de la universitat pública de recerca (M€)	**5.541**	**3.612**	**3.544**	**2.758**	**3.496**	**2.011**	**20.962**	**1.443**	**102**
Ingrés total de la universitat pública docent (M€)	920	838	753	1.078	-	560	**4.149**	**-**	
Ingrés total de la universitat pública (M€)	**6.461**	**4.450**	**4.279**	**3.836**	**3.496**	**2.570**	**25.111**	**1.443**	
Finançament basal universitat recerca % PIB	0,97	0,83	0,84	0,87	0,6	0,4	**0,8**	**0,38**	**0,28**
Ingrés total universitat pública % PIB	1,27	1,12	1,4	1,37	1,66	1,15	**1,31**	**0,7**	**0,49**
Finançament basal a universitat pública % PIB	1,13	1,09	1,07	1,32	0,6	0,61	**1,01**	**0,38**	
Ingrés total universitat pública de recerca % PIB	1,48	1,38	1,7	1,9	1,66	1,47	**1,57**	**0,7**	
Finançament basal a universitat de recerca per estudiant	16.820	8.665	13.228	10.469	5.871	5.17	**10.367**	**3.427**	**4.205**
Ingrés total universitat de recerca per estudiant	21.934	11.687	21.952	16.498	16.215	15.897	**17.009**	**6.354**	**7.307**
Finançament basal a universitat pública per estudiant	14.382	9.970	11.662	8.698	5.871	5.562	**9.842**	**3.427**	**4.205**
Ingrés total de la universitat pública per estudiant	18.769	12.618	18.534	12.535	16.215	13.363	**15.286**	**6.354**	**7.307**
Finançament basal a universitat de recerca per habitant	442	316	387	322	238	152	**328**	**103**	**73**
Ingrés total de la universitat de recerca per habitant	577	427	643	507	656	438	**538**	**191**	**126**
Finançament basal a universitat pública per habitant	515	415	490	489	238	233	**415**	**103**	**73**
Ingrés total de la universitat pública per habitant	672	525	779	705	656	560	**645**	**191**	**126**

Taula 7. Dades dels sistemes universitaris de països europeus amb dimensió semblant a Catalunya

La taula també inclou dades de tipus econòmic, només a títol informatiu, atès que no seran utilitzades en aquest apartat (permeten, però, comparar també les dimensions econòmiques i calibrar el recorregut de creixement que encara hauria de fer el sistema universitari català). Les informacions més rellevants de cara a aquest apartat són:

- La majoria d'universitats són públiques (89%), en una proporció molt més elevada que la catalana (67%) –també és així a la resta de països de la UE15, mentre que en països de l'Est creix el nombre d'universitats privades–.
- En qualsevol cas, les universitats públiques acullen la gran majoria d'estudiants (97% en aquests països, 90% a Catalunya).
- La majoria de països europeus (també els que no són en aquesta taula) tenen un sistema dual d'universitats (docents i de recerca). No és així a Catalunya (com a Espanya i com, també, a Itàlia o França).
- En total, en aquests països hi ha una universitat pública per cada 200.000 habitants (en el total d'Europa occidental, una per cada 400.000); a Catalunya gairebé una per cada milió. És a dir, en comparació, el sistema universitari públic està molt poc desenvolupat a Catalunya.

- Les universitats públiques de recerca, les més rellevants en generació de coneixement, són una per cada 500.000 persones (700.000 en el conjunt de l'Europa occidental). Com que Catalunya no en té de docents, també en són una per cada milió d'habitants.
- El total d'estudiants universitaris de Catalunya, tant per universitat com per població, és un 25% inferior al que hi ha en aquests països; això també indica una capacitat de creixement d'aquesta dimensió, en la mesura que es desenvolupi l'economia del coneixement i en creixi la demanda.

Amb la informació de la taula 7 i la imatge proporcionada per la figura 15 es pot veure com la distribució d'universitats investigadores en un país pot, per dimensió, configurar una xarxa efectiva de nusos de generació i transmissió de coneixement amb impacte a escala regional, compatible amb el que cada institució ha de tenir a escala global.

Les universitats investigadores, com altres grans infraestructures públiques d'un país, com ara els hospitals terciaris, també han de tenir una dimensió suficient (humana, física i, finalment, econòmica) per poder garantir la formació i la generació de coneixement de nivell global en tots els àmbits de coneixement. La taula 7 mostra que els recursos públics que s'hi dediquen varien de país en país, però dins un ordre comparable, tant si es mira per dimensió humana com econòmica; la universitat de recerca europea (que és molt majoritàriament pública) requereix uns recursos totals que oscil·len entre els 600 i els 800 € per habitant, o entre l'1,1 i l'1,4% del PIB. I, en termes absoluts, una població de l'ordre de 500.000 persones i/o un PIB de l'ordre de 20.000 M€. Aquestes xifres de referència són importants perquè mostren la dimensió humana i econòmica necessària d'una regió per tenir la capacitat completa, suportada en una universitat investigadora competitiva internacionalment, d'endegar projectes també complets en l'àmbit de la societat del coneixement. La taula 7 mostra també com Catalunya (i més la regió de Tarragona) ha de desenvolupar encara més el seu sistema universitari, en paral·lel a haver de desenvolupar encara més la seva economia del coneixement; però també com la regió de Tarragona té una dimensió humana i econòmica més que suficient per sustentar un sistema de coneixement complet, amb 800.000 habitants i 20.000 M€ de PIB.

PRINCIPALS CONCLUSIONS DE L'APARTAT 5

21. Les universitats, junt amb totes les infraestructures de coneixement (centres de recerca, centres tecnològics, etc.), estan cridades a involucrar-se en les estratègies d'especialització intel·ligent de les regions. Són identificades com a elements crucials que haurien de participar en la construcció de la visió, en el disseny, en l'execució i en el seguiment.
22. Les universitats investigadores europees, molt majoritàriament públiques, constitueixen una xarxa de coneixement que cobreix totes les regions d'Europa i, efectivament, poden constituir el nucli de les estratègies RIS3, involucrant-se en el desenvolupament de la seva regió com a regió del coneixement.
23. Una universitat investigadora ha de tenir una dimensió suficient que garanteixi la qualitat del seu impacte global en tots els àmbits de coneixement; per això, cal també que la regió que les sustenta tingui dimensions humanes i econòmiques suficients, que es poden estimar en una població de l'ordre de 500.000 persones i un PIB de l'ordre de 20.000 M€ anuals.
24. La regió de Tarragona té les dimensions humana i econòmica suficients per sustentar una universitat investigadora completa.
25. Tant la Universitat Rovira i Virgili com el global del sistema universitari públic català haurien de créixer en dimensió (en nombre d'estudiants, però sobretot en recursos) per cobrir la demanda de formació i de recerca derivada del desenvolupament de l'economia del coneixement.

6. DEFINICIÓ DE LA REGIÓ CATALUNYA SUD* EN EL MARC DE LA POLÍTICA REGIONAL EUROPEA

(*) Denominació provisional, a definir per la mateixa regió.

En els apartats anteriors,

- S'ha fonamentat la necessitat de basar el desenvolupament de les regions d'Europa en estratègies regionals d'especialització centrades en la recerca i la innovació, és a dir, en el coneixement, com a principal mesura per contrarestar la tendència observada de creixement de les diferències entre regions, derivades de la concentració d'activitat i talent en les àrees més competitives globalment.
- També s'ha mostrat que Catalunya té dimensions més grans que la majoria d'estats de la UE, cosa que comporta que no s'hi apliqui una política regional com la que poden dur a terme les regions de països semblants, com Suècia, Àustria, Dinamarca, Finlàndia o Irlanda. El resultat pot ser, paradoxalment, que l'aplicació de la política regional europea reforçada pel RIS3 condueixi a més concentració d'activitat i coneixement a la regió de Catalunya que ja avui la capitalitza.
- S'ha vist també que Tarragona, que és gran com a regió NUTS3, té dimensions adequades a les capacitats que han de tenir les regions NUTS2 per dur a terme una política de desenvolupament regional basada en RIS3. Però no disposa de capacitat política i de cap sistema de governança reconegut amb competències definides.
- S'ha pogut comprovar la necessitat de disposar de bases de dades i d'indicadors suficients per fer diagnosis, definir visions, definir plans d'actuació i fer el seguiment dels resultats. Gràcies a Eurostat, les regions NUTS2 europees disposen d'una base de dades àmplia, coherent i estable. Els indicadors principals quant a economia del coneixement no estan detallats al nivell de les regions NUTS3.

En aquest apartat es proposa la definició operativa de la regió Catalunya Sud, com una necessitat que sorgeix <u>de baix a dalt</u>, a partir de la inquietud i demanda manifestada recurrentment per part de diferents estaments de la societat de les comarques meridionals de Catalunya davant cada ocasió en què ha estat necessària alguna decisió estratègica d'abast regional (en infraestructures, en salut, en turisme, en implantació industrial..., en desenvolupament de visió de futur compartida), i també <u>de dalt a baix</u>, per a una millor aplicació de les polítiques europees de creixement amb cohesió. Les dues necessitats són, de fet, diferents manifestacions d'una única: la regió existeix com a realitat humana, social, cultural i econòmica i és necessària en el panorama global de les regions europees, però no disposa d'una realitat política prou definida que li permeti concretar l'aportació pròpia al conjunt. La qüestió no és, naturalment, exclusiva de les comarques de Tarragona, sinó que deriva d'una inadequada divisió territorial espanyola que limita l'actuació de Catalunya com a regió NUTS2, nivell que li queda petit per les seves dimensions culturals, socials, demogràfiques i econòmiques, i tanca les portes a les diferents regions catalanes que, com la de Tarragona, sí que tenen dimensions adequades per actuar a escala europeu com a regions NUTS2. Però tenir nivell adequat no implica *per se* que sigui factible, o fins i tot convenient, canviar la situació actual. Per això, en aquest apartat es discuteix també sobre la conveniència de la definició de la regió amb atributs de regió NUTS2. Se n'analitzen els avantatges i els desavantatges de no fer-ho, quines en són les principals fortaleses i debilitats i també les dificultats que cal superar. Finalment, es descriu el pla d'actuació que desenvolupa la Càtedra URV Universitat i Regió del Coneixement per contribuir a la definició de la regió Catalunya Sud.

6.1. Denominació i abast geogràfic

Una de les principals dificultats que cal enfrontar és la definició de l'abast geogràfic de la regió i, lligat amb això, la seva denominació. Ni l'una qüestió ni l'altra tenen una resposta senzilla, com s'ha comentat al començament. D'una banda, la província de Tarragona té una definició geogràfica inequívoca, amb un bon conjunt d'implicacions funcionals a tots els nivells, d'activitat social, econòmica i també política. Com a província, també és la denominació que rep la regió NUTS3 ES514, per a la qual Eurostat proveeix regularment més d'una cinquantena d'indicadors i estadístics. Per tant, Tarragona com a província ja està completament definida com a regió, i totes les dades que hi fan referència en els apartats anteriors s'hi corresponen. Per què no és suficient? Doncs perquè l'organització regional catalana no està acabada de definir i en l'estat actual de definició entra en conflicte amb la divisió provincial.

L'Estatut de Catalunya estableix (art. 83) que "Catalunya estructura la seva organització territorial bàsica en municipis i vegueries". Així, la Llei de vegueries, d'agost de 2010, estableix (art. 2) la naturalesa de la vegueria:

1. La vegueria és un ens local amb personalitat jurídica pròpia, determinat per l'agrupació de municipis, i constitueix l'àmbit territorial específic per a l'exercici del govern intermunicipal de cooperació local.
2. La vegueria, com a govern local, té naturalesa territorial i gaudeix d'autonomia per a la gestió dels seus interessos. El govern i l'administració autònoma de la vegueria corresponen al consell de vegueria.
3. La Generalitat adopta la divisió en vegueries per a l'organització territorial dels seus serveis. Les demarcacions veguerials determinen l'àmbit de divisió territorial.

I en l'article 9 defineix les set vegueries amb què s'organitza Catalunya:

Demarcacions veguerials. L'àmbit territorial de cadascuna de les demarcacions veguerials en què la Generalitat organitza els seus serveis és el següent:

a. La demarcació veguerial de l'Alt Pirineu comprèn els municipis integrats en les comarques de l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà.
b. La demarcació veguerial de Barcelona comprèn els municipis integrats en les comarques de l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental.
c. La demarcació veguerial de la Catalunya Central comprèn els municipis integrats en les comarques de l'Anoia, el Bages, el Berguedà, Osona i el Solsonès.
d. La demarcació veguerial de Girona comprèn els municipis integrats en les comarques de l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Selva.
e. La demarcació veguerial de Lleida comprèn els municipis integrats en les comarques de les Garrigues, la Noguera, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i l'Urgell.
f. La demarcació veguerial del Camp de Tarragona comprèn els municipis integrats en les comarques de l'Alt Camp, el Baix Camp, el Baix Penedès, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès.
g. La demarcació veguerial de les Terres de l'Ebre comprèn els municipis integrats en les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

Aquesta llei està, de fet, en moratòria en aquests moments, després de l'aprovació de la Llei 4/2011, del 8 de juny, de modificació de la Llei 30/2010, del 3 d'agost, de vegueries, que en modifica la disposició transitòria que definia un calendari concret per a la creació dels consells de vegueria.

En qualsevol cas, l'actual província de Tarragona coincideix completament amb la unió de les vegueries del Camp de Tarragona i de Terres de l'Ebre previstes a la Llei de vegueries. Tanmateix, la qüestió no sembla definitivament tancada, perquè és ben viva la reivindicació d'una vegueria del Penedès, que inclouria la comarca del Baix Penedès i modificaria la vegueria del Camp de Tarragona.

D'altra banda, la Llei 23/2010, anterior per pocs dies a la de vegueries, redefineix els àmbits de planificació territorial amb què es treballava des de 1983 i introdueix l'àmbit del Penedès, integrat per les comarques de l'Alt Penedès, el Baix Penedès, el Garraf i l'Anoia, excepte els municipis d'aquesta comarca que així ho manifestin d'acord amb el procediment que s'estableixi per reglament, els quals resten adscrits a l'Àmbit de les Comarques Centrals. Un acord de Govern de febrer de 2014 acaba de definir quins són aquest municipis de l'Anoia que romanen a l'àmbit de planificació territorial de les Comarques Centrals i quins s'integren al del Penedès. Val a dir, també, que IDESCAT elabora les estadístiques de Catalunya utilitzant els àmbits de planificació territorial per a un cert nivell d'agregació geogràfica.

Amb tot això, es pot constatar que no existeix una definició única o consolidada de la regió que defineixen les comarques meridionals de Catalunya. Naturalment, és convenient que s'avanci en aquest sentit, per tal de permetre precisament la definició dels àmbits de govern intermunicipal, necessaris per a qualsevol definició d'estratègies d'àmbit regional, i aquest document no en pot donar pas la solució. I els dubtes no són menors: la inclusió o no del Baix Penedès és molt significativa en la definició de l'àmbit regional cobert per les comarques meridionals de Catalunya. Atès el nivell d'indefinició actual, o de coexistència de diferents definicions, hom podria considerar una definició més àmplia que la de l'actual província de Tarragona, que incorporés, per exemple, la comarca de l'Alt Penedès, amb molts llaços culturals i econòmics amb les comarques tarragonines del nord. En tot cas, la decisió és de caràcter polític; els arguments donats en aquest document poden ajudar a la definició, però no poden suplir la necessitat de decisió, encara pendent.

ENTITAT TERRITORIAL	Població 2014	PIB 2012 (M€)	COMPOSICIÓ DE CATALUNYA SUD	Població 2014	PIB 2012 (M€)
Baix Ebre	78.743	1.641,7			
Montsià	68.261	1.183,2			
Ribera d'Ebre	22.390	1.118,6			
Terra Alta	11.742	232,4			
TERRES DE L'EBRE (A)	**181.136**	**4.175,9**			
Alt Camp	44.225	1.175,3			
Baix Camp	188.331	4.256,6			
Conca de Barberà	20.399	645,0			
Priorat	9.475	148,9			
Tarragonès	249.440	8.006,8			
CAMP DE TARRAGONA (B1)	**511.870**	**14.232,6**	**(A) + (B1)**	**693.006**	**18.408,5**
Baix Penedès	98.990	1.612,2			
CAMP DE TARRAGONA (B2)	**610.860**	**15.844,8**			
PROVÍNCIA TARRAGONA	**791.996**	**20.020,7**	**(A) + (B2)**	**791.996**	**20.020,7**
Alt Penedès	105.399	2.914,0	**(A) + (B2) + Alt Penedès**	**897.395**	**22.934,7**

Taula 8. Població i PIB de comarques, i diferents agrupacions de vegueries/comarques que podrien constituir la regió Catalunya Sud. Dades IDESCAT

La taula 8 recull les dades demogràfiques i de PIB de les diferents comarques de les vegueries Terres de l'Ebre i Camp de Tarragona, tant amb la versió de la Llei de vegueries (opció B2) com amb la de l'eventual creació de la vegueria del Penedès (opció B1). També es donen les dades corresponents a diferents possibilitats d'agregació. El que permeten apreciar les dades de la taula 8 és que la vegueria de les Terres de l'Ebre té unes dimensions molt allunyades, per petites, de les corresponents a una regió NUTS2 plenament operativa en l'economia del coneixement (ocuparia la posició 272 entre les 276 existents). El Camp de Tarragona sense la comarca del Baix Penedès se n'aniria a la posició 244, i amb el Baix Penedès, a la 230. La província de Tarragona, com s'ha vist, ocuparia la posició 219, i amb l'afegit de l'Alt Penedès pujaria fins a la 209.

En tot cas, totes les consideracions fetes als apartats anteriors amb relació a dimensions s'han fet prenent com a base la dimensió de l'actual província de Tarragona, que és, de fet, l'única agregació de comarques meridionals de Catalunya formalment reconeguda com a regió NUTS3. Fins que no es produeixin noves decisions polítiques que acabin de conformar el mapa de vegueries i activin el procés de creació dels corresponents consells de vegueria, les diverses possibilitats d'agregació mostrades a la taula 8 s'han de considerar com meres especulacions. Pel que fa a la resta d'aquest document, no s'abordarà més la qüestió de l'abast geogràfic de la regió i, per defecte, es farà referència a l'actual província de Tarragona.

6.2. Motivació

Com s'ha dit, per una banda diferents estaments de la societat del sud de Catalunya han manifestat reiteradament la inquietud per la manca de decisions i de visió de futur conjunta. Això s'ha produït des de fa decennis cada cop que s'ha identificat una necessitat d'abast superior al d'un únic municipi, en l'àmbit dels serveis públics, de les infraestructures, de grans inversions privades...; els exemples en són molts. També, però, hi ha molts bons exemples de constitució d'entitats *ad hoc* que han pal·liat, en temes específics, el dèficit d'estructures de govern i serveis intermunicipals o supramunicipals, consorcis públics (Aigües de Tarragona, Transport del Camp de Tarragona, Centre Recreatiu i Turístic de Vila-seca i Salou, consorcis sanitaris, etc.), empreses públiques (SIRUSA), fundacions (Observatori del Turisme, centres tecnològics, etc.). No hi ha, però, cap espai de discussió estratègica i decisió política en aquests nivells que no siguin els corresponents a la Generalitat de Catalunya. I per què es troba a faltar si hi ha, de fet, els òrgans polítics i de l'administració competents catalans?

En el fons, es tracta una vegada més de la qüestió de la dimensió: Catalunya és massa gran per a un tracte proper als interessos dels ciutadans sobre manta qüestions supramunicipals, i les decisions preses pels òrgans del govern de Catalunya són i es perceben massa llunyanes i no incorporen el nivell de consens, implicació i/o compromís dels estaments regionals que fóra possible assolir. En definitiva, el principi de subsidiarietat no es desenvolupa com caldria, o fins i tot es trenca. Naturalment, no és una qüestió de fàcil solució: quin són els temes i les competències que una estructura de govern regional per sota de la catalana podria o hauria d'assumir?

La Llei de vegueries consolida els aspectes regionals de l'estructura de govern actual basada en la implantació de serveis territorials:

> La Generalitat organitza territorialment la seva estructura i els seus serveis i exerceix territorialment les seves funcions d'acord amb la divisió territorial en vegueries. En conseqüència, la demarcació veguerial:
>
> a. És la demarcació única en què s'organitzen territorialment tots els serveis del Govern i de l'Administració de la Generalitat.
> b. És l'àmbit territorial sobre la base del qual el Govern i l'Administració de la Generalitat exerceixen llurs funcions de planificació, programació i coordinació territorials.
> c. És la demarcació en què s'organitzen territorialment les autoritats i els serveis que depenen del Parlament.

Aquesta estructura prevista ja és l'actual, que no s'ha manifestat suficient perquè, a escala regional, no incorpora la visió i els interessos de la societat més propera, i aquesta té una dimensió suficient per notar el dèficit. És precisament i principalment en les funcions de "planificació, programació i coordinació territorial" on la regió hauria de tenir un paper polític que ara no té. Com a exemple extern de referència es pot emprar la definició del Consell de la Regió de Tampere (500.000 habitants, 17.500 M€ de PIB), que és, com Tarragona, una regió NUTS3 (http://www.pirkanmaa.fi/en/council-tampere-region-regional-developer).

Figura 16. Captura d'imatge del lloc web de la regió de Tampere

La figura 16 mostra una captura d'imatge d'una de les pàgines del lloc web de la regió de Tampere. En el cas finlandès, són aquestes regions, les NUTS3, les responsables de fer la planificació i desenvolupament regional, de promoure la innovació (i les relacions entre universitats i centres de recerca i empreses) i de promoure la mateixa regió. Existeix una regió NUTS2, com es veu a la taula 6 (Länsi-Suomi, a l'oest de Finlàndia), que, malgrat que és la que es relaciona amb la Comissió Europea per l'aplicació de les polítiques de cohesió i, en particular, les derivades de RIS3, té desactivades aquestes competències a favor de les regions NUTS3 que la integren.

I, sense anar tan lluny, regions espanyoles com Navarra, Cantàbria o La Rioja, que són més petites que Tarragona, poden desenvolupar els mateixos nivells de decisió política que Catalunya, molt més extensos que els de la regió de Tampere. En altres països del nostre entorn també podem trobar regions ben conegudes que, sent NUTS2, tenen la capacitat, i l'obligació, de desenvolupar la seva visió estratègica, i que són més petites que Tarragona: Salzburg o el Tirol a Àustria, Bremen a Alemanya, el Llemosí a França, Bolzano o Trento a Itàlia, Groningen als Països Baixos, l'Algarve o Alentejo a Portugal, etc.

En definitiva, els avantatges d'avançar en la **definició de la regió de Tarragona com a regió amb capacitats de planificació regional i desenvolupament regional**, semblants a la de Tampere, però també a totes les regions de la seva mateixa dimensió que ja són regions NUTS2, són els que es deriven de l'aplicació del principi de subsidiarietat. Parafrasejant la manera amb què l'explica la Comissió Europea, es pot plantejar la qüestió mitjançant tres preguntes:

- L'acció o la competència té aspectes interregionals que no poden ser regulats per una regió sola?
- L'acció regional pot contradir el que estableix l'Estatut de Catalunya?
- L'acció en l'àmbit de tot Catalunya presenta avantatges evidents?

Si no hi ha una resposta afirmativa a cap d'aquestes qüestions, el principi de subsidiarietat recomanaria que la corresponent decisió o acció es pogués prendre a escala regional. Els avantatges afecten tots els estaments i nivells de l'administració:

- Per a Europa i Catalunya, permet l'aplicació més efectiva i eficient de polítiques regionals, incrementa la cohesió interna de les grans regions d'Europa i augmenta l'especialització regional i la

capacitat de competència. També incrementa el compromís regional i l'assumpció responsable de prioritats; la situació actual fomenta la fragmentació de recursos i actuacions a partir de demandes locals o sectorials adreçades als nivells de decisió superiors.

- Per a la regió de Tarragona, permet definir una política pròpia de desenvolupament regional i fer una planificació amb participació de tots els estaments de la regió que aprofiti al màxim les capacitats pròpies i les oportunitats que ofereix la política de desenvolupament regional europea. Fa créixer el nivell de responsabilitat sobre el propi desenvolupament i augmenta també el sentit de comunitat. En l'àmbit de la regió de Tarragona:
  - Afavoreix el plantejament explícit de projectes conjunts i sinergies entre zones avui no prou connexes: Terres de l'Ebre amb Camp de Tarragona i Penedès, Camp de Tarragona litoral i interior, etc.
  - Afavoreix l'expressió de tots els interessos territorials i sectorials.
  - Fa possible l'existència d'una posició i una veu comunes i úniques davant projectes d'abast interregional, com són, per exemple, la definició de grans infraestructures amb implicacions territorials i econòmiques i/o amb impacte en grans sectors empresarials (energia, empresa química, turisme, viticultura, etc.).
  - Trenca la dinàmica de fragmentació que afavoreix el buit existent entre la dimensió municipal i la catalana.

Naturalment, els desavantatges principals de no dur a terme la definició funcional i operativa de la regió Catalunya Sud són la negació dels avantatges anteriors, però també la continuïtat de les ineficiències i deficiències i d'un estat de frustració pel sentiment de pèrdua d'oportunitats que en cap mesura és positiu ni per a la regió, ni per a Catalunya ni per a Europa. Continuaríem amb grans empreses que clamen amb formats i veus molt diverses i descoordinades per solucions pel transport de mercaderies cap a Europa o per la pèrdua de competitivitat pel cost de l'energia; amb alcaldes que s'entrevisten per separat amb el Ministeri de Foment, duent la seva pròpia reivindicació sobre el traçat o el calendari d'una o altra infraestructura; amb mapes sanitaris complexos i incomplets que no cobreixen les necessitats de la població de la regió de Tarragona; i sense plans propis, dels quals la regió es faci responsable, de foment de la competitivitat, d'atracció de talent, d'atracció d'inversions, d'innovació, etc.

La política regional europea, que és la base de la política de cohesió i que actualment està focalitzada en el desenvolupament harmònic de les regions com a regions de coneixement, és a dir, que basen la seva especialització intel·ligent en la recerca i la innovació, és la que fa necessària la definició de la Catalunya Sud com una regió amb capacitats de planificació regional i desenvolupament regional fonamentat en el coneixement**: la Catalunya Sud Regió del Coneixement.**

6.3. Fortaleses i oportunitats

De la regió. Els arguments principals esgrimits fins ara fan referència a les dimensions de la regió de Tarragona, la Catalunya Sud, suficients per desenvolupar-se com a regió amb competències de regió NUTS2, per comparació amb les regions europees que les tenen, i les de Catalunya, excessivament per sobre de les regions NUTS2 típiques. I aquests són arguments suficients, perquè incideixen sobre la funcionalitat, l'eficàcia i l'eficiència de les polítiques regionals. Però, a més, Catalunya Sud compta amb un conjunt de trets característics que en reforcen la identitat i singularitat i contribueixen a fer més factible la identificació com a regió.

	Total Tarragona	% Catalunya	% Espanya
Població (2014, Eurostat)	793.155	10,72	1,71
PIB (2013, Eurostat) M€	20.674	10,49	2,00
Capacitat hotelera (llits, 2013)	62.253	20,69	3,58
Personal empleat en hotels	7.630	19,49	3,20
Espais naturals de protecció especial (parcs de Catalunya)	4	21,05	2,04
Patrimoni cultural (BCIN, 2012)	403	18,28	2,43
Denominacions d'origen vitivinícoles (2014)	8	66,67	11,43
Denominacions d'origen qualificades (2014)	1	100,00	50,00
Producció bruta d'energia (Gwh)	200.925.372	76,90	9,33
Afiliats a la SS (indústria subministradora d'energia, 2013)	1.427	27,49	3,76
Producció química (2013)	17,2 Mt/any	50,00	25,00
Afiliats a la SS (indústria alimentària, 2012)	5.755	10,17	1,78
PIB agricultura, ramaderia i pesca (2011)	360.979	16,16	1,51

Taula 9. Fortaleses específiques de la regió de Tarragona

Les dades mostrades a la taula 9 mostren els principals trets distintius de la regió de Tarragona quant a potencial i activitat econòmica. Globalment Tarragona representa un 10 % de Catalunya, tant per població com per PIB, i al voltant d'un 2% d'Espanya.En xifres rodones:

1. Concentra un 20% <u>l'activitat turística</u> del país.
2. Compta amb un 20% dels <u>béns d'interès natural</u> i també dels de <u>patrimoni cultural.</u>
3. Hi són presents 8 de les 12 denominacions d'origen de Catalunya (Conca de Barberà, Montsant, Priorat, Tarragona i Terra Alta íntegrament, a més de compartir Penedès, Catalunya i Cava).
4. Té l'única denominació d'origenqualificada de Catalunya i una de les dues espanyoles (Priorat).
5. S'hi produeix la major part de <u>l'energia</u> consumida a Catalunya (75%) i a Espanya (10%)
6. S'hi concentra el 50% de la producció química de Catalunya i el 25% de tot Espanya.
7. En l'àmbit de la indústria alimentària, té un pes equivalent al seu pes demogràfic, però té una elevada concentració al Baix Camp i al Montsià, amb un elevat nivell d'especialització.

A més d'aquests àmbits d'activitat econòmica singular, la regió compta amb grans infraestructures de transport d'abast internacional (Aeroport de Reus i Port de Tarragona), s'hi produeix l'encreuament dels grans eixos de comunicació terrestre (autopistes i ferroviàries) del Mediterrani i de la vall de l'Ebre, idisposad'una gran plataforma logística lligada al Port de Tarragona i amb la major refineria i complex petroquímic del sud d'Europa. En paral·lel a aquesta activitat logística i industrial de característiques globals,

també constitueix un pol d'atracció turística mundial, amb la presència d'una gran parc temàtic, Port Aventura, entre els 30 més visitats del món i el sisè d'Europa, i nous projectes de grans instal·lacions turístiques en marxa (Ferrari Land o un nou centre recreatiu i turístic que ha de resultar del projecte inicial de BCN World), a més d'un gran potencial en turisme enològic i de natura, encara no prou desenvolupat, amb les possibilitats que ofereixen els parcs naturals dels Ports, del Delta i de la serra de Montsant i els espais naturals protegits de les muntanyes de Prades, sense oblidar, des d'un punt de vista cultural, Tàrraco com a Patrimoni de la Humanitat o els monestirs cistercencs de Poblet i Santes Creus.

Com es pot veure, la riquesa i la diversitat (d'infraestructures, d'activitat econòmica, de natura i cultural) configuren una regió que necessita poder expressar la seva realitat, per damunt del nivell de fragmentació que la simplicitat dels nivells d'organització municipal i catalana provoquen.

De les estructures de coneixement. Amb tot el descrit, poc també es podria fer en l'actual context de la política regional europea, que exigeix a les regions esforços d'especialització basada en la recerca i la innovació, si la regió no disposés d'estructures adequades de coneixement.

Des de la seva creació, ara fa 25 anys, la Universitat Rovira i Virgili ha assumit la responsabilitat de treballar pel desenvolupament de totes les comarques meridionals de Catalunya. A través, en primer lloc, de la formació dels seus ciutadans, també d'una recerca de qualitat mundial que li evités el risc de ser encasellada com a universitat regional, malgrat que n'ha assumit sempre la missió, i a través de la promoció de tota mena de relacions socials, institucionals i amb el teixit productiu. Avui es pot dir que els resultats d'aquest enfocament han estat exitosos i reconeguts en tots els nivells possibles.

Internacionalment, com a universitat de talla mundial present als principals rànquings globals (*Times Higher Eduaction i Academic Ranking of World Universities*), amb una producció científica que fa que, entre les més de 2.500 universitats investigadores del món, només un 8% tingui més producció de més qualitat, i amb activitat que d'una manera o altra (col·laboracions internacionals, estudiants estrangers, personal estranger, cooperació, etc.), arriba pràcticament a tot el món. En particular a Europa, com un exemple d'universitat compromesa amb la seva regió, com s'ha comentat més amunt, on s'utilitza com a exemple o cas d'estudi en les guies per a la implantació del RIS3, i naturalment en els àmbits estatal, català i regional, per la qualitat de la feina que desenvolupa en formació (reconeguda amb diferents guardons), en recerca i en l'àmbit de les relacions amb la societat.

Com a compendi del seu projecte d'universitat serveix el projecte de Campus d'Excel·lència Internacional Catalunya Sud (CEICS), aprovat el 2010 i culminat el 2015, amb la concessió definitiva del segell per part del Ministeri d'Educació, Cultura iEsports (MECD). Aquesta convocatòria del MECD de Campus d'Excel·lència Internacional (CEI) es va llançar el 2009, molt abans de la concepció de l'estratègia RIS3, però ja en contenia molts dels elements, des del punt de vista de la funció de les universitats com a impulsores de l'evolució de les regions cap a l'economia del coneixement. El text següent és la traducció literal de part de la introducció del projecte CEICS, amb el qual es mostra en quina mesura la visió de la Universitat ha estat sostinguda en el temps i com ha anat desenvolupant els elements clau que avui conformen un nucli de coneixement de talla mundial. L'extracte és relativament extens, però s'inclou íntegrament perquè tant la visió que transmet com la informació concreta que incorpora són rellevants al propòsit d'aquest document: en el desenvolupament del seu projecte d'universitat, la URV ha constituït tot un sistema de coneixement de talla mundial per a les comarques del sud de Catalunya que avui en dia és plenament operatiu:

La configuració de regions amb capacitat per a la captació de talent –que puguin actuar com un element dinamitzador de primer ordre per al desenvolupament d'una economia basada en el coneixement– implica no només la concreció de les orientacions universitàries en els seus diferents àmbits (docència, investigació, transferència, accions de tercera missió en general) a partir d'un projecte viable, competitiu i prioritzat, sinó també la configuració d'un veritable entramat coneixement-administració-empresa que s'identifiqui a si mateix i es doti, a través de la implicació i compartició d'objectius, d'una visió i missió pròpies. El CEICS, amb l'agregació d'universitat, centres de recerca, hospitals universitaris, centres tecnològics, associacions empresarials i administració, fa realitat aquesta dinàmica a la Catalunya Sud.

Una realitat que, integrada i diversa, facilita la disponibilitat d'una massa crítica creixent en àmbits científics específics i crucials per al país i s'enquadra perfectament en el context espanyol, europeu i global, a diferents nivells:

- Com a punt de trobada dels dos principals corredors de desenvolupament peninsulars.
- Com a àmbit de creixent vinculació amb la regió metropolitana de Barcelona i de projecció futura d'aquesta, no només des del punt de vista de mobilitat laboral sinó també de relació educativa i empresarial, entre d'altres àmbits.
- Com a part cada vegada més clarament posicionada en el marc l'Euroregió de l'Arc Mediterrani, que vincula les polítiques d'infraestructures i desenvolupament a banda i banda de la frontera estatal entre Espanya i França.
- Com a element actiu de cohesió per a la denominada megaregió Lió-Barcelona-València, la qual constitueix un dels exemples més clars d'aquest concepte d'àrees amb intensos fluxos demogràfics i econòmics que constitueixen autèntiques regions motrius a nivell global. Aquests espais superen freqüentment les fronteres estatals, generen un PIB superior a molts estats sobirans i actuen com a autèntics imants per al coneixement i les classes creatives, en un context internacional de creixent competitivitat.

Per tant, en parlar de la Catalunya Sud ens referim, amb totes les seves particularitats internes, a una regió configurada cada vegada més com una ciutat policèntrica i un dels espais més dinàmics en el context espanyol i alhora més emergent en l'àmbit europeu . És per tot això que l'aplicació d'un model territorial, econòmic, social basat en l'excel·lència investigadora a la Catalunya Sud, en certs àmbits científics (química i energia, nutrició i salut, turisme, patrimoni i cultura, i enologia), constitueix no tan sols un objectiu assolible, sinó un plantejament estratègic per al desenvolupament necessari de Catalunya (Barcelona al mapa mundial de l'economia de xarxa) i Espanya. El CEI Catalunya Sud s'inscriu així com a clar exemple de l'impuls de la generació de coneixement aliada amb el sector productiu i l'administració per contribuir a la consolidació d'una de les regions del coneixement mundials. Aquesta és la visió del Campus d'Excel·lència Internacional Catalunya Sud:

El pol internacional de coneixement que, des de la seva posició estratègica en la intersecció de l'arc mediterrani i l'eix de l'Ebre i la seva especialització en química i energia, nutrició i salut, turisme, enologia, i patrimoni i cultura, contribueix decisivament a la participació destacada d'Espanya en el desenvolupament econòmic, social i cultural del món.

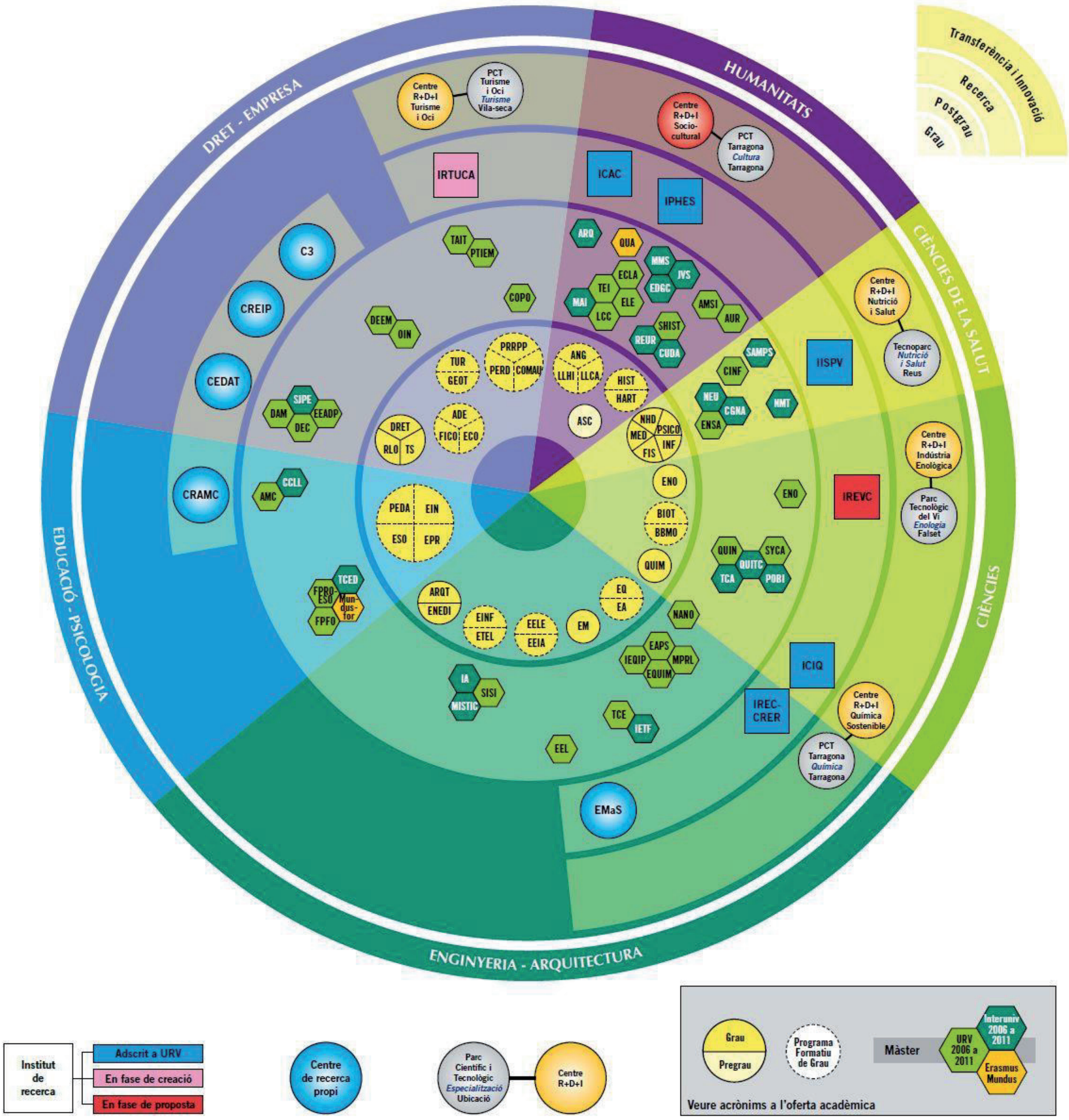
<u>Una visió de llarg recorregut</u>

La base constitutiva del CEICS parteix de la trajectòria duta a terme per la Universitat Rovira i Virgili, una universitat jove, emprenedora i molt compromesa amb el territori al qual es deu per llei de creació, la regió de Tarragona, estructurada en dos àmbits diferenciats: el Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre.

Els elements bàsics sobre els quals la URV ha edificat el seu projecte i que constitueixen el nucli de la proposta de CEI han estat definits per successives fites en el desenvolupament de la seva política científica:

- **Pla estratègic de recerca** (Claustre 2001), pel qual s'estableixen els objectius i les línies directrius de la política de recerca de la Universitat per assolir en tots els àmbits de recerca un nivell competitiu en el context estatal (posicionament horitzontal) i s'identifiquen els àmbits prioritaris, en els quals s'expressa la voluntat i el compromís de destacar i ser referent internacional (posicionament vertical):
  - Química i energia
  - Arqueologia clàssica i prehistòria
  - Enologia
  - Turisme i oci
  - Nutrició i salut

- **Pla estratègic de docència** (Claustre 2003), en el qual s'estableixen les bases de la nova metodologia docent centrada en l'estudiant i en la identificació d'objectius formatius diferenciats en els diferents nivells universitaris, bàsics en la definició de la posterior oferta d'estudis especialitzats de postgrau.
- **Política de postgrau i alineació docència-recerca** (Consell de Govern 2004), per la qual s'estableixen les bases de programació dels futurs nous màsters adaptats a l'EEES i es concreta la doble estratègia vertical-horitzontal de promoció de la recerca.
- **Política de dedicació acadèmica**: pacte de dedicació del PDI i definició d'investigador actiu (Consells de Govern, 2005-2010). El pacte de dedicació del PDI defineix el procediment per a l'acord, en l'àmbit departamental, sobre la dedicació global del professorat a la universitat. D'aquesta manera, s'ha generalitzat a tota la Universitat la idea d'una dedicació acadèmica global, flexible, amb components docent, investigador, de transferència i de relació amb la societat. Aquest concepte de dedicació acadèmica global ha portat, també, a la necessitat d'identificar l'investigador actiu, categoria associada al professorat que demostra una activitat investigadora que està acreditada externament.
- **Mesa Socioeconòmica del Camp de Tarragona** (2008). La URV, conscient de la importància creixent de participar de la visió estratègica de la regió, les seves necessitats en l'àmbit socioeconòmic i les prioritats compartides, va impulsar juntament amb la resta d'agents socioeconòmics del territori (patronals, sindicats, cambres de comerç i Port de Tarragona) la Mesa Socioeconòmica del Camp de Tarragona, que coordina la mateixa Universitat. La Taula ha elaborat el Pla estratègic del Camp de Tarragona, que ha comptat amb la participació de més de cinquanta institucions i entitats, en el qual s'ha dissenyat un escenari de futur per al territori basat en la sostenibilitat, la cohesió social i territorial i la creativitat per al període 2008-2015. En un procés anàleg, el 27 de juliol de 2010 s'ha constituït el Consell Promotor del Pla Estratègic de les Terres de l'Ebre, constituït per 28 entitats socioeconòmiques i de l'Administració, també presidit per la URV.
- **Plans estratègics de tercera missió i d'internacionalització** (Claustre 2009), com a recull, conclusió i projecció regional i internacional del desenvolupament dels plans estratègics de docència i recerca, on es defineixen els eixos de treball i els objectius d'impacte territorial i internacional de l'activitat de la URV.
- **Oficina Tarragona Regió del Coneixement**, mitjançant acord estratègic amb la Diputació de Tarragona. La creació d'aquesta oficina ha permès el finançament d'un equip especialitzat de suport per al desenvolupament dels projectes promoguts per tots els agents de generació de coneixement i d'innovació externs a la URV; amb aquest òrgan es persegueix facilitar i potenciar la inversió en R+D+I per part del sector industrial i empresarial de la demarcació.

Com a resum d'aquesta política desenvolupada en els darrers anys, en la figura s'il·lustra esquemàticament el punt de partida de la proposta del CEI Catalunya Sud. En aquest diagrama s'han disposat sectorialment tots els àmbits del coneixement de la Universitat, mentre que radialment es presenten: 1) en el cercle interior, les titulacions de grau –essencialment orientades a cobrir les necessitats de formació superior del sud de Catalunya (distribució pràcticament homogènia); 2) en el següent cercle, els màsters i doctorats, amb referents internacionals i alineats amb el potencial investigador; 3) a continuació, s'han assenyalat els instituts de recerca propis (cercles) i externs (quadrats), i 4) a la capa més externa es mostren les estructures d'R+D+I i de transferència en què participa la URV conjuntament amb altres institucions i empreses (centres tecnològics i parcs científics i tecnològics).

La definició d'aquest conjunt ha estat progressiva des de 2001 i s'ha recolzat en les successives polítiques de l'Administració. Així, a partir de la política de creació d'una xarxa catalana d'instituts d'investigació, la URV ha impulsat la instal·lació a la demarcació de diferents **instituts d'investigació** de referència finançats per la Generalitat de Catalunya. En l'àmbit de la química es va crear l'any 2004 l'Institut Català d'Investigació Química (ICIQ); el 2005, en l'àmbit de l'arqueologia, l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC); el 2006, l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució social (IPHES); i el 2008, en l'àmbit de

de biomedicina i particularment la nutrició i la salut, l'Institut d'Investigacions Sanitàries Pere i Virgili (IISPV), compartit amb els hospitals universitaris. També el 2008 es va crear, en l'àmbit de l'energia, l'Institut de Recerca en Energia de Catalunya (IREC), amb seu a Barcelona i Tarragona. Per completar aquest mapa, està prevista la creació de l'Institut de Recerca de Turisme de Catalunya (IRTUCA) i l'Institut de Recerca en Enologia i Viticultura de Catalunya.

A més d'aquests centres amb personalitat jurídica pròpia, la URV ha potenciat la constitució de **centres de recerca propis**. En l'àmbit de l'enginyeria, el Centre de Recerca en Enginyeria de Materials i micro/nanoSistemes (EMAS); en l'àmbit de la psicologia, el Centre de Recerca en Avaluació i Mesura de la Conducta (CRAMC), i en l'àmbit del Dret el Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT). Aquest mapa s'ha completat recentment amb la creació del Centre de Recerca en Canvi Climàtic (C3), que se situa a l'extrem sud de Catalunya, a Tortosa, de manera que, en col·laboració amb els centres de recerca ja allí presents, el Centre d'Aqüicultura de Sant Carles de la Ràpita (IRTA) i l'Observatori de l'Ebre, contribuirà a identificar i reforçar una activitat científica específica en l'àmbit de les ciències ambientals. En l'últim Consell de Govern (juliol 2010) s'ha aprovat, també, en l'àmbit de les ciències socials, el Centre de Recerca en Economia Industrial i Economia Pública (CREIP).

D'altra banda, és important destacar també la presència al territori de l'Institut de Recerca en Tecnologies Agroalimentàries (IRTA), amb el qual la URV manté nombroses col·laboracions. L'IRTA, a la demarcació de Tarragona, disposa de centre a Constantí dedicat a l'olivicultura, l'oleotècnia i la fruita seca, així com a la nutrició animal, i el ja esmentat a Sant Carles de la Ràpita, dedicat a l'aqüicultura i els ecosistemes aquàtics. També cal destacar la presència de centres tecnològics de caràcter privat: el Centre Tecnològic Mestral –creat per ENRESA i situat a les instal·lacions de la central nuclear desmantellada Vandellòs I-–treballa molt estretament amb la URV en el marc d'un programa estable de col·laboració; l'European Technological Center, que posseeix l'empresa multinacional de l'automoció Lear a Valls, amb una àmplia i continuada relació de projectes d'R+D+I amb la URV, i el Global Water Technology Development Center, que la multinacional Dow Chemical, també amb llarga tradició de col·laboració científica amb la URV, està construint a Tarragona.

En coherència, com a conseqüència de la voluntat de priorització de determinats àmbits de transferència de coneixement relacionats directament amb el potencial socioeconòmic de Tarragona, i mitjançant el suport de l'Administració a través de les convocatòries d'ajudes per al desenvolupament de parcs científics i tecnològics, la URV ha impulsat el desenvolupament d'una **xarxa de parcs científics i tecnològics** (PCT), alguns dels quals, al seu torn, pivoten sobre un centre tecnològic. Aquests són:

- PCT de Tarragona (PCTT), amb seu a Tarragona, en el qual se situa el Centre Tecnològic de la Química de Catalunya (CTQC).
- PCT de Nutrició i Salut (TECNOPARC), amb seu a Reus, en el qual se situa el Centre Tecnològic de Nutrició i Salut (CTNS).
- PCT Turisme i Oci (PCTTO), amb seu a Vila-seca.
- PCT de la Indústria Enològica (PCTIE), amb seu a Falset.

Prèviament i paral·lelament a la creació d'aquesta xarxa d'estructures de transferència amb personalitat jurídica pròpia, la URV ha potenciat les accions de transferència a través de la **Fundació URV**, entitat que, al seu torn, actua com a nexe d'unió entre la URV i les societats promotores dels diferents PCT i els CT.

Com s'ha dit, amb aquesta inserció de part de la introducció del projecte CEICS es mostra la contínua implantació d'un model d'universitat competitiva internacionalment i localment compromesa (una universitat veritablement glocal), i es relacionen tots els elements integrants d'aquest pol de coneixement Catalunya Sud. La figura 17 recull aquest conjunt, amb el format suggerit, i també emprat, en la convocatòria CEI. A més dels centres de recerca i tecnològics impulsats per la URV, la figura incorpora altres estructures de coneixement presents a la regió, com ara els esmentats centres de l'IRTA o els hospitals universitaris. I es podria completar encara més amb altres centres com IDIADA (Baix Penedès) i els Centres Tecnològics del Compòsit i de la Fusta i el Moble (Montsià).

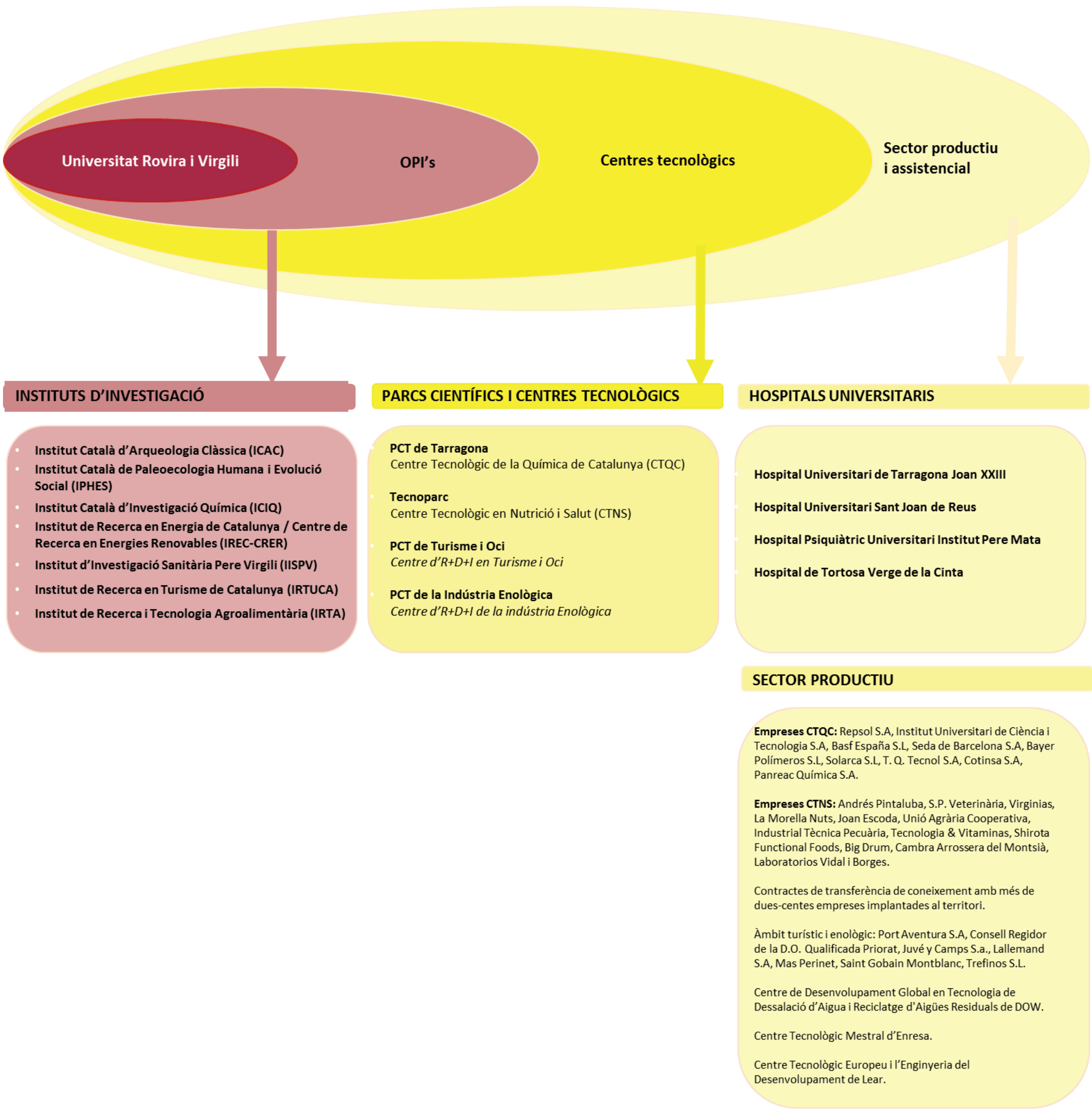

Figura 17. Integrants del Campus d'Excel·lència Internacional Catalunya Sud

6.4. Debilitats i dificultats

Si amb tots els condicionants favorables quant a dimensions, nivell d'especialització, actius i quantitat i qualitat de les estructures de coneixement la Catalunya Sud no disposa encara dels mecanismes per a la seva pròpia planificació i estratègia de desenvolupament, és que hi ha efectivament força dificultats a superar, algunes derivades de febleses pròpies.

L'estructuració política vigent no ho fa fàcil; més encara, és la que contribueix en part a les dificultats. El salt excessiu en dimensió que hi ha entre l'escala municipal i la catalana no està cobert per cap estructura regional de govern, i les relacions bilaterals que s'estableixen entre municipis i sectors d'interès i el Govern

de Catalunya en qüestions que tenen abast regional contribueixen a la fragmentació de les posicions i, finalment, de l'acció. Naturalment, la Diputació de Tarragona cobreix molt bé les funcions que té encomanades, que no entren però en les matèries que es troben més a faltar i que sí té encomanades per llei, per exemple, la regió de Tampere. En definitiva, **la Diputació avui en dia no té reconegudes les competències de planificació regional i de desenvolupament regional, particularment mitjançant la innovació.**

De fet, l'estat de les coses és com és perquè correspon al disseny que hi ha vigent. Existeixen també Serveis Territorials del Govern de la Generalitat, però el seu funcionament és únicament de caire tècnic i no desenvolupen cap tipus de relació política amb la regió. Així, l'expressió d'interessos, la discussió política sobre opcions, la construcció conjunta de visió de futur, l'establiment de prioritats estratègiques i de plans d'actuació i el seu eventual seguiment no es duen a terme a escala regional, sinó que en el millor dels casos es construeixen com una peça integrant de la política global catalana, definida i executada des del Govern de Catalunya. Una vegada més, la dimensió global de Catalunya fa que aquesta situació respongui a la d'un estat europeu mitjà centralista.

Així, la principal debilitat identificable és intrínseca al sistema vigent: la **manca d'una estructura de govern per a la regió de Tarragona**, amb competències sobre planificació i desenvolupament que haurien d'estar definides per llei.

Tot i així, la dinàmica de la regió podria ser ben diferent amb una estructura regional que l'afavorís, cosa que no és el cas de la Catalunya Sud. Com s'ha vist abans, **la mateixa definició de Catalunya Sud no és senzilla**. Clarament, avui no n'existeix una definició inequívoca. Sí que existeix la de la província de Tarragona; però, com hem vist, pot entrar en conflicte quan es desenvolupi la llei de vegueries, vigent però en moratòria. La paraula clau per definir la complexitat de la situació és la de **fragmentació**; la Catalunya Sud és una regió molt fragmentada, amb la possibilitat de definició de diverses unitats funcionals diferents. Amb relació a la tònica general a Catalunya, el nombre de municipis no és excessiu: té una població mitjana per municipi superior a les de les províncies de Lleida i Girona, i inferior a la de Barcelona i al de la mitjana de Catalunya; però el punt clau és que Catalunya té, de fet, un nombre molt gran de municipis en el context dominant europeu en què es concep i desenvolupa la política regional de cohesió i RIS3.

País	Nombre de municipis	Població	Població/ municipi
Suècia	290	9.644.864	33.258
Àustria	1.725	8.506.889	4.932
Dinamarca	98	5.627.235	57.421
Finlàndia	317	5.451.270	17.196
Irlanda	85	4.605.501	54.182
Tarragona	**184**	**793.155**	**4.311**
Catalunya	**947**	**7.416.237**	**7.831**
Espanya	**8.124**	**46.512.199**	**5.725**

Taula 10. Municipis i població de països de la UE semblants a Catalunya

La situació de Catalunya, i d'Espanya, no és excepcional; països com França o Itàlia també tenen un nombre molt elevat de municipis, i a la taula 10 també es pot veure com és el cas d'Àustria. Però la comparació amb altres països, com Suècia, Dinamarca, Finlàndia i Irlanda, il·lustra que també hi ha, si més no, una tendència a la constitució d'entitats municipals més grans. En qualsevol cas, **la fragmentació municipal existent a**

Tarragona i a Catalunya introdueix una dificultat intrínseca en la capacitat de definició d'estratègies regionals, per la dimensió mitjana de les parts que hi ha de contribuir amb l'expressió de les seves visions i interessos.

Amb tot, la fragmentació podria tenir menor importància si no es produís, també, en el nivell del **lideratge regional**. Precisament aquesta és una de les seves principals debilitats: la capital de la regió, que dóna nom a la província, no té o exerceix un lideratge clar, derivat precisament de la fragmentació existent a nivells subregionals o comarcals, segurament ben fonamentada en la història. El resultat, però, és que la ciutat de Tarragona es presenta com petita davant el global de la regió, acompanyada d'una altra ciutat bessona i molt propera, Reus, una mica més petita encara. En qualsevol cas, són encara, de llarg, les ciutats més grans de la regió. La històrica relació Reus-Tarragona, com la d'altres parelles de ciutats que es poden trobar arreu de la geografia catalana, espanyola, europea i mundial, pot ser ella mateixa objecte d'estudi. Només és d'interès en aquest document posar-ne en evidència alguns dels efectes. **Les dues ciutats més grans, Tarragona i Reus, són petites, per elles mateixes, per liderar la regió** i per allotjar, amb el seu respectiu àmbit d'influència no compartit, estructures de serveis de caire regional. La gènesi de la mateixa Universitat Rovira i Virgili en constitueix un exemple, ja des de les dificultats per decidir-ne la denominació (va ser creada pel Parlament el mateix dia que s'aprovà la creació de la Universitat de Girona i de Lleida, que inequívocament van adoptar el nom de la ciutat que les acollia). Un altre exemple recurrent de l'efecte de fragmentació d'influència regional entre Reus i Tarragona es troba en l'àmbit de la salut. La regió té dimensió suficient per suportar amb la riquesa que genera una estructura sanitària terciària, amb tots els serveis sanitaris, i població suficient durant tot l'any, i incrementada significativament en períodes turístics per justificar-la. Malgrat això, no se'n disposa perquè l'àmbit de l'atenció sanitària també està fragmentat en els àmbits d'influència de Tarragona i Reus, amb sengles estructures secundàries. Com s'ha explicat a l'apartat 4, amb les dades de la taula 6, cal una dimensió humana i econòmica suficient per suportar una estructura universitària completa (es deia allí, una població de 500.000 persones amb un PIB d'uns 20.000 M€ anuals). L'eventual fragmentació de la URV en *Universitat de Reus*, *Universitat de Tarragona* i en *Universitat de Tortosa* hauria conduït, o conduiria, a estructures universitàries insuficients per dur a terme una activitat docent i investigadora de la qualitat internacional que la competència mundial requereix i com la que avui desenvolupa la URV. En l'àmbit sanitari succeeix exactament el mateix: les estructures sanitàries secundàries que avui en dia tenim, a Reus, Tarragona i Tortosa no donen el servei complet que 20.000 M€ de PIB anual poden suportar i 800.000 persones justifiquen (més d'1.000.000 en els mesos d'estiu).

Regió NUTS2	Població	Població de la capital	% capital/regió
Bremen	657.391	548.319	83
Rioja	315.223	151.962	48
Tampere	500.166	221.007	44
Groningen	582.728	200.336	34
Navarra	636.450	196.166	31
Cantàbria	587.682	175.736	30
Salzburg	534.185	150.269	28
Trento	536.237	117.307	22
Bozen	515.714	105.774	21
Llemosí	735.320	137.758	19
Tarragona	**793.155**	**132.199**	**17**
Tirol	721.574	119.584	17
Algarve	442.358	64.560	15
Alentejo	743.306	56.596	8

Taula 11. Regions NUTS 2 semblants a Tarragona (NUTS3) i percentatge de la població de la capital

La taula 11 mostra com, efectivament, la població de Tarragona ciutat representa una proporció relativament baixa, prenent com a referència el conjunt de regions NUTS2 que abans s'han esmentat com a semblants a la de Tarragona en dimensions.

Una altra manifestació de la fragmentació regional el constitueix el nombre de comarques que integren la província: 10 de les 42 catalanes, amb els seus respectius consells comarcals. Les 10 comarques es

reparteixen en les dues vegueries descrites més amunt: Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre. El resultat són dos nous nivells d'administració, el comarcal i el veguerial (per activar), que tampoc tenen competències de tipus polític o estratègic en l'àmbit del desenvolupament regional.

	2011	2012	2013	2014	2015	PIB 2012 (M€)	PIB/càpita (milers €)	Índex
Alt Camp	**45.189**	**45.299**	**44.771**	**44.578**	**44.306**	**1.175**	**26,2**	**94,9**
Valls					24.321			
Baix Camp	**191.947**	**193.535**	**193.455**	**190.249**	**188.026**	**4.256**	**22,2**	**80,4**
Reus					103.194			
Cambrils					32.915			
Baix Penedès	**101.115**	**101.138**	**101.100**	**100.262**	**99.934**	**1.612**	**16,1**	**58,2**
Vendrell, el					36.558			
Calafell					24.256			
Conca de Barberà	**21.290**	**21.148**	**20.992**	**20.723**	**20.482**	**645**	**30,8**	**111,8**
Priorat	**10.087**	**9.971**	**9.756**	**9.550**	**9.547**	**148**	**15,2**	**55,1**
Tarragonès	**250.142**	**251.282**	**251.226**	**250.306**	**249.939**	**8.006**	**32,1**	**116,3**
Tarragona					131.255			
Salou					26.459			
Vila-seca					22.332			
Camp de Tarragona	**619.770**	**622.373**	**621.300**	**615.668**	**612.234**	**15.842**	**27,5**	**99,8**
Baix Ebre	**82.634**	**83.125**	**81.514**	**80.637**	**79.748**	**1.641**	**20,3**	**73,5**
Tortosa					33.864			
Montsià	**72.261**	**72.121**	**71.577**	**69.613**	**68.524**	**1.183**	**16,7**	**60,5**
Amposta					20.952			
Ribera d'Ebre	**23.889**	**23.867**	**23.477**	**22.925**	**22.723**	**1.118**	**48,3**	**175,2**
Terra Alta	**12.847**	**12.713**	**12.310**	**12.119**	**11.872**	**232**	**18,7**	**67,8**
Terres de l'Ebre	**191.631**	**191.826**	**188.878**	**185.294**	**182.867**	**4.174**	**22,3**	**80,7**
Província de Tarragona	**811.401**	**814.199**	**810.178**	**800.962**	**795.101**	**20.016**	**24,5**	**88,7**
Catalunya	**7.539.618**	**7.570.908**	**7.553.650**	**7.518.903**	**7.508.106**	**206.919**	**27,6**	**100**

Taula 12. Ciutats més grans de 20.000 habitants, comarques, vegueries de la regió de Tarragona. Dades d'IDESCAT

La taula 12 recull diferent informació sobre dimensió demogràfica i econòmica de ciutats i comarques de la província de Tarragona. S'hi pot veure que el nivell de fragmentació en municipis i comarques fa que **només hi hagi 10 municipis amb més de 20.000 habitants** (a qui la Llei de bases del règim local assigna competències municipals completes). Només la comarca del Tarragonès supera els 200.000 habitants. Terres de l'Ebre es configura com una vegueria amb dimensions demogràfiques i econòmiques allunyades de les que poden suportar estructures terciàries completes. Malgrat que el Camp de Tarragona supera amb escreix els 500.000 habitants, la possibilitat de no comptar amb el Baix Penedès l'apropa a aquesta xifra, i el que en constitueix el nucli central, candidat a definir-se com a zona metropolitana (part de l'Alt Camp, part del Baix Camp i el Tarragonès), se situa més a prop dels 400.000 habitants.

Quant a PIB, s'observen les **grans diferències territorials en PIB/càpita**, amb una mitjana que s'apropa a la de Catalunya gràcies a la concentració d'activitat industrial (energia i química) en determinades comarques.

Algunes de les debilitats específiques deriven, de fet, de les esmentades: en no desenvolupar competències en l'àmbit de la planificació i el desenvolupament, no es disposa tampoc d'un conjunt consistent de dades sobre les quals completar diagnosis i fer seguiments. Qualsevol projecte de definició regional hauria de comptar, també, amb un **sistema d'informació regional**. Semblantment, no hi ha hagut mai cap **definició conjunta de visió de futur**, lligada naturalment a la mateixa **identificació i consciència de regió**.

6.5. Càtedra Universitat i Regió del Coneixement

S'ha vist més amunt com la URV i la Diputació de Tarragona han compartit, des de fa molts anys, visió, plans de treball i esforços molt concrets per desenvolupar estratègicament un sistema de coneixement per a la Catalunya Sud. En una presentació conjunta en la IX Nit de Premis de la Confederació Empresarial de la Província (CEPTA), al març de 2009, el president de la Diputació i el rector de la URV van presentar públicament l'Oficina Tarragona Regió del Coneixement, creada per "impulsar el desenvolupament del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre mitjançant la investigació i la innovació a les empreses i aconseguir la conversió futura d'aquest territori en una singular regió europea de referència en l'àmbit del coneixement". Les diferents estructures que s'han posat en funcionament al llarg dels anys, com aquesta i com les esmentades abans, recollides a la figura 17, han necessitat, i encara necessiten, suports específics per consolidar-se; però a mesura que aquesta es va fent evident a través dels resultats de la seva activitat, es fa més evident també que el conjunt manca, precisament, de les funcions i qualitats d'un sistema perquè no existeix un espai de discussió estratègica que li doni un mínim de compartició d'objectius comuns, alineats amb els interessos de la regió en la qual els seus elements estan ubicats.

En definitiva, també en l'àmbit específic del coneixement, s'identifica la necessitat d'avançar en la definició d'un espai de decisió, que desenvolupi competències de planificació regional i desenvolupament regional, que pugui treure el màxim profit de les possibilitats que el pol de coneixement Catalunya Sud pot oferir. És moment, doncs, de reunir també esforços i treballar per aquesta definició. Per això, la Diputació de Tarragona i la URV van acordar la creació de la Càtedra Universitat i Regió del Coneixement.

Missió

La Càtedra Universitat i Regió del Coneixement (CUR) va ser creada a finals de 2014 per acord del Consell de Govern de la Universitat Rovira i Virgili (CdG-URV), amb el suport econòmic de la Diputació de Tarragona i el Banc de Santander, a través dels convenis de col·laboració que ambdues entitats mantenen amb la URV.

Una càtedra universitat-societat és una estructura amb finalitat acadèmica; com a tal, la CUR té aquest encàrrec específic, establert a l'acord del CdG-URV:

> Promoure la disseminació de coneixement especialitzat relacionat amb el desenvolupament regional lligat a l'activitat universitària, i acompanyar la Universitat en la seva acció d'especialització intel·ligent regional, orientada a millorar el benestar dels ciutadans.

Però, en el fons, el sentit de creació de la Càtedra ve alimentat precisament per la necessitat d'impulsar el desenvolupament de Tarragona com a regió del coneixement. I és en aquest sentit que la CUR assumeix també la missió de:

> **Facilitar i contribuir a l'organització d'un sistema de governança per a la Catalunya Sud com a regió del coneixement.**

Pla d'actuacions

Tal com s'ha posat de manifest als apartats anteriors, l'estratègia de la CUR per aconseguir els seus objectius segueix el fil i el raonament fonamental que hi ha darrere l'estratègia Europa 2020: el millor desenvolupament, el desenvolupament intel·ligent, ha de ser sostenible i també cohesionat tot al llarg de la Unió Europea; s'han de desenvolupar totes les regions, i cadascuna ha d'identificar les seves potencialitats. Exactament el plantejament que es va fer fa vuit anys amb el Projecte Tarragona Regió del Coneixement, amb una salvedat no menor: com s'ha vist, Europa se centra en les regions anomenades estadísticament NUTS2, amb certa capacitat de definir polítiques pròpies.

També s'ha vist com Catalunya és una de les NUTS2 més grans, amb una dimensió humana i econòmica més gran que la meitat dels països de la Unió Europea. És natural que, amb la seva dimensió i la gran diversitat d'activitats i sectors econòmics, no sigui practicable per a Catalunya la simple identificació d'uns quants sectors prioritaris. D'aquí la singularitat del RIS3CAT (l'estratègia RIS3 catalana), que sí identifica, tanmateix, set àmbits sectorials líders: alimentació, energia i recursos, sistemes industrials, indústries basades en el disseny, indústries relacionades amb la mobilitat sostenible, indústries de la salut i indústries culturals i basades en l'experiència. En tots aquests àmbits, el Govern impulsa plans estratègics específics i existeixen nuclis de coneixement (universitats i centres tecnològics i de recerca) que alimenten la innovació. La Catalunya Sud es veu ben reflectida en la llista d'àmbits en què s'impulsen plans estratègics específics: amb les indústries agroalimentàries, les energètiques, les químiques, les auxiliars de l'automoció, les mecàniques..., però també amb la importantíssima indústria turística, que s'alimenta de la riquesa ambiental, paisatgística, natural i de sensacions que es dóna al sud de Catalunya.

Dins aquesta estratègia europea, i la concreció que ha agafat a Catalunya, la regió del coneixement de Tarragona que la Diputació i la URV van impulsar fa vuit anys té tot el sentit; el tenia ja llavors i es veu refermat ara amb l'estratègia europea RIS3: existeix una clara identificació sectorial, les dimensions econòmica i humana són adequades i es disposa dels elements necessaris, això és, un teixit empresarial competitiu, uns centres de coneixement reconeguts mundialment i una administració compromesa.

A diferència d'altres països de la seva dimensió, com Finlàndia, Catalunya no fa intervenir directament les seves regions NUTS3 en la definició del RIS3CAT. Tanmateix, i encertadament en aquest context, el Govern català hi ha introduït un bon instrument: els projectes d'especialització i competitivitat territorial (PECT). Així, la RIS3CAT impulsa projectes d'especialització i competitivitat territorial, que són apostes territorials d'especialització intel·ligent per a la transformació econòmica sobre la base de l'R+D+I. Aquestes iniciatives promouen i reforcen la col·laboració entre els agents de la quàdruple hèlix per donar respostes innovadores i originals a les necessitats i als reptes del territori i, al mateix temps, reforcen el paper de les universitats com a motor de desenvolupament del territori. El Govern busca que aquests PECT es concentrin en:

- La identificació d'una oportunitat d'especialització intel·ligent que es fonamenta en els actius diferencials del territori.
- Una visió de futur de l'oportunitat que comparteixen els agents del territori.
- Una aposta d'especialització intel·ligent per al territori que encaixa amb els objectius i les prioritats d'especialització temàtica de la RIS3CAT i que posa en relleu la importància dels seus actius.
- Un pla d'acció que inclou un conjunt coherent de programes, projectes i accions que permeten fer realitat l'aposta i contribuir als objectius 2020.

Els objectius són articular la participació del territori en la RIS3CAT, potenciar la col·laboració entre els agents de la quàdruple hèlix del territori per reforçar la competitivitat del teixit empresarial, reforçar la quarta missió de les universitats i generar noves oportunitats econòmiques i de creació d'ocupació al territori.

Un altre cop, completament alineat amb el projecte endegat fa vuit anys, que gaudeix ara d'una excel·lent oportunitat per consolidar-se, desenvolupar-se i projectar-se al món seguint la gran dinàmica que representa RIS3 a Europa. Una gran idea que ja està sent copiada en altres parts del món abans d'haver començat a donar fruits al nostre continent.

Per tal d'aprofitar aquesta oportunitat, cal ser conscients també de les dificultats a superar, com les esmentades als punts anteriors, entre les quals hi ha, sens dubte, la configuració d'un espai de decisió estratègica, de governança de la regió del coneixement. Aquesta configuració constitueix, doncs, un projecte transversal ineludible, que ha de conformar tant aquest espai de decisió estratègica com, materialment, dels elements físics que permetin la monitorització dels projectes concrets d'especialització i competitivitat territorial que es desenvolupin en aquesta ocasió i en el futur.

OBJECTIU: Com s'ha dit més amunt, l'existència operativa d'una regió del coneixement es pot definir quan, efectivament, hi ha la capacitat, a escala regional, de dissenyar, acordar i executar plans d'actuació amb relació al desenvolupament d'una estructura social i econòmica (més) basada en el coneixement, i de fer-ne el seguiment i reformulació. El projecte que planteja la CUR és, doncs, el de contribuir a desenvolupar els mitjans materials i els espais polítics necessaris per fer possible l'operativitat i estabilitat de Tarragona com a regió del coneixement.

Per aconseguir aquest objectiu, la CUR proposa tres eixos d'actuació per a la Catalunya Sud, regió del coneixement:

1. Identificació, recopilació i harmonització de tots els projectes actius que contribueixen d'alguna manera a les direccions identificades pels indicadors anteriors, la majoria dels quals s'han desenvolupat a l'empara del projecte Tarragona Regió del Coneixement, impulsat per la Diputació i la URV, així com el projectes Campus d'Excel·lència Internacional (CEICS) que la URV ha desenvolupat, amb els mateixos objectius, aprofitant les convocatòries CEI del MECD.
2. Desenvolupament d'un sistema integral d'informació, sobre la base dels indicadors seleccionats inicialment i els que s'hi afegeixin; obert a tots els agents implicats i base de l'espai de decisió estratègica de la regió.
3. **Configuració d'un espai de decisió estratègica de la Catalunya Sud**, a partir de les experiències desenvolupades en els darrers anys, que possibiliti la compartició del coneixement i la participació, a diferents nivells, de totes les parts implicades (empreses, associacions empresarials, sindicats majoritaris, entitats socials, junt amb l'Administració, la Universitat i institucions de recerca i innovació), i que permeti als responsables polítics la presa informada de decisions conjuntes a escala regional.

Amb aquests objectius, general i particulars, durant el 2015 la CUR ha dut a terme les actuacions següents:

1. **Constitució del Consell Assessor Extern (CAE)**, que dóna suport/consell al director de la Càtedra en l'estratègia i els projectes de la Càtedra, donada la realitat de Tarragona i la URV. El CAE està constituït pels professors John Goddard, Ellen Hazelkorn, Francesc Michavila i la Sra. Jaana Puukka, com il·lustra la

figura 18. El CAE fa dues visites anuals a Tarragona per entrar en contacte directe amb representants i exponents de la regió.

John Goddard
Professor Emèrit d'Estudis de Desenvolupament Regional a la Universitat de Newcastle, Regne Unit. Ha estat també Director fundador del Centre d'Estudis de Desenvolupament Urbà i Regional (CURDS), Regne Unit.

Ellen Hazelkorn
Ha estat Directora de Recerca i Empresa i Degana de l'Escola de Graduats de Recerca, Institut de Tecnologia de Dublín, Irlanda.

Jaana Puukka
Fundadora I President d'Innovation Engage; ha estat també Analista d'Educació Superior i Director de Projectes de la OCDE (especialment en temes de rellevància, impacte I desenvolupament).

Francisco Michavila
Professor de la Universitat Politècnica de Madrid, Director de la Càtedra UNESCO en Gestió i Política Universitària; ha estat rector de la Universitat Jaume I.

Figura 18. Membres del Consell Assessor Extern de la Càtedra Universitat i Regió del Coneixement

2. **Constitució del Grup Nuclear Impulsor Inicial**. Integrat per Javier Villamayor, tinent d'alcalde de Tarragona; Martí Carnicer, alcalde del Vendrell; Marc Arza, regidor de Promoció Econòmica i Ocupació, de Reus; Joaquim Nin, en aquell moment delegat del Govern al Camp de Tarragona; Josep Maria Cruset, vicepresident primer de la Diputació de Tarragona, i Ferran Bel, alcalde de Tortosa. És a dir, representants de ciutats amb seu universitària, de la Diputació i dels Serveis Territorials de la Generalitat. Aquest és un grup clau, atès que és el que en primera instància s'ha de fer propietari, i impulsor, del projecte. La CUR i la mateixa URV fan una feina d'impuls i facilitació, però qualsevol actuació haurà de recaure, finalment, en els responsables polítics i de l'administració.
3. **Estudis de diagnosi** de la situació actual, tant de la regió de Tarragona com de l'evolució a Europa de regions que hom pot reconèixer com de coneixement i que serveixin de model a l'evolució de Catalunya Sud, amb la finalitat de generar un cos de coneixement especialitzat en l'àmbit del desenvolupament regional basat en una especialització intel·ligent a partir de la recerca i la innovació.
4. **Seminaris**, amb participació del Consell Assessor i el Grup Nuclear Impulsor, que permeten la presentació de les visions i projectes estratègics de les ciutats inicialment representades. Durant el 2015 s'han analitzat els casos de Tarragona, Reus i Terres de l'Ebre, amb participació dels responsables dels Serveis Territorials del Camp de Tarragona, la Diputació, Tarragona, Reus, Tortosa i Amposta.
5. **Workshop de coiniciació** amb el Grup Nuclear Impulsor, en el qual es van definir els eixos de treball i objectius principals.
6. **Relacions amb regions de referència**. Durant el 2015, part del GNI i la CUR han dut a terme una visita a la regió de Tampere, amb molts anys d'experiència en desenvolupament regional, amb la finalitat de conèixer-ne el sistema de presa de decisions, els posicionaments estratègics i la participació i implicació dels diferents estaments: ciutat de Tampere, universitats i empreses.

A partir d'aquestes activitats, amb un gran component d'aprenentatge, s'ha fet un alineament de les conclusions obtingudes, que permet identificar els principals eixos d'actuació, com mostra la figura 19.

Alineament

	Comitè Assessor	Grup Impulsor	Visita Tampere
Governança	Organització del Sistema d'Innovació Catalunya Sud (SI-CS)	Alineament intern i extern de governança (Govern de Catalunya) * Eines per la cooperació i coordinació de l'acció territorial*	Desenvolupar una proposta de governança per la Catalunya Sud
Posicionament Estratègic	Disseny i direcció de RIS3 en CS Comunic. i marca Catalunya Sud	Crear i compartir una marca regional	Estratègia regional Relació amb fons europeus
Facilitadors	Construcció d'experiències i lideratge Exercici de *Foresight* per la CS Sistema d'Informació pel SI-CS	Programa de formació per líders* Eines de gestió del coneixement prospectiu	Progr. de formació para líders* Exercici de *Foresight* Sistema d'indicadors pel SI-CS
Ciutats líders	Ciutats i ciutadans són la clau per la co-creació i innovació social	Desenvolupar una xarxa de co-creació i innovació amb ciutats	Programa estratègica integrat d'innovació per las ciutats
Eines per la Innovació i la creació de valor	Espais de co-creació	Sinergies entre actors principals mitjançant projectes tractors Empresa compromesa amb el desenvolupament regional	Plataformes Open Innovation DEMOLA Kora Programa Solutions Meeting
Xarxes globals i de talent	Relacions internacionals estratègiques	Creació d'ecosistema i estratègia d'atracció de talent	Programa de col·locació de talent Internacional Club Internacional

* *Prioritat màxima*

Figura 19. Alineament i classificació de conclusions sobre actuacions necessàries per a desenvolupar Catalunya Sud, Regió del Coneixement

Com s'ha mostrat en apartats anteriors, la necessitat de l'organització de la regió Catalunya Sud s'identifica tant de baix a dalt (potser de manera encara no prou ordenada) com de dalt-baix. I és aquest sentit el més rellevant, atès que constitueix finalment la principal motivació que la regió, Catalunya i Europa es desenvolupin millor, més cohesionadament i amb base al coneixement. Qualsevol avançament, doncs, s'ha de fonamentar amb la compartició d'aquests objectius entre els protagonistes i responsables, de la regió i del Govern de Catalunya. Aquesta és condició *sine qua non*; sense una concepció compartida de la necessitat i finalitats del projecte no es podran superar les dificultats intrínseques que ja hi ha identificades. És clar que els responsables que ja formen part del GNI ho han identificat de bon començament i que forma part de les primeres tasques que cal fer en l'avançament cap a un sistema regional de governança.

Per això, la CUR, d'acord amb tots els membres del Grup Nuclear Impulsor inicial i amb la valoració favorable del Consell Assessor Extern, es proposa impulsar durant els mesos de 2016 i 2017 les **actuacions següents**:

1. **Constituir un Grup Nuclear ampliat**, que guanyi representativitat a la regió i pugui assumir la propietat del projecte. La necessària operativitat d'aquest grup recomana l'adopció d'un criteri transparent, que mantingui un nombre prou reduït de membres i que garanteixi la representació de tota la regió. El criteri adoptat ha estat el de fer presents els representants responsables de les deu ciutats més grans de 20.000 habitants (amb competències municipals completes), el vicepresident primer de la Diputació (que vehicula també la representació dels municipis més petits), els dos

responsables dels Serveis Territorials de Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre, i el secretari del Govern, en representació del Govern de la Generalitat.

2. **Endegar un exercici col·lectiu de prospectiva**, un *Foresight Exercise*, promogut pel Grup Nuclear, com un viatge col·lectiu destinat a crear confiança i desenvolupar una visió reflexiva i compartida de l'evolució futura de la Catalunya Sud, en el qual seran convidats a participar institucions, entitats i representants d'interessos empresarials i socials de la regió.
3. **Desenvolupar**, a curt termini, un conjunt **d'iniciatives regionals** viables partint de les conclusions sobre actuacions necessàries recollides a la figura 19, per tal d'alimentar amb resultats les primeres etapes del procés i reforçar el compromís dels actors de l'ecosistema que n'han de ser els responsables finals. Entre aquestes, es destaquen:
   a. **Programa Regional de Capacitació de Lideratge**. Adreçat a un primer grup de líders de la regió en els àmbits polítics i socioeconòmics, que podria seguir, en paral·lel amb l'exercici de prospectiva, un programa de formació compost per tres línies: tendències i desafiaments emergents de la societat, polítiques de desenvolupament regional i habilitats de lideratge.
   b. **DEMOLA Catalunya Sud**. Seguint l'experiència DEMOLA, nascuda a Tampere, es proposa implantar una activitat docent a la URV, amb col·laboració amb ciutats, empreses i ONG, que permeti als estudiants de la URV interactuar amb la finalitat de desenvolupar solucions d'interès per a aquests actors, en paral·lel a la seva formació en capacitats en eines creatives i d'innovació.
   c. **Club Internacional Catalunya Sud**. Es proposa la creació d'una plataforma Catalunya Sud que reuneixi talents estrangers que viuen a la regió, per tal de desenvolupar una comunitat innovadora i compromesa amb el desenvolupament de la Catalunya Sud i amb la connexió de la regió en l'àmbit internacional.
4. Procurar que, en paral·lel, amb el lideratge del GNI, **es desenvolupi un model de governança** per a la regió que es pugui fer càrrec dels resultats de la prospectiva i de la cartera d'iniciatives regionals i que, finalment, faci possible que la regió dugui a terme la seva planificació regional i les actuacions de desenvolupament regional que derivin de la seva pròpia estratègia.
5. Col·laborar, en paral·lel, amb la Diputació en la **definició del sistema d'informació de la Catalunya Sud** i dels indicadors que hauria de contenir.

Finalment, l'objectiu que es planteja la CUR, d'acord amb el GNI i el Consell Assessor Extern, és desenvolupar una proposta global i concreta de sistema de governança per a la Catalunya Sud en el marge temporal que permet l'actual període de governs municipals, abans, doncs, de mitjans de 2018.

Com a informació complementària, i amb relació al sistema d'indicadors del que podria ser el sistema d'informació de Catalunya Sud, a la figura 20 es mostren un altre cop els 25 indicadors que utilitza l'Innovation Union Scoreboard per a tots els estats de la Unió, afegint ara un senyal de color sanguina amb els quals es pot comptar de manera immediata al nivell de la Catalunya Sud. D'aquesta manera, es pot configurar un conjunt sòlid de 18 indicadors d'entre els 25 inicials de l'Innovation Union Scoreboard, que pot constituir la base de partida del centre de comandament i seguiment de Catalunya Sud, Regió del Coneixement.

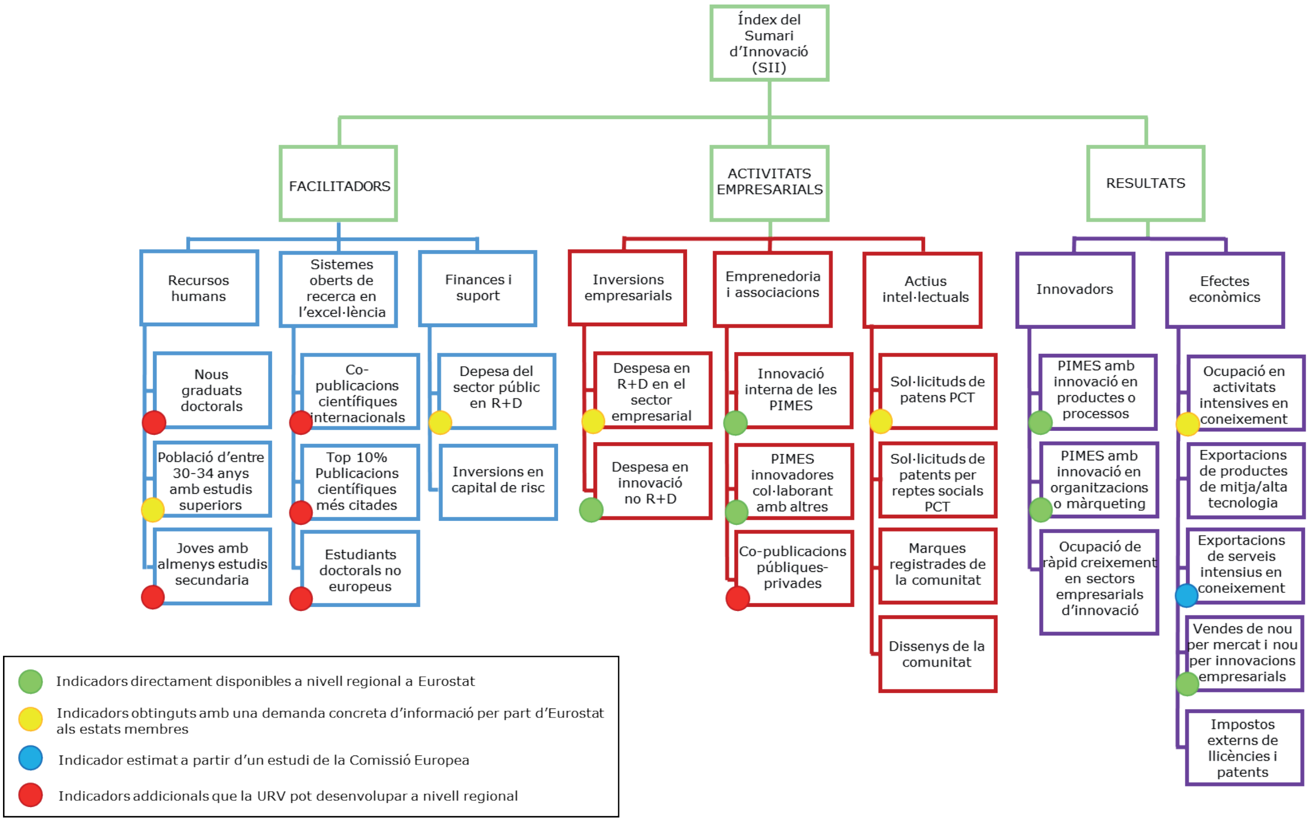

Figura 20. Revisió de la figura 12, amb indicació amb cercles de color sanguina dels indicadors addicionals que la URV pot desenvolupar a escala regional.

La inspecció d'aquest conjunt i la cerca de la millora dels indicadors corresponents pot ajudar sens dubte a orientar les estratègies de desenvolupament. Així, seguint la classificació i ordenació de la figura 20, es poden proposar programes d'actuació que, alhora, impliquen sistemes de mesura i seguiment. D'aquesta manera, la regió del coneixement ha de poder monitoritzar, si més no:

1. Sobre els elements facilitadors:
   a. Recursos humans
      i. La proporció de població amb formació superior (universitària i no universitària, CFGS)
      ii. El nombre de ciutadans amb, si més no, formació secundària (batxillerat i CFGM)
      iii. El nombre de doctorats
   b. Sistema de recerca
      i. El nombre d'estudiants de doctorat no comunitaris
      ii. El percentatge de publicacions amb col·laboració internacional
      iii. L'impacte de les publicacions científiques
   c. Finançament
      i. El nivell d'inversió en R+D+I en institucions públiques (universitat i instituts de recerca)
2. Sobre les activitats de l'empresa
   a. Inversions
      i. Despesa en R+D pròpia

    ii. Despesa en innovació, diferent de l'R+D
  b. Relacions i emprenedoria
    i. Pimes amb activitat d'innovació pròpia
    ii. Pimes amb activitat d'innovació en col·laboració amb altres empreses/institucions
    iii. Publicacions científiques elaborades per empreses
  c. Propietat intel·lectual
    i. Sol·licituds de patents PCT
3. Sobre els resultats
  a. Innovadors
    i. Pimes amb productes o processos innovadors
    ii. Pimes amb actuacions de màrqueting o amb organització innovadores
  b. Efectes econòmics
    i. Ocupació en activitats intensives en coneixement
    ii. Vendes de productes nous/innovadors

Com es pot veure, aquest conjunt d'indicadors cobreix els elements facilitadors, els agents i els resultats propis d'una societat basada en el coneixement. Com s'ha dit més amunt, convindria completar-lo amb els corresponents a aspectes més socials del desenvolupament, en el marc de la discussió general que sobre aquestes qüestions s'està produint, particularment a Europa. En tot cas, però, el conjunt inicialment proposat implica la capacitat de conèixer el sistema a un nivell que no és l'actual, amb l'exigència de participació de tots els agents implicats, tant en el nivell d'informació com de la presa de decisions, cadascú en l'esfera de responsabilitat que li és pròpia.

RESUM FINAL DEL PROJECTE

1. La necessitat de l'organització de la regió Catalunya Sud s'indentifica de baix a dalt, potser de manera encara no prou ordenada, però sobretot de dalt a baix: <u>és Catalunya qui necessita d'una política regional pròpia</u>, per tal de desenvolupar-se millor, més cohesionadament i amb base al coneixement.
2. L'avançament cap a l'organització de la regió Catalunya Sud s'ha de fonamentar amb la compartició dels objectius entre els protagonistes i responsables, de la regió i del Govern de Catalunya. Sense una concepció compartida de la necessitat i finalitats del projecte no es podran superar les dificultats intrínseques que ja hi ha identificades, entre les quals:
    a. **Definició geogràfica de la regió** no inequívoca. La província de Tarragona no coincideix prou definidament amb l'organització en vegueries, i cadascuna de les vegueries implicades té dimensions insuficients per a la funció que cal desenvolupar en el marc de la política regional europea.
    b. **Manca d'una estructura de govern per a la regió de Tarragona**, amb competències sobre planificació i desenvolupament (l'única estructura de govern de caràcter regional operativa avui en dia és la Diputació,i no les té reconegudes; tampoc les vegueries definides a la llei).
    c. **Fragmentació**. La Catalunya Sud és una regió molt fragmentada, amb la possibilitat de definició de diverses unitats funcionals diferents. El nombre de municipis és molt elevat i la seva grandària mitjana mássa petita. Només hi ha 10 municipis que superin els 20.000 habitants.
    d. **Grans diferències territorials en PIB/càpita**, amb una mitjana que s'apropa a la de Catalunya gràcies a la concentració d'activitat industrial en determinades comarques.
    e. **Manca d'un sistema d'informació regional**, que proporcioni el conjunt bàsic d'indicadors que permeti la identificació de la posició, la fixació d'objectius i el seu seguiment.
    f. **Manca de definició conjunta de visió de futur**, lligada naturalment a la **manca d'identificació i consciència de regió.**

RESUM FINAL DEL PROJECTE

3. La regió de Tarragona té, però, ben identificades també les seves fortaleses i capacitats sobre les quals es basteix el projecte de regió del coneixement:
    a. **Dimensions** demogràfiques, geogràfiques, culturals, socials i econòmiques **suficients per desenvolupar-se com a regió amb competències de regió NUTS2**.
    b. **Trets característics que reforcen la seva identitat i singularitat** i contribueixen a fer més factible la identificació com a regió:
        i. Concentra de l'ordre del 20% de l'activitat turística del país.
        ii. Compta amb un 20% dels béns d'interès natural i també dels de patrimoni cultural.
        iii. Hi són presents 8 de les 12 denominacions d'origen de Catalunya (Conca de Barberà, Montsant, Priorat, Tarragona i Terra Alta íntegrament, a més de compartir Penedès, Catalunya i Cava).
        iv. Hi ha l'única DO qualificada de Catalunya i una de les dues espanyoles, Priorat.
        v. S'hi produeix la major part de l'energia consumida a Catalunya (75%) i a Espanya (10%).
        vi. S'hi concentra el 50% de la producció química de Catalunya i el 25% de tot Espanya.
        vii. En l'àmbit de la indústria alimentària té un pes equivalent al seu pes demogràfic, però té una elevada concentració al Baix Camp i al Montsià, amb un elevat nivell d'especialització.
        viii. A més, la regió compta amb:
            - infraestructures de transport d'abast internacional: Aeroport de Reus i Port de Tarragona
            - l'encreuament dels grans eixos de comunicació terrestre del Mediterrani i de la vall de l'Ebre
            - la refineria i el complex petroquímic més grans del sud d'Europa
            - un pol d'atracció turística mundial (Port Aventura, Ferrari Land, projecte de nou Centre Recreatiu i Turístic, etc.)
            - Parcs Naturals dels Ports, el Delta i la serra de Montsant i els espais naturals protegits de les muntanyes de Prades
            - Tàrraco, Patrimoni de la Humanitat, monestirs cistercencs de Poblet i Santes Creus, etc.
    c. Una universitat de talla mundial, la URV, present en els principals rànquings globals *(Times Higher Eduaction i Academic Ranking of World Universities)*, reconeguda per la UE pel compromís amb la seva regió, i que ha impulsat la configuració d'un pol de coneixement al sud de Catalunya que ha merescut la distinció de Campus d'Excel·lència Internacional Catlaunya Sud, que incorpora 6 instituts catalans de recerca, 4 centres tecnològics i 4 hospitals.

RESUM FINAL DEL PROJECTE

4. A partir de la realitat actual de la regió, es proposa:
    a. Acordar amb el Govern de Catalunya la necessitat que **a la Catalunya Sud es desenvolupi un sistema de governança** que permeti assumir les **competències de planificació regional i desenvolupament regional**, particularment basat en el coneixement i la innovació.
    b. Utilitzar aquest procés com a **prova pilot per a una nova ordenació regional de Catalunya.**
    c. **Constituir un Grup Nuclear Impulsor** (GNI) integrat pels representants responsables de les 10 ciutats més grans de 20.000 habitants, el vicepresident primer de la Diputació (que vehicula també la representació dels municipis més petits), els dos responsables dels Serveis Territorials del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre, i el secretari del Govern, en representació del Govern de la Generalitat.
    d. Demanar al GNI que, en el termini d'un any des de la seva constitució, faci una proposta d'ordenacio legal i organització que permeti l'assumpció de les **competències de planificació regional i desenvolupament regional** a la Catalunya Sud.
    e. Paral·lelament,
        i. Endegar un **exercici col·lectiu de prospectiva**, un *Foresight Exercise*, promogut pel Grup Nuclear, com un viatge col·lectiu destinat a crear confiança i desenvolupar una visió reflexiva i compartida de l'evolució futura de la Catalunya Sud, amb participació d'institucions, entitats i representants d'interessos empresarials i socials de la regió.
        ii. Desenvolupar, a curt termini, un conjunt **d'iniciatives i projectes regionals** per tal d'alimentar amb resultats les primeres etapes del procés i reforçar el compromís dels actors implicats.
        iii. Encomanar a la Diputació, amb la col·laboració de la Càtedra URV Universitat i Regió del Coneixement, la definició del **sistema d'informació de la Catalunya Sud** i dels indicadors que hauria de contenir.

REFERÈNCIES

"EUROSTAT: Your key to European Statistics". http://ec.europa.eu/eurostat

Grau, Francesc Xavier (2015) "Europa, l'esperança del món", *L'Espill*, 50, 2015, p. 177-184 ("La crisi europea: Europa com a idea i com a projecte, avui").

Eurostat (2015) "Regions in the European Union. Nomenclature of territorial units for statistics NUTS 2013/EU-28"

Comissió Europea (2014) "National/Regional innovation Strategies for Smart Specialitzation (RIS3) - COHESION POLICY 2014-2020"

Vena Nedeljkovic (2014) "Brain Drain in the European Union: Facts & Figures" Rethink Education Working Paper, No. 4

"Regional Policies and Europe 2020" http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Regional_policies_and_Europe_2020

"Eurostat regional yearbook 2015" http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Eurostat_regional_yearbook

"Towards an open science and innovation system that tackles the societal challenges of our world" RRI Toolkit (http://www.rri-tools.eu/),

"Engaging the Young with Responsible research and innovation" Irresistible (http://www.irresistible-project.eu/)

"Governance for Responsible Innovation" Great (http://www.great-project.eu/),

"Higher Education Institutions and Responsible Research and Innovation" HEIRRI (http://heirri.eu/)

RESINDEX, A regional index to measure social innovation. Innobasque (2013). DL BI-949-2013

Paving the Way to Measurement – A Blueprint for Social Innovation Metrics. A short guide to the research for policy makers. (2013) TEPSIE deliverable no: 2.5 (final report)

European Innovation Scoreboard (http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards)

Regional Innovation Scoreboard (2016) ISSN 2315-2125 - ISBN 978-92-79-57977-6 - doi: 10.2873/84730

Social Progress Imperative http://www.socialprogressimperative.org/social-progress-indexes/?lang=es

Connecting Universities to Regional Growth: A Practical Guide (2011). "A guide to help improve the contribution of universities to regional development, with a view to strengthening economic, social and territorial cohesion, in a sustainable way"

"Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)" (2012) ISBN : 978-92-79-25094-doi:10.2776/65746

"The role of Universities and Research Organisations as drivers for Smart Specialisation at regional level" (2014), doi:10.2777/64550

Grau, Francesc Xavier (2016). "A short communication on glocal universities", Int. J. Knowledge-Based Development, Vol. 7, No. 1, p. 63-74.

"Territorial potentials in the European Union" (2009). Nordregio Working Paper 2009:6 ISSN 1403-2511

ANNEX 1. Estadístiques regionals d'EUROSTAT amb informació fins a nivell NUTS2 o també NUTS3

Regional agriculture statistics	
Agri-environmental indicators	
1	Soil erosion by water by NUTS 3 regions
2	Manure storage facilities by NUTS 3 regions
Structure of agricultural holdings	
Structure of agricultural holdings 2010	
3	Key farm variables
4	Key farm variables: area, livestock (LSU), labour force and standard output (SO) by agricultural size of farm (UAA), legal status of holding and NUTS 2 regions
5	Key variables: area, livestock (LSU), labour force and standard output (SO) by economic size of farm (SO in Euro), legal status of holding and NUTS 2 regions
6	Key variables: area, livestock (LSU), labour force and standard output (SO) by type of farming (2-digit) and NUTS 2 regions
Farm land use - Permanent crops, other farmland, irrigation	
7	Land use: number of farms and areas of different crops by agricultural size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
8	Land use: number of farms and areas of different crops by economic size of farm (SO in Euro) and NUTS 2 regions
9	Permanent crops: number of farms and areas by size of permanent crop area and NUTS 2 regions
10	Irrigation: number of farms, areas and equipment by size of irrigated area and NUTS 2 regions
Overview - Farm livestock	
11	Livestock: number of farms and heads of animals of different types by agricultural size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
12	Livestock: number of farms and heads of animals by livestock units (LSU) of farm and NUTS 2 regions
13	Livestock: number of farms and heads of animals by economic size of farm (SO in Euro) and NUTS 2 regions
14	Farm labour force and management
Labour force: number of persons and farm work (AWU) by sex of workers and NUTS 2 regions	
15	Organic farming: number of farms, areas with different crops and heads of different types of animals by agricultural size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
16	Type of tenure: number of farms and areas by agricultural size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
17	Type of tenure: number of farms and areas by economic size of farm (SO in Euro) and NUTS 2 regions
Survey on agricultural production methods (SAPM, 2010)	
18	Tillage methods: number of farms and areas by size of arable area and NUTS 2 regions
19	Tillage methods: number of farms and areas by economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions
20	Soil conservation: number of farms and areas by size of arable area and NUTS 2 regions
21	Soil conservation: number of farms and areas by economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions
22	Landscape features: number of farms and areas by agricultural size (UAA), economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions
23	Animal grazing on the holding: number of farms and area grazed by duration, economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions
24	Animal housing - cattle: number of farms and places by cattle size classes, economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions

25	Animal housing - cattle: number of farms and places by cattle size class, agricultural size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
26	Animal housing - pigs: number of farms and places by pig size classes, economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions
27	Animal housing - laying hens: number of farms and places by laying hens size classes, economic size of farm (SO in euros) and NUTS 2 regions
28	Manure exported from the holding in % of total produced: number of farms and areas by economic size, agriculture size (UAA) of farm and NUTS 2 regions
29	Manure exported from the holding in % of total produced: number of farms and areas by economic size, livestock units (LSU) of farm and NUTS 2 regions
30	Manure storage and treatment facilities: number of farms and areas by economic size (SO in euros), agriculture size (UAA) of farm and NUTS 2 regions
31	Manure storage and treatment facilities: number of farms and areas by economic size (SO in euros), livestock units (LSU) of farm and NUTS 2 regions
Structure of agricultural holdings - historical data (1990-2007)	
Overview of agricultural holdings	
32	Key variables by legal status of holding, size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
33	Key variables by type of farming (2-digit) and NUTS 2 regions
Land Use	
34	Farmland: number of farms and areas by size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
35	Farmland: number of farms and areas by economic size of farm (ESU) and NUTS 2 regions
36	Permanent crops: number of farms and areas by size of farm (UAA), size of permanent crop area and NUTS 2 regions
37	Irrigation: number of farms, areas and equipment by size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
Livestock	
38	Livestock: number of farms and heads by size of farm (UAA) and NUTS 2 regions (ef_ls_ovaareg)
39	Livestock: number of farms and heads by livestock units (LSU) of farm and NUTS 2 regions(ef_ls_ovlsureg)
40	Livestock: number of farms and heads by economic size of farm (ESU) and NUTS 2 regions(ef_ls_ovesu)
Special interest topics	
41	Organic farming: selected variables by size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
42	Type of tenure: number of farms and areas by size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
43	Labour force: number of persons and farm work (AWU) by sex of worker, category of worker, legal status of holding, size of farm (UAA) and NUTS 2 regions
44	Labour force: number of persons and farm work (AWU) by sex of worker, category of worker, legal status of holding, economic size of farm and NUTS 2 regions
Structure of agricultural holdings by region, main indicators	
45	Structure of agricultural holdings by NUTS 3 regions - main indicators
Agricultural production	
46	Animal populations (December) by NUTS 2 regions
47	Crop statistics by NUTS 2 regions (from 2000 onwards)
48	Production of cow's milk on farms by NUTS 2 regions (1 000 t)
49	Agricultural accounts according to EAA 97 Rev.1.1 by NUTS 2 regions

Regional demographic statistics	
Population and area	
50	Population on 1 January by age, sex and NUTS 2 region
51	Area by NUTS 3 region
52	Population density by NUTS 3 region
53	Population on 1 January by five years age group, sex and NUTS 2 region
54	Population on 1 January by five year age group, sex and NUTS 3 region
55	Population on 1 January by broad age group, sex and NUTS 3 region
56	Population change - Demographic balance and crude rates at regional level (NUTS 3)
Fertility	
57	Live births (total) by NUTS 3 region
58	Live births by five year age group of the mothers and NUTS 3 region
59	Live births by mother's age and NUTS 2 region)
60	Fertility rates by age and NUTS 2 region
61	Total fertility rate by NUTS 3 region
Mortality	
62	Deaths (total) by NUTS 3 region
63	Deaths by five year age group, sex and NUTS 3 region
64	Deaths by age, sex and NUTS 2 region
65	Infant mortality by NUTS 2 region
66	Infant mortality rates by NUTS 2 region
67	Life table by NUTS 2 region
68	Life expectancy by age, sex and NUTS 2 region
Census: Regional level census 2001 round	
Population structure	
70	Population by sex, citizenship and NUTS 3 regions
Active population	
71	Population by sex, age group, current activity status and NUTS 3 regions
72	Total and active population by sex, age, employment status, residence one year prior to the census and NUTS 3 regions
73	Employed persons aged 15 and over by sex, citizenship, economic activity (NACE Rev. 1), status in employment and NUTS 3 regions
Educational attainment level	
74	Employed persons by sex, age group, educational attainment level, occupation (ISCO-88) and NUTS 3 regions
75	Population by sex, age group, educational attainment level, current activity status and NUTS 3 regions

Households	
76	Population by sex, age group, household status and NUTS 3 regions
77	Population by sex, age group, size of household and NUTS 3 regions
78	Private households by composition, size and NUTS 3 regions
79	Private households by composition, age group of children and NUTS 3 regions
Dwellings	
80	Dwellings by type of housing, building and NUTS 3 regions
81	Persons by type of building and NUTS 3 regions

Regional economic accounts - ESA 2010	
Gross domestic product indicators – ESA 2010	
82	Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions
83	Average annual population to calculate regional GDP data (thousand persons) by NUTS 3 regions
84	Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 3 regions
85	Real growth rate of regional gross value added (GVA) at basic prices by NUTS 2 regions - Percentage change on previous year
Branch accounts – ESA 2010	
86	Gross value added at basic prices by NUTS 3 regions
87	Gross fixed capital formation by NUTS 2 regions
88	Compensation of employees by NUTS 2 regions
89	Employment (thousand persons) by NUTS 3 regions
90	Employment (thousand hours worked) by NUTS 2 regions
Household accounts – ESA 2010	
91	Allocation of primary income account of households by NUTS 2 regions
92	Income of households by NUTS 2 regions
93	Secondary distribution of income account of households by NUTS 2 regions
Regional economic accounts - ESA 95	
Gross domestic product indicators - ESA 95	
94	Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions
95	Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 3 regions
96	Real growth rate of regional gross value added (GVA) at basic prices by NUTS 2 regions - percentage change on previous year
97	Average annual population to calculate regional GDP data (thousand persons), by NUTS 3 regions
Household accounts - ESA 95	
98	Allocation of primary income account of households by NUTS 2 regions
99	Secondary distribution of income account of households by NUTS 2 regions
100	Income of households by NUTS 2 regions

Regional education statistics	
101	Number of students by level of education, orientation, sex and NUTS 2 regions
102	Number of students by age, sex and NUTS 2 regions
103	Education indicators by NUTS 2 regions
104	Participation rate in education and training (last 4 weeks) by NUTS 2 regions
105	Population aged 25-64 by educational attainment level, sex and NUTS 2 regions (%)
106	Population aged 30-34 by educational attainment level, sex and NUTS 2 regions (%)
107	Early leavers from education and training by sex and NUTS 2 regions
108	Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates)

Regional science and technology statistics	
R&D expenditure and personnel	
109	Total intramural R&D expenditure (GERD) by sectors of performance and NUTS 2 regions
110	Total R&D personnel and researchers by sectors of performance, sex and NUTS 2 regions
Employment in high technology sectors	
111	Employment in technology and knowledge-intensive sectors by NUTS 2 regions and sex (1994-2008, NACE Rev. 1.1)
112	Employment in technology and knowledge-intensive sectors by NUTS 2 regions and sex (from 2008 onwards, NACE Rev. 2)
113	Employment in technology and knowledge-intensive sectors by NUTS 1 regions and type of occupation (1994-2008, NACE Rev. 1.1)
114	Employment in technology and knowledge-intensive sectors by NUTS 1 regions and type of occupation (from 2008 onwards, NACE Rev. 2)
115	Employment in technology and knowledge-intensive sectors by NUTS 1 regions and level of education (1994-2008, NACE Rev. 1.1)
116	Employment in technology and knowledge-intensive sectors by NUTS 1 regions and level of education (from 2008 onwards, NACE Rev. 2)
Human Ressources in Science and Technology (HRST)	
117	HRST by category and NUTS 2 regions
118	HRST by category, sex and NUTS 1 regions
119	HRST by category, age and NUTS 1 regions
120	Employed HRST by category, NACE Rev. 1.1 activity and NUTS 1 regions (1994 - 2007)
121	Employed HRST by category, NACE Rev. 2 activity and NUTS 1 regions (from 2008 onwards)
Intellectual property rights	
Patent	
122	Patent applications to the EPO by priority year by NUTS 3 regions
123	Patent applications to the EPO by priority year by NUTS 3 regions, international patent classification (IPC) sections and classes
124	High-tech patent applications to the EPO by priority year by NUTS 3 regions
125	ICT patent applications to the EPO by priority year by NUTS 3 regions

126	Biotechnology patent applications to the EPO by priority year by NUTS 3 regions
Community trade marks (CTM)	
127	European Union trade mark (EUTM) applications by NUTS 3 regions
128	European Union trade mark (EUTM) registrations by NUTS 3 regions
Community design (CD)	
129	Community design (CD) applications by NUTS 3 regions
130	Community designs (CD) by NUTS 3 regions
131	Registered Community designs (RCD) by NUTS 3 regions

Regional structural business statistics

132	SBS data by NUTS 2 regions and NACE Rev. 2 (from 2008 onwards)
133	Multiannual statistics for distributive trades (NACE Rev. 2, G) by NUTS 2 regions
134	SBS data by NUTS 2 regions (NUTS 2006) and NACE Rev. 1.1 (1995-2007)
135	Number of local units, persons employed and wages and salaries by NUTS 2 regions
136	Multi yearly statistics by NUTS 2 regions (NUTS 2006)

Regional business demography

137	Business demography and high growth enterprise by NACE Rev. 2 and NUTS 3 regions
138	Business demography by size class and NUTS 3 regions
139	Employer business demography by NACE Rev. 2 and NUTS 3 regions
140	Employer business demography by size class and NUTS 3 regions

Regional health statistics

Causes of death

141	Causes of death - Crude death rate by NUTS 2 region of residence
142	Causes of death - absolute number - annual data
143	Causes of death by NUTS 2 regions - crude death rate per 100 000 inhabitants - annual data
144	Causes of death by NUTS 2 regions - standardised death rate per 100 000 inhabitants, 3 years average
145	Causes of death by NUTS 2 regions - crude death rate per 100 000 inhabitants, 3 years average - females
146	Causes of death by NUTS 2 regions - crude death rate per 100 000 inhabitants, 3 years average - males
147	Causes of death by NUTS 2 regions - crude death rate per 100 000 inhabitants, 3 years average - total
148	Causes of death by NUTS 2 regions - absolute Number, 3 years average - females (hlth_cd_ynrf)
149	Causes of death by NUTS 2 regions - absolute Number, 3 years average - males

150	Causes of death by NUTS 2 regions - absolute Number, 3 years average - total
151	Causes of death - Deaths by NUTS 2 region of residence and occurrence (3 years average)
152	Causes of death - Standardised death rate by NUTS 2 region of residence (3 years average)
153	Causes of death - Crude death rate by NUTS 2 regions of residence (3 years average)
154	Causes of death - Years and potential years of life lost by NUTS 2 regions of residence (3 years average)
155	Causes of death - Infant mortality by NUTS 2 region of residence (3 years average)
156	Causes of death - Infant mortality by NUTS 2 region of occurrence (3 years average) (hlth_cd_yinfo)
157	Peri-neonatal mortality by age of mother and parity, by NUTS2 region of residence and occurrence (3 years average)
158	Fetal, peri- and neonatal mortality rates by NUTS 2 region of occurrence (3 years average)
Health care: resources and patients (non-expenditure data)	
159	Health personnel by NUTS 2 regions
160	Hospital beds by NUTS 2 regions
161	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, in-patients, total number - total
162	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, in-patients, total number - males
163	Hospital discharges by diagnosis, NUTS 2 regions, in-patients and total number - females
164	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, in-patients, per 100 000 inhabitants - total
165	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, in-patients, per 100 000 inhabitants - males
166	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, in-patients, per 100 000 inhabitants - females
167	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, day cases, total number - total
168	Hospital discharges by diagnosist and NUTS 2 regions, day cases, total number - males
169	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, day cases, total number - females
170	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, day cases, per 100 000 inhabitants - total
171	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, day cases, per 100 000 inhabitants - males
172	Hospital discharges by diagnosis and NUTS 2 regions, day cases, per 100 000 inhabitants - females
173	In-patient average length of stay (days) by NUTS 2 regions - total
174	In-patient average length of stay (days) by NUTS 2 regions - males
175	In-patient average length of stay (days) by NUTS 2 regions - females
176	Hospital days of in-patients by NUTS 2 regions - total
177	Hospital days of in-patients by NUTS 2 regions - males
178	Hospital days of in-patients by NUTS 2 regions - females
179	Long-term care beds in nursing and residential care facilities by NUTS 2 regions
180	Prevalence of disability by sex, economic activity (NACE Rev. 1) and NUTS 2 regions

Regional tourism statistics	
Occupancy in collective accommodation establishments: domestic and inbound tourism	
181	Arrivals at tourist accommodation establishments by NUTS 2 regions
182	Nights spent at tourist accommodation establishments by NUTS 2 regions
183	Nights spent at tourist accommodation establishments by degree of urbanisation and by NUTS 2 regions (from 2012 onwards)
184	Nights spent at tourist accommodation establishments by coastal and non-coastal area and by NUTS 2 regions (from 2012 onwards)
185	Net occupancy rate of bed-places and bedrooms in hotels and similar accommodation (NACE Rev. 2, I, 55.1) by NUTS 2 regions (from 2012 onwards)
Capacity of collective tourist accommodation: establishments, bedrooms and bed-places	
186	Number of establishments, bedrooms and bed-places by NUTS 2 regions
187	Number of establishments, bedrooms and bed-places by NUTS 3 regions (1990-2011)
188	Number of establishments, bedrooms and bed-places by degree of urbanisation and by NUTS 2 regions (from 2012 onwards)
189	Number of establishments, bedrooms and bed-places by coastal and non-coastal area and by NUTS 2 regions (from 2012 onwards)

Regional transport statistics	
Road freight	
190	Annual road freight transport by region of loading (1 000 t, Mio Tkm, 1 000 Jrnys)
191	Annual road freight transport by region of unloading (1 000 t, Mio Tkm, 1 000 Jrnys)
192	National annual road freight transport by regions of loading (NUTS 3) and by group of goods (1 000 t), from 2008 onwards
193	National annual road freight transport by regions of unloading (NUTS 3) and by group of goods (1 000 t), from 2008 onwards
194	National annual road freight transport by regions of loading (NUTS 3) and by group of goods (1 000 t), until 2007
195	National annual road freight transport by regions of unloading (NUTS 3) and by group of goods (1 000 t), until 2007
Other regional transport	
196	Road, rail and navigable inland waterways networks by NUTS 2 regions
197	Stock of vehicles by category and NUTS 2 regions
198	Victims in road accidents by NUTS 2 regions
199	Maritime transport of passengers by NUTS 2 regions
200	Maritime transport of freight by NUTS 2 regions
201	Air transport of passengers by NUTS 2 regions
202	Air transport of freight by NUTS 2 regions
203	Railway transport - national and international railway goods transport by loading/unloading NUTS 2 region
204	Railway transport - national and international railway passengers transport by loading/unloading NUTS 2 region
205	Maritime transport of passengers by NUTS 2 regions (questionnaire)
206	Maritime transport of freight by NUTS 2 regions (questionnaire)

207	Air transport of passengers by NUTS 2 regions (questionnaire)
208	Air transport of freight by NUTS 2 regions (questionnaire)

Regional labour market statistics

Regional population and economically active population - LFS annual series	
209	Population aged 15 and over by sex, age and NUTS 2 regions (1 000)
210	Economically active population by sex, age and NUTS 2 regions (1 000)
211	Economic activity rates by sex, age and NUTS 2 regions (%)
212	Economically active population by sex, age, educational attainment level and NUTS 2 regions (1 000)
213	Regional employment - LFS annual series
214	Employment by sex, age and NUTS 2 regions (1 000) (lfst_r_lfe2emp)
215	Employment by age, economic activity and NUTS 2 regions (NACE Rev. 2) - 1 000
216	Employment by age, economic activity and NUTS 2 regions (1999-2008, NACE Rev. 1.1) - 1 000
217	Employment by age, professional status and NUTS 2 regions (1 000)
218	Employment by full-time/part-time, sex and NUTS 2 regions (1 000)
219	Employment by sex, age, educational attainment level and NUTS 2 regions (1 000)
220	Employment and commuting by NUTS 2 regions (1 000)
221	Employment rates by sex, age and NUTS 2 regions (%)
222	Average number of usual weekly hours of work in main job by sex, age and NUTS 2 regions (hours)
Regional unemployment - LFS annual series	
223	Unemployment by sex, age and NUTS 2 regions (1 000)
224	Unemployment rates by sex, age and NUTS 2 regions (%)
225	Long-term unemployment (12 months and more) by NUTS 2 regions
Regional labour market disparities - LFS series and LFS adjusted series	
226	Dispersion of regional employment rates of age group 15-64 by NUTS 3 regions (%)
227	Dispersion of regional unemployment rates by NUTS 3 regions (%)
Regional job vacancy statistics (jvs)	
228	Job vacancy statistics by occupation and NUTS 2 regions - annual data, NACE Rev. 2 (from 2008 onwards)
229	Job vacancy statistics by occupation and NUTS 2 regions - annual data, NACE Rev. 1.1 (2000-2008)
Regional structure of earnings survey 2006	
230	Mean annual earnings by NUTS 1 regions (enterprises with 10 employees or more) - NACE Rev. 1.1, C-O excluding L
231	Mean hourly earnings by NUTS 1 regions (enterprises with 10 employees or more) - NACE Rev. 1.1, C-O excluding L

Regional structure of earnings survey 2010

232	Mean hourly earnings by NUTS 1 regions (enterprises with 10 employees or more) - NACE Rev. 2, B-S excluding O
233	Mean annual earnings by NUTS 1 regions (enterprises with 10 employees or more) - NACE Rev. 2, B-S excluding O

Regional labour costs statistics

Labour costs survey 2008 and 2012 - regional data, NACE Rev. 2 activity

234	Labour cost, wages and salaries, and direct remuneration by NUTS 1 regions - NACE Rev. 2
235	Structure of labour cost as % of total cost by NUTS 1 regions - NACE Rev. 2
236	Number of employees, hours actually worked and paid by NUTS 1 regions - NACE Rev. 2
237	Number of hours actually worked and paid per employee by NUTS 1 regions - NACE Rev. 2
238	Number of statistical units by NUTS 1 regions - NACE Rev. 2

Labour costs survey 2004 - regional data

239	Labour cost, wages and salaries, and direct remuneration by NUTS 1 regions
240	Structure of labour cost as % of total cost by NUTS 1 regions
241	Number of employees, hours actually worked and paid by NUTS 1 regions
242	Number of hours actually worked and paid per employee by NUTS 1 regions
243	Number of statistical units by NUTS 1 regions

Labour costs survey 2000 - regional data

244	Labour cost, wages and salaries and direct remuneration by NUTS 1 regions
245	Structure of labour cost as % of total cost by NUTS 1 regions
246	Number of employees, hours worked and paid by NUTS 1 regions
247	Number of hours worked and paid per employee by NUTS 1 regions
248	Number of statistical units by NUTS 1 regions

Regional information society statistics

249	Households with access to the internet at home
250	Households with broadband access
251	Individuals who have never used a computer
252	Individuals who used the internet, frequency of use and activities
253	Individuals who used the internet for interaction with public authorities
254	Individuals who ordered goods or services over the internet for private use
255	Individuals who accessed the internet away from home or work

Regional environmental and energy statistics	
Regional waste statistics	
256	Municipal waste by NUTS 2 regions - pilot project data
257	Coverage rate of municipal waste collection by NUTS 2 regions - pilot project data
258	Regional water statistics
259	Freshwater resources by RBD
260	Water abstraction by RBD
261	Water use by RBD
262	Population connected to public water supply by RBD
263	Population connected to wastewater collection and treatment systems by RBD
264	Treatment capacity of wastewater treatment plants by RBD
265	Treatment plants by type of treatment and RBD
266	Wastewater generation and discharge by RBD
Other regional environmental statistics	
267	Energy: primary production and final consumption by NUTS 2 regions - 1 000 tonnes of oil equivalent
268	Specific transport parameters (NUTS2)
Energy statistics - heating degree days (nrg_esdgr)	
269	Heating degree-days by NUTS 2 regions - monthly data (nrg_esdgr_m)
270	Heating degree-days by NUTS 2 regions - annual data (nrg_esdgr_a)

Regional poverty and social exclusion statistics	
271	People at risk of poverty or social exclusion by NUTS 2 regions
272	People living in households with very low work intensity by NUTS 2 regions (population aged 0 to 59 years)
273	Severe material deprivation rate by NUTS 2 regions
274	At-risk-of-poverty rate by NUTS 2 regions

Regional crime statistics	
275	Crimes recorded by the police by NUTS 3 regions

El document *Catalunya Sud: Regió del Coneixement* fonamenta la necessitat que Catalunya desenvolupi una política regional interna pròpia, amb un sistema de presa de decisions d'àmbit regional sobre planificació i desenvolupament, del qual formaria part el corresponent a les comarques meridionals. El text també planteja els elements que aquest sistema hauria de tenir, a partir de l'oportunitat que representa la política europea de cohesió i desenvolupament regional centrada en l'especialització intel·ligent (RIS3), la qual permet identificar les regions amb activitat econòmica i social basada en el coneixement.

La política regional europea facilita, doncs, la identificació de la Catalunya Sud com a regió del coneixement, i fa possible **la definició operativa de la regió Catalunya Sud.** Aquesta és, en primer lloc, una necessitat que sorgeix de *baix a dalt,* a partir de la inquietud i demanda manifestada recurrentment per diferents estaments de la societat de les comarques meridionals de Catalunya cada cop que calia prendre una decisió estratègica d'abast regional (en infraestructures, en salut, en turisme, en implantació industrial, en desenvolupament de visió de futur compartida...); però també ho és, com mostra el document, de *dalt a baix,* per permetre una millor aplicació de les polítiques europees de creixement amb cohesió. Així, el document discuteix sobre la conveniència de definir la regió amb atributs de regió NUTS2 i n'analitza els avantatges i també els desavantatges de no fer-ho, així com les principals fortaleses i les debilitats de la regió i també les dificultats a superar.

Amb el projecte descrit en aquest document, la Càtedra Universitat i Regió del Coneixement de la URV assumeix la missió de **facilitar i contribuir a l'organització d'un sistema de governança per a la Catalunya Sud com a regió del coneixement.** Per això el text també descriu el pla d'actuació que desenvolupa la Càtedra per ajudar a definir la regió Catalunya Sud.

Diputació Tarragona